

Oybyu Ayuk Di'ibu Fwank Jyaay

Diosu 'yU'unk jyumbity ja'ay

¹ Ko di'ibáty tsyondaky, taa natyñu ja'a di'ibu yajtijp Ayuk. Es yu Ayuk yu'u nandu'unu Dios, es mudumu naty ja Dios Teety. ² Yu'u naty 'yity jawyiin mudu Dios. ³ Ja Ayuk ja'a muat Dios dyajkojy tugekyu di'ibu jaa'ajtp. Tugekyu di'ibu yajkoj, kyaj oj ti kyojy pun kyaj ja'a muat. ⁴ Ja'a di'ibu yajtijp Ayuk, ja'a yajk ja jiky'ajtun nidugekyu di'ibu jiky'ajttap, es yu'u du'un ja jajun di'ibu ñu'umooy tyu'umooy nidugekyu ja'ayuty ya naxwiiñ. ⁵ Esu tadu jajun, yu'u dun jajp mu kyoodsuty, es kyaj yu koots'át mbaat dyajtagóyu tadu jajun.

⁶ Dios tkejxy tu'ugu ja'ay, Fwank'ajtp. ⁷ Ja'a oj myiñ es tnikajxpátu di'ibu ijtp éxtum ja jajun, esu du'un nidugekyu ja ja'ayty myubákudu. ⁸ Ja Fwank, kyaj yu'ujuty ja jajun, je'eyu yu'u tnikajxpétyu tadu jajun. ⁹ Ja jajun tuy'ajtunbu di'ibu kyujajpy kyute'xypy nidugekyu ja ja'ay, ja'a miin ya naxwiiñ.

¹⁰ Ijtpu naty ja ya naxwiiñ. Oyu natyu Dios ja'a muat ta tjayajkojy ja naxwíñudu, kyaj 'yuxxkajpuu ja ja'ayty. ¹¹ Ja'a oj tjanimíñ di'ibu jya'a'ajtypy, es kyaj oj kyupákuu. ¹² Per nidugekyu di'ibuty kupujkudu es myubujkudu, dyajnigutujkuu es yu'ujuty 'yu'unk'átudt ja Dios. ¹³ Yu'ujuty kyaj Dios 'yu'unk'átyuty muat ko ja'ay yajmiin

yajjajtdu, es ni mat ko du'nnu ja'ay ttseyky, Dios axájudp mat ko ku'umu du'un ttseyky.

¹⁴ Di'ibu yajtijp Ayuk, ja'a jumbijt ja'ay es jyiky'ajty maq uudsuty. Es uudsuty tats n'ixtu ja myuj'ajtun, ja kyu'm muj'ajtun di'ibu tu'ugu Dios 'yU'unk'ajtypy, es tmudaty ak tim tay'ajtun es ak tim kunu'xun. ¹⁵ Es ja Fwank ñikajxpejtypy éxtum tyestiigu es jyunáñ:

—Tyaadu du'un di'ibuts n'andijpy kots njunáñ ko di'ibu miimp óknum es jawyiin uj, yu'u du'un jawyiin, ja'a ko taayum naty jékyup kots uj nmiiñ.

¹⁶ Tu Jesukristu xykyunu'xum kanak nipat. ¹⁷ Myooy ja Dios ja Moisesu 'yana'aman, per ja tsojkan es ja tay'ajtun yajmiin ja Jesukristu. ¹⁸ Ni na'anum pan tka'ixy ja Dios Teety, per yu Diosu 'yU'unk di'ibu jam mat ti'igyu 'yity ja Dios Teety, yu'ujuty ta xytyuk'ijx xytyuknija'am wi'ixu dan ja Dios Teety.

*Fwank Yajnu**bajtp** tnigajxy ja Jesús*

¹⁹ Yu Jerusalén israelítuty tkajxtu ja teedyuty esu levita ja'ayuty di'ibu myuduundp ja teety, es dyajtuwa'andu ja Fwank:

—¿Mbúnu dan mij?

²⁰ Fwank 'yadsooju tay'ajtun:

—Uj kyajts nGrístutty di'ibu Dios wyandak tka-jxa'qñ.

²¹ Ta yajtuujumbijtdu jatugok:

—¿Mbúnxu dan mij? ¿Tii mijtsu du'un ja Diosu kyugajxpu Eliiusu?

Ta Fwank 'yadsooy:

—Kyajts uj n'Eliiusuty.

Ta yajtuujumbijtkójubu:

—Pes, ¿tii mijtsu du'un ja Diosu kyugajxpü di'ibü minaqambü?

Ta 'yadsooy:

—Kyaj.

²² Ta yajtawjambijtdu jatugok:

—Pes, ¿mbúnu dñen mij? Uj nmánujxándüpts ja tuy'ajtun ma ja di'ibüts tu xykyaxtu. Paaty, ¿ti ayúkuts xymyeepy esüts nmánujxut?

²³ Ta 'yadsooy ja Fwank:

—Ujtsu dñen miimp kugajxy ma j ittum es n'anawumadüts miidsüty: “Yajtéwdü ja tu'u ma myina'añ ja Windsún” —du'un éxtam jyana'añ ja Diosu kyugajxpü Isaiia.

²⁴ Es nandu'un myiindu di'ibü fariseeu ja'ayüty kyajxtu. ²⁵ Net yajtawjudu ja Fwank:

—¿Ti ko myajnabéty püñ kyaj mij mGrístüty, o m'Eliüsüty, o tadu Diosu kyugajxpü?

²⁶ Es ja Fwank 'yadsooy:

—Uj yajnabajtpüts mañ ja nüñ, per ma miidsüty ta tu'uk di'ibü miidsüty kyaj xy'ixy'attu, ²⁷ es yü'ü miimp óknüñ. Es kyajts uj xyñitukü, ni je'eyü yü kyü'ük nga"agájüdüt éxtamxyüpts uj n'ítyüts tyumbüñ.

²⁸ Tyaadü tyuun jyajtu ma ja naxwíñüdü di'ibü xyü'ajtypy Betañü, Jordán mäjnüñ awiiñ, ma ja Fwank dyajnabéty ja ja'ayüty.

Jesús, ja Diosu wyindsu'küñ

²⁹ Jakumbom ja Fwank t'ijxy ja Jesús ko myüwingóñüty. Ta jyünán:

—¡Ixtu! Tyaadü du'un ja Diosu Byorreegu'unk di'ibü wü'ümp éxtamu windsu'küñ es yajpojpünitügóyat ya naxwiñ. ³⁰ Tyaadüdsu dñen

nmadyak kots njənáñ: “Oknəm myiñ məj tu'ugə yedyəjk di'ibə də'un jawyiin kədiinəm uj, ja'a ko taayəmə natyñə jékyəp kots uj nmiiñ.” ³¹ Kyajts uj kə'um nnija'ajə púna dən yə'u. Per nmíñuts uj es nyajnəbetyəts mut ja nəu, es t'uxkáptət yə israelitə ja'ayəty.

³² Fwank nandə'uñ jyənáñ:

—Uj nan təts n'ixy tsajwínm kyəda'aky yə Espíritə Sante də'un éxtəm tu'ugə paku'unk, es kyəxke'eky mə ja Jesús. ³³ Uj kyajnəmdsə naty nandə'uñ nnijawa púna'u. Per kodsə Dios xykyejxy nyajnəbátət mut ja nəu, ja'ats xy'anmaqay: “Ko yə Espíritə Sante xy'ixət jyənaky es kya'at mə ja yedyəjk, yə'u də'un di'ibə yajnəbátəp mut ja Espíritə Sante.” ³⁴ Tədsə net n'ixy, es ujtsə də'un nnikajxpejtypy ko yə'udyə Diosə 'yU'unk.

Jesusə 'yəxpəjkpə jawyiimbə

³⁵ Jakumbom tapə naty jatəgok ja Fwank mut nimajtsk di'ibə panujxədu. ³⁶ Ko Fwank t'ijxnajxy ja Jesús, ta jyənáñ:

—¡Ok'ixtu! Tyaq də'un ja Diosə Byorreegu'unk.

³⁷ Ja nimajtskpu Fwangə 'yəxpəjkpə tmədoodə ko də'un jyənáñ. Ta tpanujxtə ja Jesús.

³⁸ Es net ja Jesús ñayjyu'ijxə. Ta t'ijxy ko pyanujxədu. Ta t'anmaqay:

—¿Ti dən m'uxtaqaydyə?

Es ja'a jəty 'yadsoodə:

—Ya'uxpəjkpə, ¿mə mij mdsəunə?

³⁹ Esə Jesús 'yadsoojəmbijtədə:

—Min xy'ixtu.

Ta oj ñujxtu mä dan tsyuanu. Es jam oj kyudsu'ujundu, ja'a ko mä taxk yaxpunu naty.

40 Es nidu'uk di'ibu Fwank panujxudup, ta oj tpanejxy ja Jesús, ja'a yu Andrés, myuga'axu Simonk Peedruu. **41** Kyajnuumu naty ti tyuñ jyátyuty es ja Andrés oj t'uxta'ay ja myuga'ax Simonk. Ta t'anmaay:

—Tu net nbátum ja Kristu di'ibu Dios wyin'ijx.

42 Ta ja Andrés oj tmunejxy ja myuga'ax Simonk mä naty ja Jesús. Es ko ja Jesús t'ijxy, ta 'yanmaay:

—Mijtsu du'un Simonk, Jonasu 'yu'unk. Es mij mxuátup Sefus (di'ibu yaj'andijp Peedruu).*

Jesús dyaxu ja Felipu esu Natanael

43 Jakumbom ja Jesús tsoonáñ ñujxa'qañ Galileeu. Net tpaty ja Felipu es t'anmaay:

—Pamiinguts.

44 Yu Felipu, Betsaydu kyugajpnuty, mä nandu'un 'yittu Andrés esu Peedruu. **45** Ta ja Felipu tsyo'oñ, oj t'uxta'ay yu Natanael. Ta t'anmaay:

—Tu ts n'ixtu ja yedyujk di'ibu Moisés es di'ibu Diosu kyugajxputy jyaaydyu mä ja Diosu jyaay-byajtun. Yu'u Jesús, 'yu'ungu Josee, di'ibu kugajpn Nazaret.

46 Net ja Natanael jyunáñ:

—¿Tii wa'an da mbäqat pyudsemy Nazaret di'ibu oy?

Felipu 'yadsooju:

—Min xy'ixy.

47 Ko Jesús t'ijxy myuwingóñuty yu Natanael, ta jyunáñ:

* **1:42** Peedruu yu'u grieegu kyajxy di'ibu yajpudsump tsaa.

—Tyaaq tu'uk myiñ ja israelith ja'ay di'ibh kyaj 'yanda'aky.

48 Net ja Natanael yajthju:

—¿Wi'ixhts mij xy'ix'aty?

Jesús 'yadsooju:

—Uj mij n'ixy'ajtyhts kyajnhmh natyh Feliph mwóyhty ko naty m'u'uñh iigh patku'uy.

49 Net 'yadsooy ja Natanael:

—Ya'uxpujkpu, ¡mijtsh dh'un Dios m'U'unk'ajthp, mijtsh dh'un ja israelíthdyh ryey!

50 Jesús 'yadsooju:

—¿Xymyhbhjkphts uj mij ja'a ko th n'anhmh kots mij n'ijxy iigh patku'uy? Pes tyam xy'ixhat di'ibhty ni'igh muh.

51 Nandh'un jyunáñ ja Jesús:

—Jantsy thy'ajthnhts miits n'anhmhdh ko m'íxthp awa'ats ja tsajp es xy'íxtht ja Diosh 'yanklus pyat jyunáktht mah uj, ja Naxwíñhdh Ja'ayudyh Kyudhnaabyh.

2

Phjk ukhn jap Kanaa

1 Kyumduhguk xhtu'uk ja phjk ukhn 'yity jam Kanaa, ñaxwíñhdh Galileeh. Tamh naty nandh'un yh Jesush tyaqhk. **2** Es ja Jesús muh ja 'yuxpujkpu oj ñuhjxth mah ja ja'ay pyeky ko yajwoodh. **3** Ko oj ja vinh kyexy, ta ja Jesush tyaqhk 'yanmahayh:

—Kyajnhp ja vinh.

4 Ta ja Jesús t'adsooy ja tyaqhk:

—Nanitu'unk, ¿ti kots dh'un xy'anhmh? Kyajnhmts uj xyñapahaty.

5 Net ja Mariia t'anmaaqaydyu ja di'ibu naty jam winguuqaydyup:

—Kuydyundu tagekyu di'ibu mduk'ana'amup.

6 Tamu naty tədujk u nəudujk di'ibu ak tim tsəqa, di'ibu israelítuty yajtuundup ko ñayyajwa'adsudu. Es tu'uk tu'ugu nəudujk məgo'px litran tyaku nuu.

7 Jesúus t'anmaaqaydyu ja wingiibyuty:

—Ya'utstu mədu nuu tyadu nəudujk.

Ta dya'lujtstu. **8** Net ja Jesúus t'anmaaqaydyu:

—Jaaptu net waanu es munajxtu mə xəduumbu.

Es du'un ttuundu. **9** Es ja xəduumbu t'ukmajtsy ja nuu di'ibu naty tu jyambity vinu. Ni tkanijawu mə myiñ, ja'ayu ja wingiibyuty nija'adup mə tsyooñ, ja'a ko yu'udyu naty tu tjuuttu ja nuu. Ta ja xəduumbu tmaj'yáxu ja pəjkrə yedyujk. **10** Ta t'anmaaqay:

—Jawyiin t'uuktu nidukekyu ja vinu waanu oybyu, es ko ja jabye'xyuty tu t'úknadu naty, nétnəm yajmooydyu ja vinu di'ibu kyaj nəggo 'yóuty. Es mij jəmbit xytyuñ. Oknəm xyaky ja vinu waanu oybyu di'ibu naty mya'ijtypy pəjke'eky.

11 Yə ijxwu'umtu di'ibu myədajtypy ja məj'ajtan di'ibu Jesúus tyuun jap Kanaa, Galilee u ñaqaxóty, ja'a yə ja jawyiimbu ijxwu'umtu di'ibu myədajtypy ja məj'ajtan di'ibu Jesúus tyuun. Esə du'un dya'ijxu ja myəj'ajtan es ja 'yəxprəjkpəty myəbəjkədu.

12 Ko tyadu xuu ñajxy, net ja Jesúus jyu'jptáknu Kafarnaúm mut ja tyaqak esə myəga'axuty esə 'yəxprəjkpəty. Jap 'yijttu majtsk təguk xuu.

Jesúus dyajpədsémy di'ibu juuy to'ktup mə ja məj tsajptujk

13 Es kom wingoombu naty ja israelitu pyasku xuu, ta Jesus pyatujku Jerusalén. **14** Jap muj tsajptujk ñabotsoty tpaty di'ibu tye'kypy éxtumu windsu'ken: tsajkaa, borreegu esu pak, es jap di'ibáty wyin'uñaaaydyu ja tyeeky di'ibu ja'ayudyu myeeñ wyingugoondu es du'un tnipak tnitundu. **15** Ko tyadu Jesus t'ijxy, ta tu'ugu wyojpn dya'o'o'yu ak tim po'o. Net twojppudsumdaqaydyu di'ibátyu naty jap tye'kypy ja borreegu esu tsajkaa. Es tnaswujdu ja myeeñ di'ibu wyingugoondu ja meeñ es dyajjambijty ja myeesu. **16** Es ja di'ibu tye'kypy ja pak t'anmaay:

—¡Yajpudsámdu tyadu ja yaa! ¡Kátudsu nDeedyutyjk xyajwa'añ maaydyjk!

17 Net ja 'yuxpujkpyt yjamajtstu ja Diosu jyaabyajtun maq jyuna'añ: "Ndsojk'e'kypyuts ja mdjk."

18 Net myiindu ja israelitu wyindsánuty es yajtuujdu:

—¿Ti ijxwu'uman di'ibu myudajtypy ja muj'ajtun mij xytyuk'ijxtup ko mij xymyudaty ja kutujken es du'un xytyúnut yu tyadu?

19 Esu Jesus 'yadsooju:

—Jitu tyadu muj tsajptujk, es taguk xuuts ngójuduts jatugok.

20 Ta ja israelítuty 'yanmaayduu:

—Justyilkxytyudujk jemjt 'yity es 'yabejty, ¿es mij taguk xuu xykyoja'añ?

21 Per ja Jesus ko tmadyaky ja muj tsajptujk, ja'a du'un myadyakypy ja ky'um nini'x. **22** Paqaty ko Jesus 'ye'ky es jyikypyejky, ja 'yuxpujkpyt yjamajtstu ko du'un Jesus jyuna'añ, es tmabujktu di'ibu

ijtp jaaybyéty mä Diosu jyaaybyajtun es di'ibátyu
natyu Jesúsu tu 'yanu'umxu.

Níja'ap ja Jesúus ja ja'ay ja jyot wyinma'añ

23 Ko natu ja Jesúsu 'yity Jerusalén ko pasku xuu, may ja ja'ay myubujkudu ko t'ijxtu ja ijxwu'umun di'ibu myudajtypu ja muj'ajtun di'ibu Jesúsu tyuun.

24 Per ja Jesúsu kyaj ñaygyuyajku ti'igyu mat yu'ujuty, ja'a ko 'yixy'ajttaaydyup nidugekyu.

25 Es ja Jesúsu kyaj t'awijxy esu wiingátypyu ja'ay tyukmu'madya'agudut wi'ixu ja'ay ja jyot wyinma'añ, yu'u ku'um ñija'abu natu wi'ixu wyinma'añ ja ja'ayuty.

3

Jesúus esu Nikodemu

1 Nidu'uk di'ibu ana'amp muj tsajptugóty, fariseeu ja'ay, es ja'a txu'aty Nikodemu, **2** ja'a ñimiin ja Jesúsu koots, es t'anmaqay:

—Ya'uxpujkpu, nnija'adupts ko Dios tu mgéxyuty es xya'uxpuktuuts, ja'a ko ni pán mbaat tkaya'ixyuty yu ijxwu'umun di'ibu myudajtypu ja muj'ajtun éxtam mij xya'ixyuty, pán kyajpu Dios pyudákuty.

3 Es ja Jesúsu 'yadsoojumbijtu:

—Jantsy tuy'ajtunuts mij n'anuumu, di'ibu kyaj jatugok myiñ jya'ty jemy, kyaj mbaat t'ixy ja Diosu kyutujku.

4 Net ja Nikodemu dyajtuy:

—¿Per wi'ix mbaat tu'ugu ja'ay muj'unq'ku myiñ jya'ty mymajtsk ok? ¿Wi'ix mbaat tuyku tyaqak jyodoty es jyq'tut ya naxwiiñ jatugok?

5 Jesúsu 'yadsoojumbijtu:

—Jantsy tuy'ajtənəts mij n'anəəmə, pán kyaj jatəgok myiñ jya'ty jemy mat ja'agyəjxm ja nuu es ja'agyəjxm ja Diosu Jya'ajun, kyaj mbaəat tyəkə ma Diosu kyutujken. ⁶ Pénə toxytyəjk yajmiin yajjajtəp, ja'ay yə'u; es pán ja Diosu Jya'ajun yajmiin yajjajtəp, ja'ajun yə'u. ⁷ Katu du'əñə mwə'əmə kots mij tu n'anəəmə es tsojkəp jatəgok mmin mja'ttət jemy. ⁸ Yu poj, pojpa'u oytyim mqaaty, es mmədeepy ko pyojo, per kyaj xyñijawu ma tsyooñ es ni xykyanijawu ma ñejxy. Es nandu'ənə dənə tyaqadu təgekyu di'ibu ja Espíritu Santa yajmiimpy yajjajtypy jemy.

⁹ Ta ja Nikodemu dyajtəujəmbijty ja Jesús:

—¿Per wi'ix mbaqadu tyaqadu du'ən tyuñ?

¹⁰ Jesús 'yadsooju:

—Mijtsu du'ən tu'ugu israelítədyu wyindsáñ, ¿es kyaj mij xyñijawu tyaqadu? ¹¹ Jantsy tuy'ajtənəts mij n'anəəmə, n'anmaabyəts di'ibəts nnija'ap. Es təgekyu di'ibu tu ndukmu'madya'aktu, yə'u dən di'ibəts tu n'ixy. Per miidsəty kyaj xymyəbuktu di'ibəts uj miits njatukmu'madyáktəp. ¹² Es pán kyaj xymyəbuktu di'ibəts uj miidsəty nja"awa'añəp di'ibu ja ya naxwiiñ ijtp, ¿wi'ix xymyəbuktu kots ndukmu'madya'aktət di'ibu ijtp tsajpótm?

¹³ 'Ni pánəm kyapatəku tsajpótm, ujtsu du'ən je'eyu, ja Naxwíñədu Ja'ayədyu Kyudənaabyu, es ya naxwiiñ ngəda'agyuəts. ¹⁴ Es éxtəm ja Moisés tkudəuy ja tsə'añ di'ibu ak bronsu, nandu'ən uj, ja Naxwíñədu Ja'ayədyu Kyudənaabyu, nyajpəjtə'aga'añəts kəjxm. ¹⁵ Es nidəgekyu

di'ibats xymyabujkpats uj, jiky'atap winu xuu
winu tiempa.

Dios tsyejpy ja naxwiñudu ja'ay

16 Ja'a ko yu Dios nágoo oj t'oktsojknu ja naxwiñudu ja'ayu, paaty ttuknigejxy ja tyu'uk'U'unk, es panaty myubujktap jiky'attap winu xuu winu tiempa es kyaj kyutagódyut.
17 Ja'a ko Diosu 'yU'unk tkejxy es dyajnitso'oktat ja naxwiñudu ja'ayu, kyaj tkejxy esu ja'ay ñuixtat ma ja tuydyu'unan winu xuu winu tiempa.

18 Di'ibu myabejkypy ja Diosu 'yU'unk, kyaj yu'u ñuixtat ma ja tuydyu'unan winu xuu winu tiempa, per di'ibu kyaj myubékyu, yu'u nuixtap ma ja tuydyu'unan winu xuu winu tiempa mat ko kyaj tmabeky ja Dios ja tyu'uk'U'unk. **19** Di'ibáty kyaj tmabuktu ja Diosu 'yU'unk, ja'a nuixtap ma ja tuydyu'unan winu xuu winu tiempa, mat ko ja jajun myiiñ ya naxwiñ, es ni'igü oj ttsoktu ja koots'át kudiinum ja jajun, mat ko axuu 'yadu'utstu. **20** Nidagekyu di'ibáty axuu'k adáutstu, kyaj ttsoktu ja jajun, es kyaj tmawingón ja jajun kudiibu ñayyajnidu'xudat di'ibu naty axuu'k tyimp. **21** Per di'ibu jiky'ajttap muda tuy'ajtan, myawingeempy ja jajun es du'un dya'íxyu ko yu'u oy tmadúñ ja Dios.

Fwank Yajnabajtpu tnigajxy ja Jesús

22 Es ko waanu 'yijty, net ja Jesús muda'yuxpukpatty oj ñuixtu ma yu Judeeu ñaxwiñudu. Jap waanu 'yijtu es dyajnabáttu ja ja'ayu. **23** Nandu'an ja Fwank Yajnabajtpu yajnabétyu naty jam Enón di'ibu myawingon'ajtypy ja Salim, ja'a ko jamu naty ja kom nuu, es ja ja'ayu ñuixtu es

ñubáttat. ²⁴ Tyaadu du'an tyuun jyajtu kyajnuma naty yu Fwank yajpujta'aky pujxndugóty.

²⁵ Es di'ibu naty ja Fwank Yajnubajtpu 'yuxpujkpu ñaygyajxu mat tu'ugu israelítuty pun wi'ixu ja'ay ñayyajwa'adsu. ²⁶ Net oj tninujxtu ja Fwank es t'anmaaydyu:

—Ya'uxpujkpu, ok'ix. Di'ibu naty mat mij ma Jordán mujnuu awinm, di'ibuts mij xtyukmumadyak, tam tyam yajnubéty, es nidugekyu ja'ayuty ak yu'u panujxup.

²⁷ Net ja Fwank 'yadsooy:

—Ni pun tii mbaat tkamudaty pun kyajpu Dios tu myo'oyuty. ²⁸ Miidsuty ku'um xymudoodu kots miits n'anmaaydyu: “Tuy'ajtun ko kyajts uj nGrístuy, je'eyuts uj nyajkéxy jawyiin ma yu Kristu.” ²⁹ Ma tu'ugu ja'ay pyekyun, ja pujkpu yedyujk ja'a mat ti'igyu ja di'ibu pyejkypy. Es ja pujkpu yedyujk ja myutnaymyaayubu ni'igu xyonda'aky ko jam muat 'ity ma yajmujtun ja myutnaymyaayubu es tmudoo'ity ja kyajxy myadya'aky. Es nandu'un uj, xondákputs jotkuda'aky ko yu ja'ayuty tpanujxu ja Jesus. ³⁰ Jesus yu'u ni'igu myujwiindujku'adu'utsy, es uj waanu ni'iguts n'awaan n'amutsku.

Di'ibu tso'omp jam tsajpótm

³¹ Mat ko Jesus tsyo'oñ tsajpótm, paaty ni'igu myújuty kudiinm ja naxwíñudu ja'ay. Ujtsu du'anu naxwíñudu ja'ay. Paqaty uj je'eyuts nnijawu di'ibu ja ya naxwiiñ. Per di'ibu kudakp tsajpótm, yu'u ñigopk'ajtypy tugekyu. ³² Paqaty yu'u myadyakypy di'ibu ta t'ixy es tmudoy, per ni pun tkamubeky

di'ibu yu' myadyakypy. ³³ Ja ja'ay di'ibu kyupejkypy ja ayuk di'ibu yu' kyajxypy, niguxu'kp ko tuy'ajtun di'ibu Dios kyajxypy. ³⁴ Punu Dios tu kyéxyuty, Diosu 'yayuk myadyakypy. Esu Dios tmooy ja Jesus yu Espíritu Santa tugekyu. ³⁵ Ja Dios Teety jyantsytsyejpy ja 'yU'unk, es tugekyu ttukkuudujkudy'a'y di'ibu jaa'ajtp. ³⁶ Di'ibu myubejkypy ja Diosu 'yU'unk, myudajtypy yu jiky'ajtun winu xuwinu tiempu; per di'ibu kyaj tmubuka'qun yu Diosu 'yU'unk, kyaj tmudaty ja jiky'ajtun winu xuwinu tiempu, yu'uyu 'yaxájup ja muak tuydyu'unun di'ibu Dios mo'oyudup.

4

Jesus es tu'ugu samaritanu toxytyujk

¹ Myudoodu ja fariseeu ja'ayuty ko ni'igu naty dyajmáyu ja 'uuxrujkuty es yajnubuty ni'igu kudiinum ja Fwank Yajnubajtpu. ² Oy kyaj ja Jesus ku'um yajnubejty, yu 'uuxrujkuty yu'ujuty yajnubajttu ja ja'ayuty. ³ Ko Jesus tnija'aju tyuadu, net tsyo'oñ Judeeu es jyumbijnu Galileeu.

⁴ Ko tyu'uyo'oy, koonum ñaxy samaritanu ñuaxóty. ⁵ Jyajttu jap mu kajpn di'ibu xyu'ajtypy Sikar, di'ibu naty japyu myuwingón yu Jakoobu ñax di'ibu 'yu'unk Josee tyukkumaay ja ñax. ⁶ Es jap tu'ugu nudajñ di'ibu Jakoob ñudajñ'ajt jékyup. Es ko jyajty jap nudajñ agu'p ja Jesus, ja'a ko anu'xubu naty mut ko tu yo'oy, ta ñaxwe'tsy nudajñbyu'aquy. Kijkyxyu natyñu. ⁷ Net myiiñ mu ja nudajñ tu'ugu samaritanu toxytyujk es tjuudaqañ ja nuu. Net ja Jesus t'anmaay:

—Meegyuts waanu mnuu, tunu may'ajtun.

8 Tu naty ñujxtu ja 'yuxpujkputy kajpnóty es tjuyaqandu di'ibu 'yagijxyu'áttu.

9 Es ja toxtyujk 'yadsoojuu:

—Mij m'israelituu, es uj samaritanu. ¿Wi'ixuts mij xy'amdoy ja nuu es nyajnu'uugu? (Yu israelítuty kyaj mat til'igyu 'ity ja samaritanu ja'a'yuty.)

10 Jesus 'yadsoojuu:

—Kooxyup xy'oknijawu ja may'ajtun di'ibu Dios yajkypy es pánuts uj di'ibu nuu m'amdoojup, tuy'ajtunxyupts mij xy'amdoy yu nuu, es ujxyupts mij nmeepy yu nuu di'ibu yajjiky'ajtypy ja ja'a'yuty.

11 Ja toxtyujk 'yadsoojuu:

—Windsán, ni xykyamudaty je'eyu di'ibu mat ja nuu xyjuudut. Ja'a ko jantsy kuk yu nadajñ, ¿wi'ixuts mij xymyo'oyu ja jiikypy uu? **12** Ja n'apteety'ajtum Jakoob xtyukmuwu'umumu tyadu nadajñ, ma yu'u ijty ñu'uuktu mat ja 'yu'unk 'yuna'kuty esu juyujk tsyajkaqa. ¿Tii wa'anu da mij ni'igu mujuty kadiinum ja'a?

13 Esu Jesus 'yadsoojuu:

—Nidugekyu di'ibu yaqa nu'úktup, paqadudup jatugok yu tuudsu, **14** per di'ibu 'yikypy ja nuu di'ibuts uj nmeepy, ni na'q tuudsu kyanakypyuadudt. Ja'a ko di'ibuts uj nuu nmeepy, ja p myujxtuwu jyodoty es myo'oyudt ja jiky'ajtun di'ibu winu xuu winu tiempu.

15 Net ja toxtyujk t'adsooy ja Jesus:

—Windsán, meegyudsu tada nuu es kadiibuts xyñakypyuadudt yu tuudsu es ni nganakymyínudt ma tyadu nadajñ es njuududt ja nuu.

16 Jesus 'yadsooy:

—Nuqx wow yu mñña'ay es muqat mmíndudt ja yaqa.

17 Ja toxytyjk 'yadsooy:
 —Kyajts nmudaty ja nñ'a'ay.
 Jesús 'yadsooju:

—Mmuddajtypy ja tuy'ajtan ko mjuna'añ kyaj xymyudaty ja mñ'a'ay, **18** ja'a ko nimugoxk tu xy'okmuddajtpu mñ'a'ay, es di'ibu jam tyam mmuddajtypy jatu'ugu myedyjk, kyaj yu'u xyñ'a'ayu. Paaty tuy'ajtan éxtum mjuna'añ.

19 Ko ja toxytyjk tmudooy, net t'anmaay ja Jesús:

—Windsán, n'ijxypyuts ko mij ja Diosu kyugajxpu. **20** Ja n'aptujkaty di'ibu jékyap jyiky'ajttu, ja'a 'yawdajttu ja Dios yaa ma tyadu kopk. Per miits israelítaty mjuna'añdu ko jaayu Jerusalén ja it lugaar ma n'awdajtum.

21 Jesús t'adsooy ja toxytyjk:

—Mubujkkuts mij, miimp ja xuu ja ooru ma miits xy'awdáttu ja Dios, es ni mgamíndu ma tyadu kopk es ni mganujxtat Jerusalén. **22** Miits samari-tanu ja'ayuty, kyaj xyñijáwuti m'awdajttup, per uudsuty israelítaty, nnijaqadupts tits n'awdajttup, ja'a ko tsyooñ ja nitsoku ma ja israelítaty. **23** Per minaqamp ja tiempu, es tyamu du'uun, ko ja ja'ayuty di'ibu situy y'awdajttup ja Dios, t'awdáttu mat winu jyot jya'ajun es mudu tuy'ajtan, mat ko du'uun duun ttseky ja Dios es 'yawdáttu ja ja'ayuty. **24** Dios yu'u du'uun ja Ja'ajun, es di'ibu 'yawdajttup ja Dios, 'yawdáttup mat winu jyot jya'ajun es mudu tuy'ajtan.

25 Net ja toxytyjk t'anmaay ja Jesús:

—Uj nnija'abuts ko míñhp ja Kristu di'ibu Dios wyin'ijx. Ko myínut ja'a, yu'u xy'awa'qanadya'ayum tugekyu.

26 Net ja Jesú斯 t'adsooy ja toxytyujk:

—Ujtsu du'un Kristu di'ibu mmugajxup.

27 Es net jyajtu ja 'yu xpuijkpuy. Es ko t'ijxtu ja Wyindsán myadya'aky mut tu'ugu toxytyujk, du'apnwyu'umadyaaydyu. Per ni pán oj tkayajtay: “¿Ti mdsejpy?” o “¿Ti ko xymyutmadya'aky yu toxytyujk?”

28 Net ja toxytyujk tnaswijtsu tsiyi es oj ñejxy kajpnóty es oj t'awánuja kugajpn es t'anuamudu:

29 —Min xy'ok'ixtu tyápudu ja'ay di'ibuts tu xy'awanu tugekyu di'ibuts tu nduñ. ¿Kyaju du'un jya'adyu tyaqadu ja Kristu?

30 Net ja ja'ayu tyo'ondu jap kajpnóty es tninujxtu mut ja toxytyujk ja Jesú斯.

31 Ko naty ja toxytyujk tu ñejxy kajpnóty, net ja Jesusu 'yu xpuijkpuy 'yanmaayu:

—Ya'uxpuijkpu, kay oynu'unun.

32 Ta ja Jesú斯 'yadsooy:

—Tyapts ja je'xy nmudaty di'ibu miidsuty ni xykyanijáwudu.

33 Net ja 'yu xpuijkpuy ak ja'ajuty ñayyajtuhudu:

—¿Tu da pán dyajmiñ di'ibu kyáyup?

34 Esu Jesú斯 t'anmaaydyu ja 'yu xpuijkpuy:

—Kots uj nduñ di'ibu tsyejpy púnuts tu xykyexy, ujts jotkudákpets éxtum jyawu ngay n'iigyuts.

35 'Miits m'ayuk'ajttubu du'un: “Ko tyugoy'aty taxk po'o es nyajpudukum ja pujta'aky.” Per ujts miits n'anmaaydyup: “¡Ixtu kam! Tu pujta'aky

tyatsnu es tu tpaqaty ja tiempu es pyudu'u'ugu."*
 36 Di'ibu yajpude'kypy ja pyujta'aky, 'yaxájup ja myuju'uñ; esu pyujta'aky di'ibu yajpude'kypy, ja'a du'uñ itup winu xuwinu tiempu. Es du'uñ di'ibu wyijpy ja triigu es di'ibu yajpude'kypy, nimajtsk xyonda'aktu. 37 Es du'uñ dya'íxyuty ko tyuy'ajtunuty di'ibu 'yayuk'ajttup éxtumu tyaqudu: "Wiinkpu wyijpy ja triigu es wiinkpu yajpude'kypy." 38 Ujts miidsuuty tu ngaxtu es xyajpudu'u'uktu ja di'ibu kyaj tu xyñiduungudu. Wiingátypy u ngaxtu es miidsuudyu net myajpudu'ktup.

39 May ja samaritanu ja'ayuty di'ibu tso'ondup kajpnóty tmubujktu ja Jesus, ja'a ko ja toxtyujk tu naty 'yanu'umxuu: "Tadu yedyujk xy'anmuqayuts tugekyu di'ibuts tu nduñ." 40 Es ko myiindu mu Jesus, net tmunu'xtáktu es wyu'umu mat yu'ujuty. Es ja Jesus oj wye'emy mu ja kajpn majtsk xuu mat yu'ujuty.

41 Ko ja kugajpnuty tmudoodu ja 'yuxpujkun ja Jesus, ni'igu mayjya'ay oj t'akmubuktu ja Jesus.
 42 Net ja toxtyujk t'anmuqaydyu:

—Nmubujknupts uadsuuty tyam, kudiinum je'eyu ko mij tu xyñigajxy, ja'a ko nandu'uñ uadsuuty ku'um tu nmudóyuts. Nnija'aduupts tyam ko tuy'ajtun ko yu'u Kyrístuuty di'ibu yajpojpunitugoyaampy yu naxwíñudu ja'ay.

Jesus dyajtse'eky tu'ugu yajkutujkpu tyuumbu

43 Ja kyumduguk xuu ja Jesus tsyo'oñ Sikar es oj ñejxy Galileeu. 44 Ku'umu naty jayujp tu jyuna'añ

* 4:35 Ja'a taadu 'yandijpy ko tu net ja tiempu jya'ty mu ja ja'ayuty 'yaxájuduu éxtumu Kristu.

yu Jessús: “Ni tu'ugu Diosu kyugajxpu kya'ity windsu'ugu mut ja myugugajpn.” ⁴⁵ Es ko ja Jessús jyajty Galileeu, ja ja'ayuty oj 'yaxájudu tsuj, ja'a ko nimayu naty di'ibu oj tu pyaskuxu'attu Jerusalén. Jap t'ijxtu ti Jessús tyuun tugekyu.

⁴⁶ Net ja Jessús jyajty Kanaa, Galileeu ñaqaxóty, ma naty ja nuu tu dyajjumbity vinu. Es net tu'uk jyajty ja yajkutujkpu tyuumbu di'ibu muju kyutujkun. Jam ja'a tsyuunu Kafarnaúm es ja 'yu'unktumu naty tu pya'umbéty jantsy muk. ⁴⁷ Ko tadu ja'ay tmudooy ko Jessús tu jyumbity Judeeu es ko tu naty myiñ Galileeu, ta tnimiiñ es tmunu'xtáky es jyujpta'uagut, es nujx ja 'yu'unk ya"uagudákxuty, ja'a ko tim oogánubu naty. ⁴⁸ Ta ja Jessús t'anmauay ja ja'ay:

—Pun kyaj xy'ixtu iixwu'umun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtun, kyaj miidsuty uj xymyubukutu.

⁴⁹ Net ja yajkutujkpu tyuumbu 'yadsooy:

—Windsán, jo'omdu tsojk, tunu may'ajtun, nauam kyajnumts ja n'u'unk 'yeeky.

⁵⁰ Ta Jessús 'yanmauayu:

—Nuujx ma mdujk. Ja m'u'unk tu 'yaguda'aky.

Ta ja ja'ay tmubejky éxtum ja Jessús tu 'yanu'umxuty. Ta jyumbijty ma tyujk. ⁵¹ Es ko naty tyu'uyo'oy, oj jyujkubuquaduty ja tyuumbu di'ibu naty tso'onduup ma ja pumauayun. Ta 'yanmauayu:

—Ja m'u'unk tu 'yaguda'aky!

⁵² Ta ja yajkutujkpu tyuumbu 'yadsooy:

—¿Ti ooru ogu'an tu myubuquadu?

Es ja'ajuty 'yadsooduu:

—Extum junakxyuu uxu'uty xyeemy ja jyuuun.

53 Net ja u'unkteety tjamejtsy ko nan janakxyuu naty tu 'yanu'umxut ja Jesús: "Ja m'u'unk tu 'yaguda'aky."

Net ja ja'ay es nidugekyu di'ibu tsyunquaydyup ma jyuun tyujk tmubujktu ja Jesús. **54** Tyaqdu du'un ja myumajtskpu*u* ijkxwu'umun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtun di'ibu Jesús tyuun ko jyumbity Judeeu es ñejxy Galileeu.

5

Jesús dyajtse'eky tu'ugu puma'ay pilu pa'quay

1 Ko waanu 'yijty ja israelítuty tu'ugu naty ja xuttundu jap Jerusalén, es ja Jesús jap oj ñejxy xuajtpu.

2 Maq tada kajpn myuwingón ja kajpndujk aa di'ibu tyijtup BorreeguTujk Aq, jap tu'ugu muj pilu maq ja'ay tsyi'idu. Mugoxkuu tyujk wiin tmudaty esu israelitu ja'ay ttijtuBetesdu. **3** Japu naty ja ja'ay may pya'amgo'knu naxkujxy. Tapu wi-ints, uxneybyu, xux, di'ibu kyaj mbaqat yi'xy. Jap 'yawixtupilu pa'quay es ja nuyu'xu.* **5** Japu naty tu'ugu yedyujk kyo'knu di'ibu i'px majmókx tuguk jumjt kujk pya'am 'yity. **6** Ko ja Jesús t'ijxy ja puma'ay kyo'knu, ñija'abu naty ko jeky tu 'yayoonu, net t'anmaqay:

—¿M'agudaqambu?

7 Ja puma'ay 'yadsooy:

* **5:3** Ja ja'ayutty di'ibu jap myubujktu ijty ko winna'aganua'aty jyunakys tsajpótm tu'ugu anklus es ja nuu dyaj'y*i*'xy, es di'ibu ja puma'ay jawyiin tujku maq ja pilu, ja'a agudakp oytyim di'ibu pa'amudyup naty tmudaty.

—Windsún, kyaj pán pánats xypyújta'agüp yap piloty ko jyayi'xy tyádú nüü. Tugok tugókuts njatukuya'añ, wiinkpü jawyiin'ajtkojp.

8 Jesús t'anmaqay:

—Pudu'uk, yajmúk ja mmabajn es nüjx ma mdüjkæn.

9 Netyü ja puma'ay 'yagüdaktaqay. Ta dyajpüde'ky ja myabajn es yo'oydsyo'oñ. Es kom saqabüdu naty mä ja israelítüty dyajnigutükü es t'amqay'attut, **10** yü'üjüty t'anmaqaydyü ja di'ibü naty tu 'yagüda'aky:

—Po'xanxüü tyam. Kyaj ñikutíkyüty es xytsyuumüdítut yü mmabajn.

11 Net ja yedyüjk 'yadsooy:

—Yu di'ibüts tu xya"agüda'aky, yü'üts tu xy'anüümü: "Yajmúk yü mmabajn es nüjx."

12 Net yajtüüjüdu:

—¿Pánxü du'un tu m'anüümüxüty es xyajmükü yü mmabajn es mnüjxüt?

13 Es ja yedyüjk kyaj tnijawü pánü du'n ja'a di'ibü tu ya"agüda'agyüty, ja'a ko mä ja lugaarüun mayü naty ja ja'ayüty es ja'a ko ja Jesús tu naty ñüjxnu wiink tsoo. **14** Oknum jatugokuü Jesús tpaty mä ja mäj tsajptüjk. Net ja Jesús 'yanmaayü:

—Ix jaygyukü. Tyamü net tu m'agüda'aky. Katü mnakypyekytyúñ kuduibü mjátut o'ktüy.

15 Ta ja yedyüjk jyumbijty es oj t'awanü ja israelítüty ko di'ibü tu ya"agüda'agyüty, yü'ü du'un ja Jesús. **16** Paaty ja israelítüty tpajüdijtso'ondü ja Jesús, mut ko ja puma'ayüty dya"agüdaky saqabüdu xüü.

17 Es ja Jesús t'anmaqay ja israelítüty:

—Yu nDeedyts tuumpnam tyambaat, es uj nandu'un tuumbts.

18 Paaty yu'ujaty ni*'igu* oj 'yákudu, es paaty tjaya'oogándu mut ko ja Jesús kyaj tmay'aty twindsu'ugu ja po'xunxu es mut ko nandu'un Jesús jyunáñ ko Dios yu'u tyeety'ajtypy, ja'a ko du'un ñaybyujta'agyut nandu'un Dios.

Diosu 'yU'ungu kyutujkan

19 Net ja Jesús t'anmaqaydyu:

—Jantsy tay'ajtants miits n'anuumudu ko uj, Dios ja 'yU'unk, kyajts mbaat ti nduñ ngu'um winma'añts. Ndiimbyts je'eyu di'ibuts n'ijxypy ttuñ yu nDeedyts. Tagekyu di'ibudsu nDeety tyi-impy, nandu'un uj, Dios ja 'yU'unk, nduñts.

20 'Pes ja nDeedyts xytsyojkputs uj es xytyuk'ijxputs tagekyu di'ibu yu'u tyiimpy. Es xytyuk'ixaambuts waanu oyjyatypyu. Es ko xy'ixtuts, du'uñ mwu'umudya'aydyu. **21** Es éxtumu Dios Teety dyajjikypyéky ja o'kpuu, nandu'un uj, ja 'yU'unk, nyajjikypyukpts di'ibuts ndsejpy. **22** Yu Dios Teety ni pán tkapayo'oy. Uj, ja 'yU'unk, tu xymyo'oyuts tagekyu ja kutujkan es nbayo'oyuts, **23** es du'uñts uj tagekyu xywyindsu'ugu ja Dios 'yU'unk, éxtum twindsu'ugu ja Dios Teety. Di'ibuts kyaj xywyindsu'ugu uj, nan kyaj twindsu'ugu ja Dios Teety di'ibuts tu xykyexy.

24 Jantsy tay'ajtants miits n'anuumudu, di'ibu myudoo'ijtypy di'ibuts uj ngajxypy es tmubeky ja di'ibuts tu xykyexy, uj nmo'oyaambyts ja jiky'ajtan winu xuwinu tiempu, es kyaj ñujxuts maq taydyu'un winu xuwinu tiempu, ja'a ko

tats njo'tsu pyojpu es tats nmo'oy ja jiky'ajtan winu xuu winu tiempu. ²⁵ Jantsy tuy'ajtan miits n'anuumudu, minaqamp ja tiempu, es tyamu du'an, ko ja o'kputy tmudowu di'ibu ngajxypyuts uj, Dios ja 'yU'unk. Es punuty kyuydyiimpy exumts uj n'anuumu, ye'uts nmo'oyaampy ja jiky'ajtan winu xuu winu tiempu. ²⁶ Du'an exumt ja Dios Teety tmudaty ja jiky'ajtan, nandu'unuts uj tu xymyo'oy esuts nmudut ja jiky'ajtan. ²⁷ Es ja Dios Teety tats nandu'un xymyo'oy yu kutujkuun es nbayo'oyuts ja naxwíñudu ja'ayuty, ja'a ko ujtsu du'an ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu. ²⁸ Katu tyaqadu du'anu mdu'uwa'umudu, ja'a ko ja'taqamp ja tiempu ma ja o'kputy di'ibu tu ñaxtukudu myudowup kots uj ngajxut, ²⁹ es di'ibu oy tu jyiky'aty ya naxwiiñ, yu'u jikypyukup es ñuujxtut ma ja jiky'ajtan winu xuu winu tiempu, per di'ibu tu jyiky'aty axuak ya naxwiiñ, jyikypyukup es ñuujxtut ma ja tuydyu'unun.

D'i'ibu ñikajxpejtypy ko Jesus Diosu 'yU'unk

³⁰ 'Uj kyajts ti mbaqat ku'am ndúñuts. Uj nbaye'ebyuts exumdsu nDeety xytyuk'ane'emy. Pátup wi'ixuts nbayo'oy, ja'a ko kyajts uj ngu'am winmaqañ nyajtúñ, ja'ats ndiimpy di'ibu tsyejpy ja Dios Teety di'ibuts tu xykyexy. ³¹ Pun ujts naydyu'uk ku'am junaqamp ko ujtsu du'an ja Diosu 'yU'unk, kyajts mij xymyuabktut. ³² Per taa jatu'uk di'ibu nandu'un jyuna'añ, es di'ibu yu'u junaqamp, tuy'ajtanu'u. ³³ Miidsuty ku'am oj xyajtuwdu ja Fwank Yajnuabajtpu, es m'adsoojudu ko ujtsu du'an ja Diosu 'yU'unk. ³⁴ Uj kyajts ndukmada'aky kots pun xyñikajxpátu. Je'eyuts miits ndukjamyatstu

ko ja Fwank jyunañu du'un ko miits mnitso'oktut.
 35 Mut ko Fwank Yajnubajtpu, du'un yu'u 'yijty
 éxtum tu'ugu kudu'xn di'ibu xykyudu'xum mu
 mbuqut nyo'oyum, es waanu tiempu mjotkujkudu
 miidsuty mudu kudu'xn. 36 Es uj nmudajtyputs
 tu'ugu testiigu di'ibu ni'igu muj yu muj'ajtun
 tmudaty kudiinum yu Fwank. Di'ibuts uj ndiimpy,
 Dios Teedyuts xymyooy es ndúnat es nyajkuguxut.
 Es ja tuunk di'ibuts ndiimpy, yu'u yajniguxue'kypy
 ko Dios Teety di'ibuts tu xykyexy. 37 Nandu'u
 ja Dios Teety di'ibuts tu xykyexy, pyujtákypy
 ja'a ko tu'yajtun di'ibuts ngajxypy. Ni na'quanum
 xykyamudoogajxtu es ni je'eyunum xykya'ixtu.
 38 Kyaj ja Diosu 'yayuk 'yity mu miidsuty, mut
 ko kyaj xymyubukut kots miits nja"anumdu
 ko ujtsu du'un ja kugajxy di'ibu Dios Teety tu
 tkexy. 39 M'uxpujktup miidsuty di'ibu Moisés
 es ja Diosu kyugajxputy jyaaydyu, ja'a ko miits
 mjuna'qundu ko mut yu'u xytyijy tu xygyanaraty
 yu mjiky'ajtun winu xu winu tiempu. Moisés
 es ja Diosu kyugajxputy, ja'a jyaaydyu di'ibuts
 uj nnastu'un nnaskajxu, 40 per miidsuty kyajts
 xy'axajuya'qundu éxtum Yajnitsókpu esxyuupts
 miits nmo'oy yu jiky'ajtun winu xu winu tiempu.

41 'Kyajts nyajtúñ ja muj'ajtun di'ibu ja'ay
 yajktup. 42 Yajxónuts nnijawu ko miidsuty kyajpu
 Dios xy'awdattu. 43 Uj tu nmíñuts yu'u^ugyuujxmudsu
 nDeedyuts, es miidsuty kyajts xy'axájudu. Per
 kooxyuupt myiñ ja wiink yedyujk mut ja kyu'um
 winma'qun, yu'u situy m'axájudup. 44 ¿Wi'ixuts miits
 xymyubukudtuts pun m'uxtaquaydyuup yu ja'ayuty es
 mwindsu'ugudtu, es kyaj xy'uuxta'aydyu esu Dios

jyuna'ana ko miits m'oyjya'ay'átyuty? ⁴⁵ Katu
 mjuna'andu kots uj miits xytyijy nni'uunyq'andu
 nDeedyuts wyinduuuy. Moisés yu'u du'un
 mni'uunyándup, di'ibu miits mjot'ajtup.
⁴⁶ Mni'uunyándup mut ko miits kyaj xymyubuku
 di'ibu yu'u jyaaywyu'am mu uj. ⁴⁷ Es pun kyaj miits
 xymyubuku di'ibu Moisés kyuxjauay, ¿wi'ix miits
 xymyubukut di'ibuts uj miits n'anmauaydyup?

6

Jesús dyajkáy nimugoxk mil naxy ja ja'ay

¹ Ko tyuqudu du'un tyuuun jyajtu, net ja Jesús oj
 'yawinnaxy mu ja Galileeu Myejuñ di'ibu nandu'un
 xyu'ajtypy Tibeeryus Myejuñ. ² May ja ja'ay
 pyanujxudu mut ko tu naty t'ixy ja ijjxwu'uman
 di'ibu myudajtypy ja muj'ajtun di'ibu Jesús tyuuun
 ko ja pumu'ay dyajmubuqudu. ³ Ta pyatujku ja Jesús
 mu tu'ugu kopk, es ñaxwa'tstu mut ja 'yuxpujkupaty.
⁴ Pyátnubu naty ja israelítuty ja pyasku xuu. ⁵ Ko
 Jesús t'ijxy ko may ja ja'ayuty pyanujxudu, net
 dyajtuuy ja Felipu:

—¿Mu net nju'uyum yu je'xy di'ibu nmo'oyum yu
 tyuqudu mayjya'ay?

⁶ Jesús jyunañu du'un es t'ok'ixau'añ wi'ix
 jyuna'añ yu Felipu, ja'a ko ñijau'abu natyu Jesús
 ku'um ti naty tyunaampy. ⁷ Net ja Felipu 'yadsooy:

—Majtsk mugo'px xuu nidúu kyaj tpauqudut es
 kujkwaanu nmo'oyum nidu'uk nidu'uk.

⁸ Net ja Andrés, ja myuga'axu Simonk Peedruu,
 nan yu'u naty ja Jesusu 'yuxpujkupaty, jyunáñ:

⁹ —Tyam tu'ugu mixyu'unk di'ibu myudajtypy
 mugoxku tsajkaagyu'unk es majtsku ajkxu'unk,

peru tyaadu waanu yu'u. Kyaj tpaadut mut ko myayjya'ayu.

10 Jesús t'anmaqay ja 'yuxpujkputy:

—Yajnaxwaatstu nidugekyu.

Net ñaxwa'tstu mugoxk mil ja yedyujkuty, es kyaj yajmadsyóy ja toxytyujkuty es ja una'ku'unguuty.

11 Net ja Jesús tkone'ky ja tsajkaagyu'unk es tja'agyudáky ja Dios. Net ttujkwa'xy es tmooy ja 'yuxpujkputy es ja 'yuxpujkputy tmooydyu ja mayjya'ay di'ibu naty tu ñaxwaatstu. Es nandu'un ttuuñ mut ja ajkxu'unk, tmooydyu ja ja'aguuty mabaqat 'yuts jyotkuda'aktut. **12** Es ko naty tu jyotkuda'aktut, ja Jesús t'anmaqaydyu ja 'yuxpujkputy:

—Yajmujkta'agaydyu tugekyu yu tsajkaaky tyuktuku di'ibu tu ñadukuu, kudiibu ti wyindugóyu.

13 Net ja 'yuxpujkputy dyajmujktagaydyu majmajtsk muj katsy di'ibu nadujku maq ja mugoxkpu ja tsajkaagyu'unguu. **14** Es ko ja ja'aguuty t'ijktut ja ijkwu'umun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtun di'ibu Jesús tyuun, net ñayjyunánuduu:

—Jantsy tuy'agitundumu du'un ko yu tyaadu yu'udyu Diosu kyugajxpu di'ibu minuqamp ya naxwiiñ.

15 Per kom ja Jesús ñija'aju ko jyamunujxa'aganuduu agwanu es pyujta'aga'aganuduu rey, paqaty ja Jesús abeky ñaybyujtákuu es pyatujkuu maq ja kopk es ita'agan naydyu'uk.

Jesús yo'oy nuu wyinguxm

16 Es ko tsyu'ujuu, net ja 'yuxpujkputy jyunajktu maq ja mejyñbyu'aq. **17** Ta tyujkuduu maq tu'ugu barku es 'yawinnaxa'aganuduu Kafarnaúm. Tu naty wyin-goodsuu es kyajnuuu naty ja Jesús jyumbity,

18 net jyantsymyiiñ ja mäk poj es ja mejyñ jyantsyñikapy. **19** Es ko tæ naty tyu'uyo'oydyu éxtam mægoxk o tædujk mil metræn, net t'ijxtæ ko myæwingóñuty ja Jesùs mä ja byarku, nuu wingujxy yo'oy. Net tsyu'kudyaaydyu. **20** Ta ja Jesùs myugajxu:

—Ujtsu dæ'ün. Katæ mdssu'ugudu.

21 Net ja'ajuty jyantsyxyondaktæ es t'axájudu ja Jesùs mä ja byarku. Es waanu 'yak'ijty, ta jyajttæ mä naty ñujxtu.

Ja'ay t'uxta'aydyu ja Jesùs

22 Jakumbom ja mayjya'ay tnija'adu pánuty wæ'umdu jam mejyñ awinm, ko yæ'uyuty ja Jesusu 'yæxpujkpæty ttuknujxtæ ja barku di'ibu naty tiligyu, es ko kyaç ja Jesùs jap tyujku mæut ja 'yæxpujkpæty. **23** Net næagæty ja barku di'ibu tso'ondu p mä Tibeeryus kajpn, jyajttæ mæwingón mä naty ja tsajkaaky tu tkaydyu ko ja Nindsun'ajtæmu naty jawyiin ja Dios tu tja'aygyeda'aky. **24** Es ko ja ja'ay tpæjktæ kwentæ ko ni ja Jesùs es ni ja 'yæxpujkpædyu naty kyanakyjyápæty, ta tyujku barksoty es ñujxtu Kafarnaúm es t'uxta'aya'andu ja Jesùs.

Jesùs yajkypy ja jiky'ajtæn winu xuu winu tiempu

25 Es ko jyajttæ jamdssoo mejyñ awinm, ta tpattæ ja Jesùs es t'anmaaydyu:

—Ya'uxpujkpu, ña'axu mja'ty yaa?

26 Net ja Jesùs t'adsooy:

—Jantsy tæy'ajtænts miits n'anuu mudu, xy'uxtaaydyupts mæt ko mægaaaydyu, yajxon m'ujts mjotkudaktæ. Kyajts mij xy'uxta'aydyu mæt ko xyjaygyukudu oy ja ijxwu'umun di'ibu myudajtypy

ja muj'ajtn di'ibts ndiimpy. ²⁷ Katt mdundt mut ja mga'ay m'uken di'ibt kyaj 'yiiky. Tundt mut ja mga'ay m'uken di'ibt iigap es mmo'oyudt ja jiky'ajtn wint xu wint tiempt. Tyaqadt du'un ja ka'ay ukn di'ibts uj, ja Naxwiñdu Ja'ayu dyu Kyudunaabyu, nmo'oyaambyts, mut ko Dios Teety du'un tu xymyo'oyts ja kutujkn.

²⁸ Net ja ja'ayu tyu nandt:

—¿Tits ndúndap ests nguydyúnat di'ibt Dios tsyejpy?

²⁹ Ta ja Jesús 'yadsoojambijty:

—Di'ibt Dios tsyejpy, yu'u es xymyu**b**uktt ja di'ibt yu'u tu tkexy ya naxwiiñ.

³⁰ Ja ja'ayu t'anmqaydyu ja Jesús:

—¿Ti ijxwu'man xytyuk'ixtupts di'ibt myudajtypy ja muj'ajtn ests mij nmubukttdts? ¿Tii dn mij mdiimpy? ³¹ Ja n'aptujk'ajtn kyaaydyu ja manaa* jam ma muj itn, du'un éxtn ja Dios u jyaaybyajtn jyuña'añ: "Yu'u yajk yu tsajkaaky di'ibt kudakp tsajpótm."

³² Ta ja Jesús t'anmqaydyu:

—Jantsy tuy'ajtnts miits n'anuamudu, kyaj ja Moisés mmooyt ja tsajkaaky di'ibt kudakp tsajpótm, yu'u du'un nDeedyts di'ibt mmooyt ja ka'ay ukn di'ibt kudakp tsajpótm. ³³ Ja'a ko tadt ka'ay ukn di'ibt Dios tu mmo'oyu, yu'u du'un di'ibt tu kyuda'aky tsajpótm es tmo'oy ja jiky'ajtn ja naxwiñdu ja'ay.

³⁴ Net t'adsoodt:

—Windsun, du'unmts xymyo'oydyu t adt ka'ay ukn.

* **6:31** Ix Éxodo 16:13-16, 31.

35 Ta ja Jesús t'anmaaydyu:

—Ujtsu du'un ja ka'ay ukun di'ibu yajkypy ja jiky'ajtun, es di'ibuts xyñimiimp, di'ibuts uj xymyubujkp, ni na'a yuu kyapaqadudat es ni na'a tuudsu kyapaqadudat. **36** Per tuts miits n'anuamudu, kyaj xymyubuktu óyuts miits tu xyja*'ixtu*. **37** Di'ibuts ja nDeety tu xymyo'oy, nidugekyu myiñ maq ujun. Es di'ibuts xyñimiimp, kyajts n'uxtíut. **38** Ja'a ko uj tu ngeda'agyuts tsajpótm es ndúnuduts di'ibu ja Dios tsyejpy, es kyaj di'ibuts uj ndsejpy. **39** Esu Dios tsyejpy es kyajts nyajtagóyut ni tu'uk yu naxwíñu ja'ay di'ibuts tu xymyo'oy. Nyajjikypyukupts maq ja xuu di'ibu tim ux'okpu. **40** Es di'ibu Dios tsyejpy, yu'u di'ibuts xy'iujxp es xymyubékyuts éxtum ja 'yU'unk, nmo'oyupts ja jiky'ajtun winu xuu winu tiempu es nyajjikypyukupts maq ja xuu di'ibu tim ux'okpu.

41 Es madu tyaqadu ko du'un tmudoodaqaydyu ja israelítuty, ta tni'o'o tniyáxudu mat ko naty tu jyuna'añ ko yu'u du'un ja ka'ay ukun di'ibu tu kyuda'aky tsajpótm. **42** Ta ñay'anmaayudu:

—¿Tii kyaj jya'ajudyu tyaqadu Jesús, ja 'yu'ungu Josee? N'ixy'ajtumts udsajtum yu tyaqak tyeety. ¿Wi'ix jyuna'añ ko yu'u tu kyuda'aky tsajpótm?

43 Net ja Jesús 'yanmaayudu:

—Katu mni'ow mniyaqaxudu. **44** Ni pán mbaat kyamiñ maq ujun pan kyaj dyajmiñ yu Dios Teety di'ibuts uj xykyajx. Es di'ibuts xypyanujxp, yu'u du'un nyajjikypyukupts maq ja xuu di'ibu tim ux'okpu. **45** Es du'un éxtum ja Diosu kyugajxputy dyajwe'emy jaaybyéty maq jyuna'añ: “Dios tyuk'uxpukaampy nidugekyu.” Es du'un

nidaqekyu di'ibuty myamdeepy ja Dios Teety es tkuydyúñ ja 'yana'aman, yu'u du'u n mínup maujun.

46 'Kyaj jaa pán jatu'uk t'ixy ja Dios Teety. Ujtsu du'u n je'eyu ta n'ixy, es yu'udsu du'u n ta xykyexy yau naxwiiñ. **47** Jantsy tuy'ajtunts miits n'anuumudu, di'ibuts xymyubujkp, myudajtypy ja jiky'ajtun winu xuu winu tiempu. **48** Ujtsu du'u n ja kau'ay ukun di'ibu yajkypy ja jiky'ajtun. **49** Ja m'apteedyuty kyaaydyu ja manaa mau ja muuj it, es nan o'ktuqaydyu, **50** per ja kau'ay ukun di'ibu kudakp tsajpótm, ko pán tkay, kyaj ni na'a kya'ooktut. **51** Ujtsu du'u n u tuda kau'ay ukun jiikypyu di'ibu kudak tsajpótm. Ko di'ibu kyaapy 'yikypy tyadu kau'ay ukun, jiky'átup winu xuu winu tiempu. Ja'a ko tyadu kau'ay ukun di'ibuts uj nyakaampy, yu'u du'u n ja nnini'xuts di'ibu nyakaambyuts es ja naxwíñuda jau'ayuty tmudáttu ja jiky'ajtun.

52 Net ja israelítuty t'umujk tkajxmujktu es ñayjyunánudu:

—¿Wi'l'ixu tyadu xymyo'oya'quanum nju'xum yu kyu'um nini'x?

53 Ta ja Jesus t'anmaqaydyu:

—Jantsy tuy'ajtunts miits n'anuumudu, pun kyaj xy'axaju éxtumu kau'ay ukun yu nnini'xuts, di'ibu uj, ja Naxwíñuda jau'ayudyu Kyudunaabyu, nmo'oyaambyuts, es yu nne'pyñuts di'ibuts ndamaampy nyokaampy, kyaj xymyudáttu ja jiky'ajtun. **54** Di'ibu 'yaxájup éxtumu kau'ay ukun yu nnini'xuts esu nne'pyñuts, jiky'átup winu xuu winu tiempu es ujts nyajjikypyukup mau ja xuu di'ibu tim ux'okpu. **55** Mat ko yu nnini'xuts esu nne'pyñuts,

yu' du'vn éxtum ja ka'ay ukan. ⁵⁶ Di'ibu 'yaxájup yu nnini'xuts esu nne'pyñuts éxtum kya'ay 'yukan, yu' du'vn jiky'átup mat uj, es uj mat yu'. ⁵⁷ Ja nDeedyuts di'ibuts xykyajxp, myudajtypy ja jiky'ajtan, es uj njiky'átyuts mat yu'gyujxm. Es nandu'una tyaqadu di'ibu 'yaxájup yu nnini'xuts esu nne'pyñuts éxtum kya'ay 'yukan, ujtskyujxm jyiky'átt. ⁵⁸ Ja'ats nmadyakypy ja tsajkaaky di'ibu kudak tsajpótm. Tyaqadu tsajkaaky kyaj dyu'natty éxtum ja manaa di'ibu kyaaydyu ja m'apteedyuty es óknum 'yo'ktu. Di'ibu kyaapy ja tsajkaaky di'ibuts uj nyajkypy, jiky'átup winu xuu winu tiempu.

⁵⁹ Jap Kafarnaúm ma ja tsajptujk ya'u xpejky ja Jesús tugeky u tyaqadu.

Mayjya'ay tmastu'uttu Jesús

⁶⁰ Ko tmudood u xprujkan di'ibu Jesús yajkypy, nimay ja ja'ayuty di'ibaty panujxudu ñay'anmaayudu:

—Tyaqadu di'ibu myadyakypy, nimujaaq oy es ngupujkam. ¿Pán tyunaambyu kwentu?

⁶¹ Net ja Jesús t*'ijxy* ko ñi'oojudu ja ja'ayuty. Ta t'anmaaydyu:

—¿Tii nyajjot'ambujktup miidsuty mudu tyaqadu?

⁶² ¿Wi'ixu da mjattu ko xy'íxu uj, ja Naxwíñudu Ja'ayuty Kyudunaabyu, nbatujkununt ma naty jékyup n'ítyuts tsajpótm? ⁶³ Yu'uayu ja Diosu Jya'ajun di'ibu yajkypy ja jiky'ajtan. Kyaj ti ttsooty ni ti di'ibu ja'ay tyunándup. Di'ibuts uj ta nmadya'aky, jam tsyooñ ma ja Ja'ajun di'ibu yajkypy ja jiky'ajtan. ⁶⁴ Per taanum nidu'uguty ma miidsuty di'ibuts kyaj xymyubuktu.

Du'un jynáñ ja Jessús mt ko tsondaky nijá'aju
pánadyu naty kyaj myubékyu es pánu naty
kyakáñu. ⁶⁵ Es jynáñ:

—Paqdyuts njuñaq'añ ko ni pán mbaqat xykyan-
imíñuts pan ja Dios Teety kyajts xytyuknimíñ.

⁶⁶ Net may ja ja'ayuty di'ibu naty panajxu ja
Jessús myastútu es kyaj mt 'yokjudijnu. ⁶⁷ Net
ja Jessús t'anmaqay ja nimajmajtsku 'yxpujkuty:

—¿Tii mnuajxáñup miidsuty nandu'un?

⁶⁸ Es ja Simonk Peedru 'yadsooju:

—Windsán, ¿pénuts nbanajxtu? Mij
naydyi'igu mmadajtupy ja ayuk di'ibu
myadyakupy ja jiky'ajtun di'ibu winu xuu winu
tiempu. ⁶⁹ Uudsuty tuts nmubuktu es nnija'adupts
ko mij mGrístuty, Dios ja 'yU'unk.

⁷⁰ Jessús t'adsooy ja 'yxpujkuty:

—Nimajmajtskuuts miits tu nwin'ixy, per nidu'uk
pyudsemy mujku'u meduumbu.

⁷¹ Ko tyadu Jessús du'un jynáñ, ja'a naty
'yandijpy ja Juudus, Simonk Iskaryotu myaqunk,
mt ko Juudus yu'u naty kyakáñu oy jyaj'ajuty
tu'uk di'ibu nimajmajtsku 'yxpujkuty.

7

Kyaj Jesusu myuga'axuty myubíkudu

¹ Ko tyaadu tyuun jyajtu, japu naty jyadity ja
Jessús ya'uxpeky Galileeu. Kyaj nujxáñ Judeeu mt
ko yu israelitu ja'quty jyaya'oogáñudu.

² Es tyimpátnubu naty ja xe'emdyjk xuu di'ibu
myujtuundup ja israelítuty jap Jerusalén, ³ net ja
Jesusu myuga'axuty 'yanmaqayu:

—Pədsam ja yaɑ. Nəjx Judee✉ es nandu'ñna m'uxpujkpəty di'ibə jápəty t'íxtət ja muj'ajtən di'ibə mdiimpy. ⁴ Kyaj pán ti ayu'udsya ttuñ pən tsyejpy es ja ja'ay tnijawət. Mət ko mij xytyuñtə tyaqadə, tuk'ixə net nidəgekyə ja'ay.

⁵ Es du'un 'yanmaqayədə ja myuğa'axəty mət ko nan kyaj tməbjktə ko yu'u du'un ja Diosu 'yU'unk. ⁶ Net ja Jesús t'anmaqaydyə ja myuğa'axəty:

—Kyajnəm jya'ty ja n'oorəts. Paqadyəts uj kyajts nnəjxət mət miidsəty. Nəjx miidsəty, mət ko mət miidsəty oy yu'u optyim di'ibə oorəty. ⁷ Miidsəty kyaj mduk'ak'atədə pánədyə naxwiñədə winma'qəñ ja'a'ajtədəp. Per uj sitəy xytyuk'ak'ajttəpts mət kots uj n'awanə ko axəuk yu'u di'ibə tyuundəp. ⁸ Nəjx miits mxə'attə. Uj kyajts miits nmətñəjxtət mət ko kyajnəm tpəqəty ja n'oorəts məts uj nnəjxət.

⁹ Es ko də'un jyənəqandaqay, ta oj wye'emy ja Jesús Galilee✉.

Jesús ñejxy Jerusalén ma xe'emdyəjk xuu

¹⁰ Ko waanə 'yijty ko naty ja myuğa'axəty tə tsyoondə, net ja Jesús tsyo'oñ es ñejxy xə'ajtpə, oy kyanide'xyəty, abekyə ja'a ñejxy es kyaj mədə mayjya'ay.

¹¹ Ja israelítəty 'yuxtaqayədə jap xəujótə es jyənəqandə:

—¿Maa da netə tadə ja'ay?

¹² Es mə mayjya'ayəty tmadya'aktə ja Jesús, tap naqək di'ibə jənāndəp:

—Oy ja'ay yu'u.

Es wiingátypyə jənāndəp:

—Kyaj 'yoyjya'ayəty, mət ko twin'ññ ja ja'ayəty.

13 Per ni pán kyamadya'aktu mayjya'ayóty, je'eyu ayu'udsyu, mut ko ttsu'ugudu ja teedywyindsánu.

14 Es ko kyujkwa'xy ja m̄ej xuu, net ja Jesús jyajty Jerusalén. Ta tyuktu m̄ej tsajptujk ñabotsoty es tyuktu ya'uxpukpua. **15** Es ja israelítu d'u'ñu wyu'umaduyaaydyu ko tmudoo'ijtu éxtu ja Jesús ya'uxpeky. Net ñayjyuhnánu:

—¿Es wi'ixu tyaqadu oytyiity tnijawu?, es ni je'eyu kya'uxpékyu.

16 Jesús t'anm̄aqaydyu:

—Di'ibuts uj nduk'uxpukjtap, kyaj yu'u myiñ mudadsu ngu'um winma'añ, Dios yu'uts ta xykyexy es nduk'uxpukduts éxtu mts nduñ.

17 Pun ja pán ttuna'añ di'ibu Dios ñi'ana'amap, yu'u du'un ñijáwadap ko uj yu n'uxpukkunuts Diósuts xymyeepy. Kyaj yu'utu ja ngu'um winma'añuts nduñ. **18** Di'ibu kajxp mut ja kyu'um winma'añ, nayyajmujpudsamánap ku'um, per ja di'ibu yajmujpudsamaampy ja di'ibu ta tyuk'ane'emyu, yu'u dñan kajxp tuy'ajtun es ni wi'ix tsow kyaj jyiky'aty axuuk.

19 'Moisés yu'u dñan mmooyudu ja ana'amun, es ni tu'uk miits xykyamudowdu es xykyakuydyunda ja 'yana'amun. ¿Es ti kots miits xya'ooga'andu?

20 Net ja ja'ayu 'yadsoodu:

—¡Mujku'u mij mbajudijtup! Tu mlok. ¿Púnu dñan mij mya'oogánap?

21 Jesús 'yadsooy:

—Mut ko saabudu xuu tu'ugu yedyujk nya"agudákyu, paaty du'ñu

mwah'amdya'aydyuh. 22 Mjahna'andu ko Moisés yuh'uh duh'uh mduk'ana'amuh es xytsyúktuh waanuh ma ja yedyuhjk'ajtuh yuh mmahangu'unuhty*, oyuh du'uh ja m'aptuhjkuhty di'ibuh yajtsondák éxtuhm jaayuh yajtúñ, kyaj yuh'uhdyuh Moisés. 23 Miits mdsujktuhp yuh mmahangu'unuhty oy syauhabuhduuhty éxtuhm jyuhna'añ ja Moisés 'yana'ämuhn. ¿Es ti ko mjot'ambuhktuh mut kots tu'uguh yedyuhjk nya"aguhdaktauhay sauhabuhdu xuh? 24 Miits mjahnánduhp ko 'yóyuhty puhn sauhabuhdu xuh mduunduhp di'ibuh Moisés mduk'ana'amuhdu. Per kots uj nya"aguhda'aky sauhabuhdu xuh tu'uguh ja'ay, miits mjahnánduhp: "¡Kyaj 'yóyuhty!" Es du'uhn ya'iixy ko kyaj 'yóyuhty di'ibuh mbayo'oydyuhp.

Jesús tnigajxy puhn ma tsyooñ

25 Net nidu'uguhty ja ja'ayuhty dilibáty tsuhnaahaydyuhp jap Jerusalén ñayyajtuuhjuhdu:

—¿Ti kyaj jya'ajuhdyuh tyuhquhaduh di'ibuh 'yuuhxuhtuhauhaydyuhp es tpajuhadittuh es dya'ooga'andu? 26 Pes tuhxim mayjya'ayóty kyajxy, es ni puhn wi'ix kya"anuh'umxuhdu. ¿Ti wa'anuh justisuhuuhjkuhty tmuhbuhktuh ko tyuhquhaduh tyuhay'ajtuhuuhty ko yuh'uhdyuh Kristuh?

27 Es wiingátypyuh jyuhnanduh:

—Kyaj. Kyaj mbauhat, ja'a ko uuhdsajtuhm niduhgekyuh nnija'an mah kyugajpnuhdyuh tyuhquhaduh. Ko myinuhat ja Kristuh, ni puhn tkaniuhjáwuht mah tsyooñ.

28 Ko naty ya'uuhpeky muj tsajptuhjk ñabotsoty, net jyuhnáñ mak:

—Byeen xy'oknija'andu miidsuhty puhánduhsuh du'uhn uj es mahs ndsooñ. Per uj kyajts nguh'um winmah'añ nmíñuhts. Ja'a di'ibuh tuy'ajtuhduump xykyajxpuhts.

* 7:22 Ix Lukuhs 1:59.

Miits kyaj xy'ixy'attu. **29** Uj situy n'ixy'ajtypyuts, mat ko jámuts ndsooñ ma yu'u, es yu'uts tu xykyexy.

30 Net tjamatsandu es tjapujta'agándu pujxndugóty. Per ni pun tkamajtsy, mat ko kyajnum naty tpaaty ja xyu 'yooru. **31** May ja ja'ayuty dilibu myubujktu ja Jesús ñayjyuna'anudu:

—Tyuadu du'un ja Kristu dilibu minaqamp, mat ko ni pun mbuat xykyatuk'ijxum yu ijxwu'uman di'ibu myuadajtypy ja muj'ajtun dilibu tyiimpu es tu xytyuk'ijxum.

Fariseeuty tmatsa'andu ja Jesús

32 Ja fariseeuty tmudoodu ko ja ja'ayuty du'un jyuna'andu. Paaty yu'ujuty es ja teedywyindsundujk ttuk'ane'emy ja muj tsajptujk kwentu'ajtputy es tmátstut ja Jesús.

33 Net ja Jesús jyunañ:

—Waanuts n'itu'añ yuaq mat miidsuty, es óknumts njumbita'añ ma di'ibuts tu xykyexy.

34 Xy'uxta'aydyupts miidsuty es kyajts xypyuatut. Kyaj mbaat mnujxtu mats uj nnejxy.

35 Net ja israelítuty ñayjyunandu ak yu'ujuty:

—¿Maq da ñujxa'añ u tyuadu ko kyaj nbátum? ¿Wa'anu da ñujxa'añ ma ja nmugugajpn'ajtum di'ibu ijtup grieegu ñuaxóty es dya'uxpuka'añ nandu'un ja grieegu ja'ayuty? **36** ¿Ti dun yu taadu myadyakypy di'ibu tu xy'anma'añ yuum ko jyuna'añ?: “Xy'uxta'aydyupts, per kyajts xypyuattut. Kyaj mbaat mnujxtu mats uj nnejxy.”

Jiky'ajtun kyaj kyexy ñaxy di'ibu Jesús yajkypy

37 Ma ja muj xuu kyugujxuu, net ja Jesús tyunaqaye'ky es jyunañ jantsy muk:

—Pán ja pán tyuudst, wa'ants xyñimíñ; es di'ibátyuts xymyubujkp, wa'an tn'iiky. ³⁸ Dú'un éxtam ja Dios t jyaaybyajtán jyuna'añ, di'ibuts xymyubujkp, dú'un ja'a éxtam myúxut jyodoty ja kom nua di'ibu yajjiky'ajtp.

³⁹ Es mut yu'u ja Jesús 'yandijpy ko di'ibu mabujkxap, di'ibu panujxap, yu'u dú'un ja Dios mo'oyudap ja Espíritu Santo. Per kyajnámu naty jya'ty ya naxwiiñ ja Espíritu Santo, ja'a ko Jesús kyajnámu naty jyambity tsajpótum.

⁴⁰ Es ko ja ja'ayuty tmoodoodu tyaqadu, tap naaguty di'ibu jünandu:

—Jantsy tuy'ajtundum dú'un ko tyaqadu dú'un ja Dios kyugajxp di'ibu minaqamp.

Ja'ay ñaybyujkwa'xudu

⁴¹ Wiingátypu ja'ayuty jyünandu:

—Tyaqadu dú'un ja Kristu.

Es ja wiingátypu jyünandu:

—Kyaj, ja'a ko kyaj ja Kristu jámp tsysoonq'añ Galilee ñaxóty. ⁴² Dú'un ja Dios t jyaaybyajtán jyuna'añ ko yu Kristu yu'u tyuump 'yaats ja rey Davit es Belén kyugajpn'átut, maq myiiñ jyajty yu rey Davit.

⁴³ Es dú'un ja ja'ayuty ñaywy'a'xudu majtsk peky.

⁴⁴ Wiinkputy jyatsojk esxyap yajtsímy, per ni pán dú'un tkatuun.

Fariseeuty esu teedywyindsánuuty kyaj tmabuktu ja Jesús

⁴⁵ Net ja muj tsajptujk kwentu'ajtputy jyambijtta maq ja fariseeuty es ja teedywyindsánuuty. Ta yajtuajudu:

—¿Ti ko tu xykyayajmíndu?

46 Net ja poləsiiüty 'yadsoojədə:

—¡Ni pánə du'ən kyakajxyñəm éxtəmə tyədə ja'ay!

47 Net ja fariseeüty t'anməqay ja poləsiiüty:

—¿Tii nan tə mnayyákədə es tə mwin'əəñüty?

48 ¿Mə mij xy'ok'ijxpə ko nidu'ugə njustisə'ajtəm o nidu'ugə fariseeu ja'ayüty tməbeky? **49** Es yə ja'ayüty di'ibə kyanija'adəp wi'ix ja Diosə jyaaybyajtən jyuna'añ, kajxpéky ja'a 'yittə.

50 Nikodemə di'ibə naty koots tə tni'otsy ja Jesús, tapə naty nandə'ən. Ta yə'ə jyunañ:

51 —Extəm xtyuk'ijxəm ja n'ana'amən'ajtəm ko kyaj mbəqət ndəydyu'unəm pán di'ibə kyaj jawyiin nmədo'om es n'ijxəm ti dən yə'ə tyiimpy axənk.

52 Di'ibə naty jápəty 'yadsoojəmbijtədə:

—¿Tii mij nan mgalileeəja'ayə? Uxpək ja Diosə jyaaybyajtən es xy'íxət ko ni tu'ugə Diosə kyugajxpə kyamíñ Galileeə.

53 Net ja ja'ayüty yo'oywyə'xtə es nidu'uk nidu'uk ñəjxtəqaydyə mə ja tyəjküty.

8

Toxytyjk di'ibə yajtəgeepy ja pəjk úkənə wyindsə'kən

1 Es ja Jesús pyatəjkə mə ja Oliivəs Kopk.

2 Jakumbom ko xyañü ja Jesús tyəjkə jatəgok məj tsajptəjk ñabotsoty. Ta myiində ja ja'ayüty es ttuknabíkədə ja Jesús, es ja Jesús ñaxwe'tsy es dyajtsondáky ja 'yəxpəjkən. **3** Net ja fariseeüty es di'ibütsy tsajptəgötə ya'uxpəjkəp dyajmiində tu'ugə toxytyjk di'ibə tə yajkubəqədə ko dyajtəgøy

ja pajk úkanu wyindsu'kan. Ta tpujtaktu kujk'ám ma ja ja'ayty. ⁴ Ta t'anmaaydyu ja Jesús:

—Ya'uxpujkpu

, tyaqdu toxutyjk tu yajkubaqadu ko dyajtugóy ja pajk úkanu wyindsu'kan. ⁵ Yu Moisesu 'yana'amun xytuyk'ana'amdupts es nguka'adsduts es 'yoogut yu du'umbu toxutyjkuty. ¿O wi'ix mij m'okjunaqambu?

⁶ Du'un jyunandu es tpujta'aktu ja pyeky es du'un mbaat tni'unadu. Ta Jesús wyindaky es jyaay naxkujxy mat tu'ugu kyuwa'xypy. ⁷ Es ko yajtuujumbijtduu, ta Jesús kyujku jatugok es t'anmaaydyu:

—Miidsuty nidu'uuk di'ibu kyajpu pyojpu, wa'an tu'ugu tsaq ttukka'atsy jawyiinu tyaqdu toxutyjk.

⁸ Ta wyindaky jatugok ja Jesús es 'yakjaay naxkujxy. ⁹ Es ja'ajuty ko tyaqdu tmudoodu, net ñayjya'adu éxtum ñayñi'unadu ku'um. Net pyudsuumdu nidu'uuk nidu'uuk, tsyondaky mat ja waanu mujju'aybyu es ttukkugujxu mat ja waanu una'kpu. Es ko oj pyudsuumdu'aydyu, net ja Jesús oj wye'emy nimajtsk mat ja toxutyjk. ¹⁰ Net ja Jesús wya'kkujku jatugok es t'iijxy ko kyaju naty ma pán, ja'ayu ja toxutyjk naydyu'uuk. Net ja Jesús t'anmaay ja toxutyjk:

—Nitu, ¿ma net ja di'ibu mni'u'unadup? ¿Ni pán tu mgatukkumudóyuty?

¹¹ Ta ja toxutyjk 'yadsooy:

—Windsán, ni pán.

Net ja Jesús t'anmaay ja toxutyjk:

—Es ni ujts mij ngatukkumudówut. Nujxnu tyam es katu mnakupyekytyuñ.

Jesús éxtum u jajun ma naxwiñudu

12 Jesús óknam jatgok t'anmaqy ja ja'quty:

—Ujtsu du'un éxtum tu'ugu jajun di'ibu
ñu'umeepy tyu'umeepy nidgekyuu naxwíñudu ja'qy. Tgekyuu di'ibus xypyaduump es
xypyanujxp, du'un yu'quty éxtum di'ibu judijttup
nu'am tu'am mut ja jajun, es kyaj kyunap
kyuja'pxut éxtum ja di'ibu judijtp kubi'its ku'ook.

13 Net ja fariseety 'yadsoodu:

—Mij ku'umu m'ayuk xyñikajxpéty, du'un kyaj
tyuñ.

14 Net ja Jesús 'yadsooy:

—Oyuts uj n'ayuk nnikajxpéty, tuump ja'a, mut
ko uj nnija'abuts mats ndsooñ es mats nnejxy.

15 Miits xypyayo'odyuupts éxtum kyuxe'eky.
Kyaj xypyayo'odyuu éxtum tyu'yajtunuty. Uj ni
punuuts ngapayo'oy. **16** Per kots uj pán nbayo'oy,
mut ja tuy'ajtunts uj n'anuumu, mut ko uj kyajts
naydu'uk ti nbayo'oy, ujtsu du'un muudsu
nDeety. Paqaty nimajtskuts uudsuty. **17** Ma
miits ja m'ana'amunuty jaqaybyéty 'ity: “Pán
ja nimajtskpu ja testiigu ti'igyuu kyajxtu, yu'u
dun nmubujkum.” **18** Pes ujtsu du'un ku'um
nayñidestiigu'ajtup, esu nDeedyuts di'ibus
xykyajx, yu'u dun jatu'ugu testiigu.

19 Net ja ja'quty yajtuujudu:

—¿Maa dun net ja mDeety?

Jesús 'yadsooy:

—Kyajts miits xy'ixy'attu, es nan ni nDeedyuts
xykyaixy'attu. Kooxyupts miits xy'ixy'attu, nan
m'ixy'ajttupxyupts yu nDeedyuts.

20 Tyuadu oj tkajxy ja Jesús ko naty ya'uxpeky ma
ja muj tsajptujk mau jup 'ity ja limosnu abujkun.

Es ni pán kyamajtsadu esxyap yajnejxyaty pu-jxndugóty, mat ko kyajnámu naty tpaqaty ja xyuu 'yooru.

"Mats uj nnújxa'añ, kyaj miidsaty mbaat mnújxtu"

21 Net ja Jesús t'anmaqaydyu jatugok:

—Uj nujxnápts, es miits xy'uxta'aqaydyápts, es m'ooktáp mat ja mbojpáty. Kyaj mbaat mnújxtu mats uj nnejxy.

22 Net ja israelítaty ñayjyánnánuadu:

—¿Wa'anu da ñayya'ooga'añatty? ¿Páatty jyuna'añ ko kyaj mbaat njo'omámu mä yu'u ñejxy?

23 Jesús t'anmaqaydyu ja ja'ayatty:

—Miidsadyu du'un di'ibü ya naxwiiñ tu mmin tu mja'ttu, per ujtsu du'un di'ibü tsajpótum kudakp. **24** Páatty miits n'anuumádu ko m'ooktáp pekymyáut, ja'a ko pán kyaj xymyubuktu es uju du'un éxtumts njuna'añ, m'ooktáp pekymyáut.

25 Net yajtúajudu:

—¿Mbáñxu du'n mij?

Jesús 'yadsooy:

—Jawyíñápts miits tu n'anuumádu. **26** Mányámts ngakajxy es ngapayo'oyñámts miidsaty. Per ja di'ibuts tu xykyéxyuts, ja'a du'un juñqamp tuy'ajtan, es di'ibuts uj n'anmaapy ja ja'ayatty, yu'u di'ibuts tu nmádoy tkajxy ja di'ibuts tu xykyéxyuts.

27 Per ja israelítaty kyaj tjaygyúkudu ko ja Jesús jya'anu'mxádu ko yu'u du'un U'unk'ajtáp ja Dios.

28 Páatty ja Jesús t'anmaqaydyu jatugok:

—Kots miits xypyújta'aktat kújxm, néts miits xy'uxkáptuds ko ujtsu du'un éxtumts miits nja'anuumádu ko uj kyajts ti nduñ mat ja

ngh'um winma'qñhts. Ndiimbyats ja'ayh di'ibhts ja nDeedyhts th xytyukni"ixh. 29 Di'ibhts xykyajx, du'uñhm 'ity mut uj. NDeedyhts kyajts naydyu'uk xyñas'ixh, ja'a kots du'uñhm nduñ di'ibh yh'u tsye-jpy.

30 Ko tyqadh du'uñ jyunáñ ja Jessús, may di'ibh myubujkth.

Diosh 'yu'unghty esh mujku'ugópkh 'yu'unghty

31 Net ja Jessús t'anmaqaydyh ja israelíthty di'ibh mubujkxhdh:

—Pun mbadiimpy éxthmts miits n'anuumuduh, n'uxpujkpu'áthpts miidshty, 32 es m'ixy'átthp ja tuy'ajthn, es yh tuy'ajthn yh'u myajwu'umuduh awaqatstuuy.

33 Net ja fariseehty 'yadsoodh:

—Ujtsh du'uñhty ja tuyump 'yqadhshty ja Abrqan, es ni na'qanumts pun xykyatumumbh'áty. ¿Wi'ix mij mjuna'qñ ko xyajwu'umumat awaqatstuuy?

34 Jessús t'adsooy:

—Jantsy tuy'ajthnhts miits n'anuumuduh, pun tu'uga ja'ay naygyuyaikhp jyiky'áttht mut ja pyeky, pes thu du'uñ myumada'agyhty ja pojpu es du'uñ 'ity éxthnm njuna'qanum ja pojpu tyuumbh juybyh.

35 Es yh tuumbh juybyh, kyaj yh'u 'ity éxthnm ja windsunu 'yu'unk. Ja u'unk ja'a du'uñ winh xuu winh tiemph wh'ump éxthnm ja tyqak tyeedhyh 'yu'unk. 36 Paaty pun ja Diosh 'yU'unk myajwu'umuduh awaqatstuuy, tuy'ajthn ko awaqatstuuy myajwu'umuduh. 37 Thts nnijawh ko Abrqan miits m'ok'átuhduh. Per xya'oogándhpts mut ko kyaj xykyupukh éxthmts miits nja"anuumuduh.

38 Uj yh'uts ngajxypy di'ibudsh nDeety th

xytyuk'ixy. Es miits xytyundu nandu'un éxtum ja mdeedyuty tu m'anu'umxudu.

39 Net ja israelítuty 'yadsoodu:

—Ujtsu du'un Abraqan ndeety'ajtup.

Es ja Jesús 'yadsoojuu:

—Kooxyup miits m'u'unk'átudu Abraqan, yu'uxyup mduundup di'ibu yu'u tyuun. **40** Oyuts miits tu nja"anuumudu ja tuy'ajtun di'ibuts uj nmudoo mau Dios, xya'oogándupts miidsuty. Abraqan ni na'a du'un kya"adutsy. **41** Miidsuty nandu'un m'adu'utstu éxtum ja mdeety 'yadu'utsy.

Ta 'yadsoodu:

—Uudsuty nmudajttupts ja nDeety ti'ligyu, yu'u Dios. Kyajts uudsuty nbuxyky'attu.

42 Jesús t'adsoojumbijty:

—Kooxyup tyuy'ajtuntuty ko Dios miits xyTy-eety'áttu, pes xytsyojktupxyupts miidsuty, mat ko uj nmíñuts mat yu Dioskyujxm. Kyajts tu nmiñ mat ja ngu'um winma'añuts. Mat ko ja Dios tu xykyéxyuts, paqadyuts tu nmiñ.

43 'Ti ko xykyajaygyúkudu di'ibuts miits nja"anmuaydyup? Ja'a ko kyaj xymyudowaq'andu di'ibuts uj ngajxwa'xypy. **44** Miidsuty mujku'ugópk mdeety'ajtup es yu'u miits mja'a'ajtudup, es ja'a miits mduundup di'ibu yu'u tsyejpy. Yajja'ay'o'kpumu'u jawyíñup es kyaj ti ttuñ di'ibu tuy'ajtun. Ni na'a kyakajxy mat ja tuy'ajtun. Ko 'yanda'aky, kyu'um ja'a yu'u kyajxypy, ja'a ko andakp yu'u, es yu'u yajtsondák ja andakun. **45** Es mat ko tuy'ajtun miits n'anuumudu, paqaty kyaj xymyubukuts. **46** ¿Pun miidsuty nidu'uk dyajniguu'uguat kots uj nmudaty ja

nbojpa? Es pan tay'ajtan di'ibats uj ngajxypy, etti ko xykyambukta? ⁴⁷ Di'iba ja'a'ajtap ja Dios, mydoo'ijtypy ja Diosa 'yayuk. Per kom miidsaty kyaj mja'a'atdu ja Dios, paqaty kyaj xymydoo'itaandu.

Taaym naty ja Krista ko kyajnm ja Abraan

⁴⁸ Net ja israelítaty jyanandu:

—Tay'ajtan éxtamts mij n'anuumadu ko mij msamaritánty es mmadajtypy ja ka'ooybya.

⁴⁹ Esa Jesús 'yadsooy:

—Kyajts uj nmadaty ja ka'ooybya. Di'ibats ndiimpy, yu'u yajniguxe'kypy ko nwindsu'kupts ja nDeedyuts, es miits kyajts xywyindsu'ugaduts.

⁵⁰ Uj kyajts n'uextaq'ay panuts xywyindsu'ugap. Jaa'ajtp pan tsyejpy esuts windsu'uga n'ítat, yu'u duanuts xypyaye'epy. ⁵¹ Jantsy tay'ajtanuts miits n'anuumadu ko di'iba pyadiimpy éxtamts n'anuumu, ni naqa kya'oogat.

⁵² Ta ja israelítaty 'yadsoodu:

—Tyam tay'ajtan uudsuty njunaq'añ ko mij mmadajtypy ja ka'ooybya. Abraan es ja Diosa kyugajxputy nidugekya 'yo'ktaaydya, es mij mjunaq'añ: "Di'iba pyadiimpy éxtamts n'anuumu, ni naqa kya'oogat." ⁵³ ¿Tii wa'anu da mij waanu ni'liga mmajuty es kadiinumdu ndeety Abraan? Yu'u o'k, es ja Diosa kyugajxputy nandu'u'n 'yo'ktu. ¿Napanu duun mij mnaybyujta'agyaty?

⁵⁴ Ta Jesús 'yadsooy:

—Pan ujts ku'um naymyujpjtákap, kyaj ti ttsooty. Per di'ibats tu xyymyo'oy ja muj'ajtan, yu'u nDeedyuts di'iba miits nandu'u'n mjunándap ko yu'u xyDyios'attu. ⁵⁵ Per miits kyaj xy'ixy'attu.

Uj situy n'ixy'ajtypyuts. Kooxypts uj njuna'añ kots kyaj n'ixy'aty, nugoooxypts uj n'okpi'tskajxnu éxtum miidsuty. Per uj situy n'ixy'ajtypyuts, es nguydyiimbyts éxtum yu'u dyajnigutku.

56 'Ja m'aptujk Abruan 'yixán ja tiempu mats uj nmiiñ yu naxwiiñ. Nugoo oj 'yokxondaknu ko oj t'ixy.

57 Net ja israelítuty t'anmaaydy ja Jesus:

—Ni justyikxymyajk jumujnum xykyamudaty, ¿es mjuna'añ ko tu xy'ixy ja Abruan?

58 Jesus 'yadsooy:

—Jantsy tuy'ajtunuts miits n'anuumudu, taayumdsu naty uj ko yu Abruan myiiñ jyajty.

59 Net tkonu'ktu ja tsaa es tjatukka'adsándu ja Jesus. Per ja Jesus ñayyu'tsu es tsyo'oñ mau ja muu tsajptujk, mayjya'ayóty ñajxy es ñujxnu.

9

Jesus dya'ijxpéky di'ibu wiints jajt naxwiiñ

1 Ko ja Jesus ñajxy mau tu'ugu lugaar, japu naty tu'ugu yedyujk di'ibu tu myiñ tu jya'aty yu naxwiiñ wiints. **2** Net ja Jesusu 'yuxpujkputy yajtuujdu:

—Windsán, ¿ti ko du'uun jyajty yu naxwiiñu tyadu yedyujk wiints? ¿Wa'anu da yu'ujuty mat ja tyaquk tyeety ja pyojuu, o mat ja kyu'umbojpuu?

3 Esu Jesus 'yadsooju:

—Kyaj yu'ujuty mat ko pyojuu ka'uum tmudaty es ni kyaj yu'ujuty mat ko tyaquk tyeety pyojuu ja'ayuty, ja'a taadu es ya'íxut di'ibu ja Dios tyiimpu.

4 Ko 'yakxuñuumaty, mbaqaduts n'aktúñ ja tyuunk di'ibuts xykyajx. Miimp ja koots it mau kyaj mbaqat

pán tuuñ. ⁵ Kots uj n'ak'ítyñum ya naxwiiñ, ujtsu dñ'an di'ibu kyude'xypy ja naxwiñuðu ja'ayuþty.

⁶ Ko tyaadu dñ'anu Jesúš jyuñáñ, net ñastsuþu naxkuþxy es dya'e'ky waanu mo'onts muðdu tsyujy. Ta ttukwingutse'ky ja wiints. ⁷ Net ja Jesúš 'yanmaayu:

—Nuþx mwimbuþy ma Silo'ee pilu (di'ibu ayuk wimbuðsþamp Tu Yajkéxy).

Ta ja wiints oj wyimbuþy. Net oj 'yijxpéky es ñejxy ma tyuþjk. ⁸ Net ja di'ibu ijty wiints ja myuðuþkpa'aþty es ja di'ibu naty tu 'yíxuðu ñayjyuñáñuðu:

—¿Ti kyaþ jya'aþdyu tyadu yedyuþjk di'ibu tu 'yity naxwa'tsp es t'amdoþ yu limosnu?

⁹ Nidu'uguþty jyuñandu:

—Ja'adsu tyaqadu.

Wiinkpáþty jyuñandu:

—Kyaj jya'aþty, nadu'ñuñ kyuþxe'eky.

Per ja yedyuþjk ku'um 'yadsooy:

—Ujtsu du'ñu.

¹⁰ Net dyajtuðu:

—¿Wi'ix tyam mbaat m'ixy?

¹¹ Ta ja di'ibu naty wiints 'yadsooy:

—Ja yedyuþjk di'ibu xyu'aþtypy Jesúš, yu'ñu waanu mo'ondsu'unk tu dya'eeky es tu xyu'ñuñmuñts: "Nuþx ma yu Silo'ee pilu es mwimbúþt." Tats oj nnejxy es tu nwimbuþyuts. Nétuñts tu n'ijxpéky.

¹² Net ja ja'aþty 'yanmaayuðu:

—¿Maaxu net ja yedyuþjk?

Ta 'yadsooy ja di'ibu tu 'yijxpéky:

—Kyajts nnijawu.

*Fariseeñty dyajtaw dyajtuda'aktu ja ja'ay di'ibu
wiints tu 'yity*

¹³ Net tm̄anajxtu ja di'ibu naty tu 'yijxpéky ma fariseeñty, ¹⁴ ja'a ko ja Jesús dya'e'ky ja mo'ondsu'unk ma ja israelítu ja pyo'xunxuu es dya'ijxwa'xy ja wiints. ¹⁵ Net ja fariseeñty dyajtuy ja yedyujk, ja di'ibu naty tu 'yijxpéky:

—¿Wi'ixu du'un ko tyam mbaat m'ixy?

Ta 'yadsooy ja di'ibu naty wiints:

—Yu'uts waanu mo'ondsu'unk tu xytyuk-wingutse'egyuts, oj nwimbujujy, es tyam n'ijxp̄uts.

¹⁶ Nidu'ugudyu fariseeñty jyñnandu:

—Tyadu yedyujk di'ibu du'un tu ttuñ, kyajpu Dios jya'a'átyu, mut ko kyaj tu twindsu'ugu ja po'xunxuu.

Es wiingátypyu jyñnandu:

—¿Wi'ix mbaat ttuñ ja ijxwah'man di'ibu myudajtypu ja muj'ajtu di'ibu tyiimpy puñ yu'upekyjya'ay?

Es du'un kyaj ti'igyu winmaq'añ tm̄adattu.

¹⁷ Net jatugok dyajtudu ja di'ibu naty wiints:

—Es mij, ¿wi'ix nandu'un m'okjunaqambu mādu tadtu yedyujk di'ibu tu mmo'oyu ty m'ijxan?

Net ja'a 'yadsooy:

—Pes uj juñqambuts ko yu'udyu Diosu kyugajxpu.

¹⁸ Per ja israelítu kyaj tm̄abukandu ko naty ja ja'ay tu 'yity wiints es ko tuu 'yijxpéky. Net oj twowdu ja tyaak tyeety ja di'ibu naty wiints. ¹⁹ Net dyajtudu:

—¿Mijtsu tyadu m'u'unk di'ibu mjñnándup ko jyajty naxwiin wiints? ¿Wi'ixu du'un 'yíxyu ko tyam mbaat 'yixy?

20 Net ja u'unkteety u'unkta^qak 'yadsoodu:

—T^uy'ajt^un ko uuds^udy^u ty^qdu n'u'unk di'ib^u miin jajt wiints. **21** Per uuds^uty kyajts nnijaw^udu wi'ix^u d^u'un ko tyam mbaat 'yixy es ni nganijaw^udu ts pán^u d^u'un t^u ya'ijxpéky^uty. Yajtáwd^u y^u'u. Mu^j ja'ay mu^j una^k y^u'u. Wá'an mdukm^umadya'agy^uty y^u'u.

22 Ja ty^qak tyeety jy^unand^u d^u'un mu^t ko ja teedywyindsánu^{ty} tts^u'ug^udu, ja'a ko t^u naty nand^u'un ñaygyajx^udu ko kudiib^u ñakykyupáku^utsajpt^ugót^u otyim pán^uty di'ib^u junaamp^u ko y^u Jesú^s y^u'u ja Krist^u. **23** Pa^uty ja ty^qak tyeety jy^unand^u: "Yajtáwd^u y^u'u. Mu^jja'ay mu^juna^k y^u'u."

24 Net ja israelít^uty tnigajx^u jat^ugok ja yedy^ujk di'ib^u naty wiints. Ta t'anma^qaydy^u:

—Kajx t^uy'ajt^un, mu^t ko uuds^uty nnija^kad^upts ko tada^u yedy^ujk pyojpuja^kay^uty.

25 Ta 'yadsooy di'ib^u naty wiints:

—Kyajts uj nnijaw^u p^un pekyjya^kay o kapekyjya^kay y^u'u. Di'ib^uts oy nnijaw^u, ja'a kots uj t^u n'ity wiints es tyam ijxp^uts.

26 Net ja farisee^uty t'anma^qaydy^u:

—¿Wi'ix t^u mdúñ^uty? ¿Wi'ix t^u mmo'oy^uty ja m'lijx^un?

27 Ta 'yadsooy ja yedy^ujk:

—Tu^{ts} miits nja^kanu^umd^udu es kyaj xytyund^u kwent^u. ¿Ti ko miits xytsyokt^u es uj jat^ugok nnikajxpátu^uts? ¿Wa'an^u da miids^uty nand^u'un xypyana^ujx^ua^kand^u?

28 Net ja israelít^uty t'oood^u es t'anma^qaydy^u:

—Mij mbanejxypyh tadah yedyhjk. ¡Uhdshty kyaj! Uhdshty yh'uts mbanhjxtaph yh Moisés. ²⁹ Uhdshty nnija'adhp ko yh Moisés myhgajxh Dios. Kyajts nnijáwhdh mht tadah yedyhjk tsyooñ.

³⁰ Ta 'yadsooy ja di'ibh naty wiints:

—¡Tim tugatsy mht ko mjhna'qandh miidshty ko kyaj xyñijáwhdh mht tyadh yedyhjk tsyooñ di'ibhts uj tu xymyo'oy yh n'ihixhnhts! ³¹ Nnija'am yajxón ko Dios kyaj tmhdoo'ity ja pekyjya'ayhty, ja'ayh myhdoo'ijtypy ja di'ibh awdajttaph es tkuydyundh ja di'ibh Dios tsyejpy. ³² Ni na'qanhm pán tka-madya'aky ko jyaaty di'ibh myeepy yh 'yijxhn tu'ugu ja'ay di'ibh wiints yh naxwiññ tu myiñ tu jya'ty. ³³ Kooxyhbh tyadh yedyhjk tu kyamiñ Dioskyhxm, kyajxyhp mbaat ttuñ ni tii.

³⁴ Net ja israelíhty 'yadsoodh:

—¿Wi'ixhts uj mij xya'uxphhkh'qandh?, di'ibhtu mmiñ naxwiññ amhj pojph ja'ay. Net kyaj t'okkuphjknhdh tsajpthgóty.

Púnuhty ijttap éxtumh wiints

³⁵ Myhdoo Jesús ko kyaj t'okkuphjknhdh mht ja tsajpthjk ja di'ibh naty wiints. Es ko Jesús mht ñaybyatah di'ibh naty wiints, ta dyajthuy:

—¿Mmuhbejkypy mij ja Naxwiññhdh Ja'ayhdyh Kyudhnaabyh?

³⁶ Net ja ja'ay 'yadsooy:

—Windsún, anmaagyhts púnu dhn yh'u, eshts nmhabhkhet yh'u.

³⁷ Jesús 'yadsooy:

—Ujtsh dh'un. Tu xy'ixy es tyam nmhmadya'aky.

³⁸ Net ja ja'ay ñaygyoxthnhaaydyáku Jesús wyin-duuy, es jyhanáñ:

—Windsán, nmabejkypyats mij.

39 Netu Jesús 'yadsooy:

—Ujts tu nmiñ esats uj ja ja'ay nbayo'oydyut, es nmo'oya'añuts ja 'yijxan ja wiindsuty es nyajjuumbituduts wiints ja di'ibu jünándup ko yu'u 'yixtu.

40 Nidu'ugatty ja fariseeatty di'ibu naty muut jap ko tyaqadu tmoododu, net jyunandu:

—¿Wa'anu da uadsuty nandu'un nwiints'attu?

41 Jesús 'yadsooy:

—Kooxyup miits mwiints'attu, kyajxyup miits ja peky xymyudattu. Per kom mjünándup ko m'ixtu, pes mmudajttup ja peky.

10

Borreegu kwentu'ajtpu mudu byorreeguty

1 Jantsy tuy'ajtunuts miits n'anuumudu, di'ibu kyaj tuyku ma korral qan es pyuty wiink tsoo, yu'u du'un ja ma'tspu. **2** Per di'ibu tuykup ma korral qan, yu'u du'un ja borreegu kwentu'ajtpu. **3** Ja korral aq adunaabyu ya"awátsxup ja borreegu kwentu'ajtpu, es ja borreegu kwentu'ajtpu dyaxu mut ja xyuu ja byorreegu, esu borreegu pyudsundu jap korraloty, ja'a ko dyo'kmudóy di'ibu kwentu'ajtpu. **4** Es ko naty tu dyajpudsuumda'ay tuygekyu, ta twinyo'oyu, es ja byorreegu pyanujxudu mut ko yo'kmudóyaty. **5** Per tu'uk di'ibu kyaj t'ixy'aty, ni'igu tkuge'eky, mut ko kyaj dyo'kmudóy ja di'ibu kyaj t'ixy'aty.

6 Du'un jyunáñ ja Jesús, per kyaj tjaygyujkuadu ja ja'ayatty di'ibu ja Jesús 'yandijpy ma ja myadya'aky.

Jesús éxtum oybyu borreegu kwentu'ajtpu

7 Paayıty ja Jesús jyʉnáñ jatʉgok:

—Jantsy tuy'ajtunats miits n'anumadu ko
ujtsu du'un éxtam ja korral aq mä ñaxtu ja
borreegu. ⁸ Nidagekyu di'ibu jawyiin miindu
es jyünandu ko yu'u Dios kyéxyüty, ma'tspüty yu'u.
Per ja ja'ayüty di'ibuts uj nborreegu'ajtypy kyaj
tyuunadu kwenta. ⁹ Ujtsu du'un ja korral aq. Di'ibu
tujkup mä uj, yu'u nitso'ogup éxtam ja borreegu ko
tyuku tsuu mä kyorral es pyudsemy ju'xpu jépyup.
¹⁰ Yu ma'tspüty myindu je'eyu es myaadsa'ändu
es ya'ooga'ändu es yajkutugoya'ändu, per uj tu
nmíñats es ja ja'ayüty tmädáttut ja jiky'ajtun, es
tmädáttut ja jiky'ajtun muji wiin kajaa.

11 'Ujtsu dhu'un ja oybyu borreegu kwentu'ajtpu.
Yu oybyorreegu kwentu'ajtpu kyu'oogup ja
byorreegutu. **12** Yu mduumbu ja'ayu je'eyu
wyinma'añ'ajtypu ja myuju'uñ. Ko kyaj yu'ujaty
ja borreegu kwentu'ajtpu es kyaj tja'a'aty ja
borreegu, paaty ko t'ixy myiñ ja waxka'uk, netyu
kye'eky. Net ja waxka'uk tmatsy ja borreegu
nidu'uk es nidugekyu dya"agakwa'xta'aydyu mut
ja tsu'ugu. **13** Paadyu tadu mduumbu kye'eky, ja'a
ko myujuudyuñ, es kyaj tkwéntu ja borreegutu.

¹⁴ 'Ujtsa du'un ja oybyu borreegu kwentu'ajtpu.
Uj n'ixy'ajtyputs ja nborreeguts es nan
xy'ixy'ajtupts yu'ujtu, ¹⁵ éxtum ja nDeedyuts
xy'ixy'atyuts es uj nandu'un n'ixy'atyuts.
Nyajkypyuts ja njiky'ajtum tu yu'ugyuxmu
nborreeguts. ¹⁶ Nmudajtyputs ja wiinkputy ja
nborreeguts mats jatu'uga ngorral, es nyajmínupts
nandu'un ma tyaqaduty. Xymydowdupts uj yu'u,
es tuk kajpu'uk 'yítut yu borreegu es ti'igyu ja

kwentah'ajtpah.

¹⁷ 'Dios, yah nDeedyahts, xytsyojkpahts uj mat ko nyaka'añahts ja njiky'ajtahn es n'axajahya'añahts jatahgok. ¹⁸ Kyajts pahn u njiky'ajtahn xypyahjkaht pahn kyajts uj nyaka'añ. Nmahdajtypahts ja mahk'ajtahn es nyákahduahts ja njiky'ajtahn es n'axájahduahts jatahgok. Tyahadah yah'uahts xytyuk'ana'am yah nDeedyahts.

¹⁹ Ko ja israelítahty tmahdoodu tyahadah Jesahs ja 'yayuk, net oj ak ja'ajahty ñaygyajxytsyiigahdu. ²⁰ May di'ibah jahnandah:

—Myahdajtypah ja ka'oybyah es lokah yah'u. ¿Ti ko xytyundah kwentah?

²¹ Perah wiinkpahty jahnandah:

—Ni pahn di'ibah myahdajtypah ja ka'oybyah es kyajxaht du'ahn. ¿Tii wa'anah da tu'uk di'ibah myahdajtypah ja ka'oybyah tmo'oyaht yah 'yijxahn yah windsahty?

Israelítahty kyaj tmahbahkahts ja Jesahs

²² Ja'a naty ja disyembrah po'o mah ja ja'ayahty xyahndundah mah yajmahjtahn ko yajkuni'xy ja mahj tsajptahjk jap Jerusalén. ²³ Ja Jesahs jahpah naty jyahditah mah ja mahj tsajptahjk mah txah'aty Salomongah Tyahjk Wiin. ²⁴ Net ja israelítahty dyajnabíkahdu ja Jesahs es t'anahumahdu:

—¡Nahgoots njantsywyinmaydyah! ¿Ti kots tyam xykyadim'anahumahdu wa'ats pahn mijtsah du'ahn mGristah, o kyaj?

²⁵ Net ja Jesahs 'yadsooy:

—Tahts njajahna'añ, es kyaj xymyahbahkahts. Di'ibahts uj ndiimpy mat ja kutujkahn di'ibahdsah nDeety tah xymyo'oyahts, yah'u yajnigahxahe'kypy yajxahn es pahndahsah dahn uj. ²⁶ Per miidsahty kyaj xymyahbahkahts

māt ko kyajts miits nborreegu'áttu. Extəmts miits tə n'ok'anmaabyədu, ²⁷ yə nborreegəts xyo'kmədoodəpts, es yə'ujəty n'ixy'ajtəpts es xypyanyxtəpts. ²⁸ Uj nmeebyəts yə jiky'ajtən winu xəu winu tiempu, es ni na'q kyatəgódyut; ni pánəts yə'xkyapəjkət. ²⁹ Yu'uts tə xymyo'oy ja nDeedyəts di'ibə waanu ni'igə məj'ajtən tmədaty, es ni pán mbaqət kyapəjkxəty di'ibə myədajtypy kyu'ujóty. ³⁰ Dios Teety es uj, til'igyu je'eyu uudsuty.

³¹ Net ja israelítəty tkonu'ktu ja tsəqə jatəgok es tjakukə'qədsándu.

³² Ta Jesús jyənáñ:

—Tu's may nduñ óyəty mwinduuuy māt ja myək'ajtənədsə nDeedyəts. ¿Di'ibə tyəqədu miits xytyukkuka'adsándəpts?

³³ Ta ja israelítəty 'yadsoodə:

—Kyajts mij ndukkuka'qədsə'andə māt ko ti oy tə xytyuñ, yə'ə du'un māt ko tə xykyawindsə'ugə Dios māt ja m'ayuk. Mja'ay mij, es Dios mnaybyəjta'agyəty.

³⁴ Net ja Jesús jyənáñ:

—¿Ti kyaj jyaaybyétyəty mə ja Diosə jyaaybyajtən ko Dios jyənáñ?: “Miidsədyə du'un diósuty.” ³⁵ Es du'un ja Diosə jyaaybyajtən jyənáñ ko diósuty pánəty ja Diosə naty tə tkexy ja 'yayuk. Es nnija'əm ko yə Diosə jyaaybyajtən yə'ə du'un təy'ajtən túnap. ³⁶ Pes oy. Ujtsə du'un xywyin'ijx ja Dios es xykyejxyəts yə naxwiñ éxtəmu kyudənaabyə. ¿Es wi'ix mbaqət miits mjənəq'andə kots uj Dios kyajts nwindsə'ugə māt yə'uyə kots njənáñ ko ujtsə du'un ja Diosə 'yU'unk? ³⁷ Pən kyajpəts nduñ ja di'ibədsə nDeety tyiimpy,

kyajts miits xymyabuktat. **38** Per pən təy'ajtan kots uj nduñ ja di'ibats ja nDeety tyiimpy, oy xykyamabuka'andu ja n'ayukats, mabuktu ja di'ibats uj ndiimpy, mut ko di'ibats uj ndiimpy, ya' u mdrukjaygyukadap wa'ats ko ti'igyaats uj mut ja nDeedyats, es ya'u ti'igya mut uj.

39 Net jatugok ja israelítuty tjamatsandu ja Jesús, per oj ja Jesús yo'oydyugóy.

40 Net ja Jesús oj 'yawinnajxnu ma Jordán mujnus. Jap waanu 'yijty ma ja lugaqar ma ja Fwangu naty tu yajnubéty tuuyap. **41** May ja ja'ayuty oj ñajxtu ma ja Jesusan, es ñay'anu'umxudu:

—Oy ja Fwank Yajnabajtpu tu tkatúñ ja ijaxwu'uman di'ibu myudajtypy ja muj'ajtan, təy'ajtan di'ibu myadyak mədu tyadu ja'ay.

42 May ja ja'ayuty di'ibu ma tadtu lugaqar tmabujktu ja Jesús.

11

Lázaru 'yeeky

1 Ma ja Betañu kajpn, jap tu'ugu yedyujku naty pyékyuty di'ibu xyu'ajty Lázaru. Majtsku myuga'ax toxityujk di'ibu xyu'ajttap Martu esu Mariiu. **2** Tyadu Mariiu yu'u óknam tyuknitaam ja Jesusu tyeky ja aseytu di'ibu pa'ak xu'kp, es dyajtutsy mut ja wyaay.

3 Net ja Martu esu Mariiu kyajxykyajxtu ma Jesús es t'anu'mudu:

—Windsán, yu di'ibu mut oy mnaymyáyuty majta'aky pyékyuty.

4 Ko tyaqadu Jesú斯 tmadooy, net ja 'yuxpujkpuyt t'anmaqaydyu:

—Yu pyaqam Lázaru kyaj yajkutugoya'añuty mat ja o'kun. Dios tyunaampy dñan es ja ja'ayuty myuj'ixudut es t'awdáttut ja Dios es uj, ja 'yU'unk.

5 Oyu naty ja Jesú斯 tjantsytsyoktu ja Martu esu Mariiu esu Lázaru, **6** ko yu Jesú斯 ya'anmaqay ko Lázaru mujta'aky pyékyuty, jamajtsk xuu oj 'yakwe'emy ma ja lugaaqar ma naty 'yityun. **7** Net t'anmaqaydyu ja 'yuxpujkpuyt:

—Jo'om jatugok Judeeu.

8 Ja 'yuxpujkpuyt 'yadsooju:

—Ya'uxpujkpu, kyajnam jyeky ma jap ja israelítuty mjakuka'adsanudu. ¿Tii mnujxqamp jatugok jam?

9 Jesú斯 'yadsooy:

—¿Ti kyaj tyuy'ajtunuty ko yu xuu tmudaty majmajtsk oor? Pes ko pán jyadity xuuñ, kyaj kyunáput, mat ko kyude'xyuty ja jajun di'ibu ja ya naxwiiñ. **10** Per ko jyadity koots, kunajpuep mat ko tagoy'ajtp ja jajun.

11 Oknám jyénáñ ja Jesú斯:

—Ja nmütnaymyaayubu'ajtam Lázaru tu myanax. Per nejxyats n'ok'yuxy.

12 Net ja 'yuxpujkpuyt 'yanmaqayudu:

—Windsán, pán tu myanax, muropaadubu du'uhu'.

13 Es ja Jesú斯 ja'a jyamadyakupy ko naty ja Lázaru tu 'yo'kná, per ja 'yuxpujkpuyt, ja'a dñan ttijy myadyakupy ja Jesú斯 ja ma'ay. **14** Net ja Jesú斯 ttim'anmaqaydyu ja 'yuxpujkpuyt wa'ats:

—Lázaru tu 'yo'knu. ¹⁵ Xondákputs mat ko kya-jtsu naty jap, mat ko du'an ni'igu 'yóyuty es miits xymyabúktat. Per jo'om n'ok'ijxm.

¹⁶ Net ja Tomás di'ibu tyijpy Xeeñu'unk, t'anmaydyu ja myu"uxpukpaty:

—Jo'omdu nandu'an udsajtm es n'o'km ti'igyu mat yu'u.

Jesús yajjikypyujkp es yajkypy ja jiky'ajtn

¹⁷ Ko jyajty ja Jesús Betañu, taxk xuu naty tmedaty ma ñaxtak Lázaru.

¹⁸ Betañu kajpn tmewingon'aty ja Jerusalén tagk mil metrañ. ¹⁹ Mayu naty ja israelítuty tu ñujxtu ma ja Martu esu Mariiu es tpumaya'añ tputajuya'añ mat ko tu 'yeeky ja myuga'ax.

²⁰ Ko Martu tmedooy ko Jesusu naty wyingóñ, net tnidso'oñ es oj tjujp'yo'oy, per ja Mariiu oj wye'emy ma ja tyujk. ²¹ Martu t'anmaqay ja Jesús:

—Windsán, kooxyp miju naty mjaaty yaa, kyajxup tu 'yeeky ja nmuga'axts. ²² Per uj nnija'abuts ko Dios mmooyp tugekyu di'ibu mij m'amdeep.

²³ Jesús 'yadsooy:

—Yu mmuga'ax jikypyákp jatugok.

²⁴ Martu t'adsooy:

—Uj nnija'abuts ko jikypyákp ma ja tiempu ma ja o'kpaty jyikypyáktat.

²⁵ Jesús t'adsooy:

—Ujtsu du'an ja jikypyujku es ja jiky'ajtn. Di'ibuts xymyabujkp, oy 'yoogu, jikypyákp. ²⁶ Es nidagekyu di'ibu jiky'ajtup es xymyabúktats, kyaj 'yooktat ni na'q. ¿Mmubejkypyu tyaadu?

²⁷ Net ja Martu 'yadsooy:

—Ti ko kədii. Nməbejkypyats ko mij mGrístuty, ja Diosu 'yU'unk di'ibu minán ya naxwiin.

Jesús jy'uy ma Lázaru ñaxtuku

²⁸ Es ko tyaqadu Martu də'un jyunáñ, net jyambijty es oj twoy ja 'yutsy Mariiu, es t'anmaay ayu'udsyu:

—Ja ya'uxpajkpü tu jya'ty. Yu'ü mnigajxüp.

²⁹ Ko Mariiu tmədooyu taadu, pojən wya'tse'ky es oj tninejxy ja Jesús. ³⁰ Jesús kyajnumu naty tyuku kajpnóty, támnumu naty ma ja lugaar ma Martu pyatü. ³¹ Ko ja israelítuty t'ijxtu wya'tse'ky ja Mariiu es pyudseemy pojən, net jyunandu ko yu Mariiu ñejxy juu yaxpu ma naty tu ñaxtuku ja Lázaru, es oj tpanujxtu.

³² Es ko ja Mariiu jyajty ma naty ja Jesús, net ñaygyoxtunəaydyaku Jesús tyeky'ujxm es t'anuumu:

—Windsún, kooxyüp miju naty mjaaty yaa, kyajxyüppts tu 'yeeky ja nməga'ax.

³³ Ko Jesús t'ijxy jy'uy yaxtu ja Mariiu es ja israelítuty di'ibu mat myiindu, net ja Jesús ñayjya'aju jotmaymyut es 'yamutsk'ajty. ³⁴ Ta yajtuuju:

—¿Ma tu xyajnaxtukudu?

Ta 'yanmaayudu:

—Windsún, min xy'ixy.

³⁵ Jesús jyuuuy.

³⁶ Net ja israelítuty jyunandu:

—¡Ok'ixtu! Nəgoodumu naty t'oktsojknu.

³⁷ Per nidu'uguty jyunandu:

—Ja'a tyaqadu di'ibu ja wiints myooy ja 'yijxan, qti kyajxyabu da oynu'unan ti tu ttuñ es kyajxyüp ja Lázaru tu 'yeegyu?

Lázaru jyikypyeky

38 Jesúś ñayjya'aju jatugok jotmaymyut es tmuwingooñ mu naty tu ñaxtuku. Ja'a dun tu'ugu aank di'ibu tsuaq 'yagu'uy'ajtypy. **39** Net ja Jesúś jyunáñ:

—Yajjuga'aktu tadu tsuaq.

Martu jyunáñ:

—Windsán, xu'knup yu'u, ja'a ko tu 'yijnu taxk xuu mu 'yeeky.

40 Es ja Jesúś 'yadsooy:

—¿Ti kyajts mij tu n'anuumu ko xymyubákuu, m'íxuup ja Diosu myuuj'ajtuu?

41 Net ja tsuaq dyajjugáku. Es ja Jesúś pyat'ijxy tsajpótm es jyunáñ:

—Tatuu, nja'aygyudákyupts mij ko tu xymyudóyuts. **42** Wa'qadsuts nnijawu kots mij du'uñum xymyudoo'ityuts. Du'uñuts njuna'qañ mat yu'ugyuuxmu tyadu ja'ayuuty di'ibu yam, es tmubúktu ko ujtsu du'un mij tu xykyexy.

43 Ko du'un jyunuqundaqay, net jyunáñ jantsy muk:

—¡Lázaru, pudsum jap!

44 Net ja o'kpu pyudseemy, abity ja kyu'u tyeky es ja wyiin jyujp mat ja wyit. Ta Jesúś jyunáñ:

—Nikajtu'uttu es wa'an tnejxy.

Tkajxy'áttu esu Jesúś 'yoogut

45 Es mudu tyadu, net ja israelítuty di'ibu pyanujx ja Mariiu tmubujktu ko t'iijxtu di'ibu Jesúś tyuun. **46** Per nidu'uguty ja israelítuty ko t'iijxy yu tyadu, net oj tninejxy ja fariseeuty es ttukmumadyaktu di'ibu naty tu ttuñ ja Jesúś. **47** Net ja fariseeuty es ja teedywyindsánuuty ñaymyujkuu

mat di'ibu ana'amdup muj tsajptugóty, es jynandt:

—¿Ti net ndu'unm mudu tyadu yedyejk di'ibu nagoo t'oktuunn ja ijxwu'umn di'ibu myudajtypy ja muj'ajtn? ⁴⁸ Pun nna'ijxm du'uñu, nidugekyu myubákudat ja ja'ayut. Netu romanu soldaqadt myíndt es tjíttt yu nmuj tsajptujk'ajtm es dyajkutugóyt yu nnaxwiñudu'ajtm.

⁴⁹ Net nido'uguty di'ibu xyu'ajtypy Kaifás, yu'u naty teedywyindsangópk maq ja jumujt, ja'a junán:

—Miidsuty ni ti xykyanijáwudu, ⁵⁰ ni xykyanijáwudu ko ni'igu 'yóyuty es tu'uk je'eyu ja'aqy tku'oogu ja nja'aqy'ajtm es kyaj wyindugóyt ja nnaxwiñudu'ajtm.

⁵¹ Tyadu Kaifás kyaj du'uñ jynáñ mat ja kyu'um winmaqañ. Kom yu'u naty ijtp teedywyindsangópk maq ja jumujt, Dios mooyu ja winmaqañ es jynáñut ko Jesús 'yoogaqañ mat yu'ugyujxm israelítuty, ⁵² es kyaj je'eyu tku'oogu ja israelítuty, per nandu'uñ dyajmujktu'aya'añ ja Diosu 'yu'unguty maq 'yittu majatyu naxwíñudu. ⁵³ Net ja israelitu justíuty t'uxtaqaydyu ja winmaqañ wi'ix ja Jesús 'yoogu.

⁵⁴ Paqaty ja Jesús kyaj ñakyjyudijty nide'xy maq Judeeu, tim tso'on jap Judeeu es oj ñejxy maq myuwingón ja muj it di'ibu ja kajpnu'unk xyu'ajtypy Efraín. Jap wyu'umdu mat ja 'yu'xpujkupy.

⁵⁵ Ko naty waanu 'yaktugoy'aty ja pasku xuu, net may ja ja'aqy ut tsyo'ondu majatyu kajpn es ñujxtu Jerusalén es ñayyajwaqadsaqañut es tjujp'ixaqanda

ja pasku xuu. ⁵⁶ Jap tja'uxtaaydyu ja Jesús. Es ko jyajttu mä ja mäj tsajptujk, net ñayyajtuuju ak ja'ayuty ayu'udsu:

—¿Wi'ix mij mjuna'añ? ¿Minábu daa xu'ajtpu o kyaju? ⁵⁷ Ja fariseeuty es ja teedywyindsanuty tu naty dyajnigutku ko mä Jesús t'íxtt, net tnigajxtt es yajmátst.

12

Mariiu ttukkuutsy ja Jesus wä'ats nardu aseytu

¹ Tadujk xuunumu naty tkapaaty ja pasku xuu, Jesús oj ñejax Betañu mä naty tsyuuunu Lázaru di'ibu natyu Jesús tu dyajjikypyéky ko 'ye'ky. ² Es jap t'uuxkujkudu tu'ugu a'ux es ja Jesús 'ya'ux'átt; ja Martu ja'a wingiipy es ja Lázaru mät ja Jesús kyaydyu mä ja meesu. ³ Net ja Mariiu dyajmiiñ tuklimetu ja wä'ats nardu aseytu di'ibu pa'akxu'kp jantsy mäk es jantsy tsoox. Net ttukku'tsy ja tyekyu Jesús es dyajtútsy mät ja wyaay. Tugekyu ja tagot jyantsywye'emy mät ja pa'ak xu'kun. ⁴ Ja Juudas Iskaryotu, di'ibu naty uxpujkup'ajtup ja Jesús es nandu'un kyuyaka'añuty, jyunáñ:

⁵ —¿Ti ko tu kyayajteeaky yu tyadu pa'ak xu'kun tuguk mugo'px xuu nidun esxyup yajtukpudáku yu ayoobu ja'ayuty?

⁶ Per ja Juudas kyaj du'un jyunáñ mät ko tpa"ayoy ja ayoobu ja'ayuty, ja'a yu'u ko mya'tsputy. Yu'u naty ijtp meeññikoombajtpu mä ja Jesusu 'uxpujkuty es tpukóñ ja meeñ di'ibu yu'u ñikoombejtypy.

⁷ Net ja Jesús 'yanmaayu:

—¡Mastu'ut! ¡Kata xy'ooy! Du'anats t^u
 xytyuñ éxt^um ja ja'ay^uty ttukkuutst^u ja o'kp^u
 ko ñaxt^uk^uya'añ. ⁸ Ya ayoob^u ja'ay^uty kyaj
 tyugoy'at^uañ, per uj kyajts du'un^um n'ita'añ mat
 miids^uty.

Tkajxy'átt^u es^u Lázaru 'yoogut

⁹ Ko ja israelít^uty tnija'a^u ko Jesú^s
 jyápudyu^u naty Betañ^u, net oj tnin^ujxt^u
 t'ixa'a^u es nand^u'un ja Lázaru di'ib^u naty
 ja Jesú^s t^u dyajjikypyéky ko 'ye'ky. ¹⁰ Net
 ja teedywyindsán^uty dyajti'igyu^u 'yayuk es
 wi'ix nand^u'un 'yoogut ja Lázaru, ¹¹ mat ko mat
 yu'uguy^ujxm^u Lázaru may ja israelít^uty tmastutt^u ja
 teedywyindsán^uty es tpan^ujxt^u ja Jesú^s.

Jesú^s tyuk^u Jerusalén éxt^um tu'ug^u rey

¹² May ja ja'ay^udy^u naty t^u ñujxt^u pasku^x'ajtp^u
 Jerusalén. Jakumbom ja ja'ay^uty tmoodood^u ko
 Jesú^s jy^ua't^uañ. ¹³ Net oj tmun^ujxt^u t^uuxy a^uay es
 du'un t'axajuya'a^und^u ja Jesú^s. Ta jy^unand^u m^uuk:

—¡Awdatt^u Dios! ¡Kuni'xy di'ib^u miimp éxt^um ja
 Dios^u Kyudunaaby^u! ¡Kuni'xy ja Israelitu Ryey!

¹⁴ Jesú^s tpaty tu'ug^u burru'unk es ttukpejty,
 du'un éxt^um jy^una'añ ma ja Dios^u jyaaybyajt^un:

¹⁵ Kata mdsu'ugudu^u miids^uty,
 ja'ay^uty di'ib^u tsuñq^uaydy^up ma Syon kajpn.

Ix, ty^uaq^u myiñ ja mrey ttuk'u'uñ^u tu'ug^u burru'unk.

¹⁶ Ma ja x^uu^u ko jyajty ja Jesú^s es ko tyaa^ud^u
 du'un ttuñ^u, kyaj ja 'u^uxp^ujk^upaty tjaygyujkudu^u. Per
 ókn^um ko Jesú^s jyikypyejky es ñu^ujxn^u tsajpótm, net
 tjamyajtst^u ko ya tyaa^ud^u t^ugeky^u 'yity k^uxja'a^uy ma
 ja Dios^u jyaaybyajt^un es du'un^u naty t^u yajkuy-
 dyúñ mat ja Jesú^s.

17 Ja ja'ayu^tty di'ib^u naty jap Betañ^u ko ja Jesú^s dyajjikypyejky ja Lázaru ko naty tu 'yeeky, tmadyakmiin tmadyakxajpt^u di'ib^u naty tu t'ixtu.

18 Pa^qaty waan^u may ja ja'ayu^tty tsyo'ond^u es ja Jesú^s tjujp'yo'oya^qand^u m^ut ko tmudood^u ko naty ja tad^u ijaxw^u'um^un tuuñ di'ib^u myudajtypy ja mu^j'ajt^un. **19** Ko ja farisee^uty t'ijxt^u ko Jesú^s ja ja'ay ak ja'a panu^ujx^up, net ñayjy^unánud^u ak ja'aj^uty:

—Ta xy'ixtu. Kyaj mbaat ti ndu'unuam. ¡Nid^ugeky^u ja ja'ayu^tty ak ja'a pyan^ujxt^ub^u tad^u ja'ay!

Grieeg^u ja'ay t'u^xta'aydy^u ja Jesú^s

20 Es ma^q ja ja'ayu^tty di'ib^u naty tu ñu^xjxt^u Jerusalén es t'awdata^qand^u ja Dios ma ja x^u tyúñu^tty, tap^u naty nidu'ug^uty ja grieeg^u ja'ayu^tty. **21** Tyaqad^uty ja'a ñinu^xjxt^u ja Felip^u di'ib^u kugajp^un'ajtp Betsayd^u, Galilee^u ñaaxóty, es t'anmaaydy^u:

—Windsún, yu'^uts nja'ixánd^up ja Jesú^s es njam^utmadya^qaga^qand^uts.

22 Felip^u oj tninejxy ja Andrés es t'awa^qanu. Net nimajtsk oj ñu^xjxt^u ma^q ja Jesú^s es tmumadyakt^u.

23 Net ja Jesú^s jyuⁿán:

—Tu net ja oor^u tpa^qaty ma^q ja Diós^uts uj, ja Naxwíñu^ud^u Ja'ayudy^u Kyud^unaaby^u, xymyo'oya'añ^uts waan^u ni'ig^u mu^j'ajt^un.

24 'T^uy'ajt^un miits n'anu^um^ud^u ko tu'ug^u triig^u pajk kyaka'ay naaxku^xjxy es kyaj myuxy, d^u'uñ^u ja tuu^xmt tu'uk je'ey^u 'yity, per ko kya'ay naaxku^xjxy es ty^ugoy ja'agy^ujxm ko myuxy, may ja tyu^xmp dyaky. **25** Pán nayyajjiky'ajt^up ku'um ya^q naxwiñ, du^uan éxt^u ja ja'ayu^tty di'ib^u pyu^xjke'kypy ja triig^u

tuamt extu ko wyojkta'ayuty, net tyugooydya'ay.
 Per di'ibu jiky'ajtp éxtumts uj n'anumu, du'un
 éxtuam ja tuamt di'ibu mujxp es tyuamp'aty may.
26 Ja'a ko pánuty jiky'ajttup éxtumts uj n'anumu
 es xymyudúñuts, nujxup nandu'un muts uj nnejxy,
 esu nDeeduts may'atdup nidugekyu di'ibátyuts
 xypyauujxtup.

Jesús tnigajxy ja 'yo'kun

27 'Tyam nugoots n'okjotmaymyuat'ajnu.
 ¿Wi'ixuts njuna'anut? ¿Ti njuna'anupts? "Tatu,
 yajtsókuts kudiibuts n'ayówut mu tyudu o'kun."
 Per du'unuts tu nmiñ naxwiññ esuts n'oogut.
28 Net 'yakjuñáñ: "Tatu, tun du'un es ja ja'ayuty
 m'awdátuudtu."

Net yajmudooy kyajxy tsajpótm:

—Tuuts du'un nduñ, es ndunaambyuts jatugok.

29 Ja ja'ayuty di'ibu jap myudoodu ñayjyuñánuudu
 ko anaa yaxp. Es wiinkputy ñayjyuñánuudu:

—Tu'ugu anklus tu myugajxyuty.

30 Net ja Jesus t'anmuaqdyu:

—Kyajpu tyuadu tu yajmudóy muat ujtskyujxm,
 muat miitskyujxmudyu du'un. **31** Tyamu net
 ja tiempu tu jya'ay mu yu naxwiñudu ja'ay
 yajpayo'oya'añ, es tyamu net yajkutujkunjuudu
 di'ibu ya naxwiññ ana'amp. **32** Es kots uj
 nyajpujta'agut kujxm, nétuts xyñimiinda'aydyuduts
 ja ja'ayuty.

33 Es muudu tyuadu Jesus yajjaygyujku wi'ixu naty
 'yooga'añ.

34 Es ja ja'ayuty 'yadsoojudu:

—Tuuts nmudowdu mu ja Diosu jyaaybyajtun
 ko yu Kristu jiky'atauamp winu xuu winu tiempu.

¿Wi'ix mij mjʉna'añ ko ja Naxwíñadu Ja'ayʉdyʉ Kyudʉnaabyʉ yajpʉjtə'aga'añ kujxm? ¿Púnu dʉnʉ tadau Naxwíñadu Ja'ayʉdyʉ Kyudʉnaabyʉ?

35 Net ja Jesús jyʉnáñ:

—Ak'ijtp ja jajʉn mat miidsʉty, per waanʉ tiempʉ je'eyʉ. Yo'oygyojtʉ mat ko m'akmʉdajttabʉ tyadʉ jajʉn kʉdiibʉ mgugoodsʉdʉt. Mat ko di'ibʉ tu'uye'epy kugoots, kyaj tnijawʉ mə ñejxy.

36 Ujtsʉ dʉ'ʉnʉ tyadʉ jajʉn. Nqam n'ak'ijtpnʉmts mat miidsʉty, axájʉdʉgʉts miidsʉty es dʉ'ʉn miits mjɑ'ay'átʉdʉt ja jajʉn es tkudʉ'xə'añ ja wiingátypyu.

Ko tyaqadʉ dʉ'ʉn Jesús jyʉnqandaqay, net oj ñʉjxnu adukutuuy.

Ja'a ko israelítʉty kyaj tmʉbʉktʉ Jesús

37 Oyʉ naty ja Jesús tʉ tjantsyjyaya'íxyʉty ja ijxwʉ'umʉn di'ibʉ myʉdajtypy ja mʉj'ajtʉn ja'ay wyinduuuyʉty, kyaj myʉbʉjkʉdu. **38** Es dʉ'ʉn yajkuydyuuñʉ tyaqadʉ di'ibʉ ja Diosʉ kyugajxpʉ Isaiiiʉ kyʉxjaqay mə jyʉnáñ:

Nindsʉn'ajtʉm, ¿pán tʉ tmʉbeky di'ibʉts uj tʉ ngajxwa'xy?

¿Pán tyuk'ijx ja Nindsʉn'ajtʉmʉ myʉk'ajtʉn?

39 Es dʉ'ʉn kyaj mbɑat oj tmʉbʉktʉ. Pes nan kyʉxjaqay ja Isaiiiʉ:

40 Dios dʉ'ʉn jyʉnáñ:

“Tyadʉ ja'ay tʉ ñayyajwiindsʉdu es dyajjuuñ ja jyot wyinmə'añ,
es kʉdiibʉ t'íxtʉt mʉdu wyiinʉty,
es ni tkajaygyúkʉdʉt mat ja jyot wyinmə'añ,
es ni kyajambítʉt mə uj esats nya"agʉda'agʉt.”

41 Isaiiih jyhnañh du'hn mat ko th naty t'ixy ja myuj'ajtanh Jess, es yu'u danh tyqadh ñimadyak.

42 Oy may ja israelítaty tjamabuktu Jess, es ja'a mat naqguty ja wyindsáñuty, kyaj jyhnandh mayjya'ayóty mat ko ttsh'ugudh ja fariseeuty kudiibh ñakykyupukudh tsajptugóty. **43** Ja'a ko yu'ujuty ni'ligu ttsoktu ko ja ja'ay yajmuj'átudh es kudiinum ja Dios yajmuj'átudh.

Jesuh 'yayuk tyukpaye'epy ja ja'ay

44 Myiiñ jatugok ja Jess es jyhnáñ jantsy mak: —Di'ibuts uj xymyubujkp, myubejkypy nandh'un di'ibuts th xykyexy. **45** Es di'ibuts tyam xy'iijxp, yu'u naty nandh'un 'yijxypy di'ibuts uj xykyajx. **46** Ujtsh du'hn ja jaqun. Tu nguda'agyuuts ya naxwiiñ es di'ibuts xymyubujkp kyaj wyu'umat kugoots. **47** Uj kyajts ndukkumadoy di'ibu th tjamadoy yu n'ayúkuts es kyaj ttuñu kwentu, mat ko uj kyajts th nmiñ ya naxwiiñ esuts ndukkumadowuwt ja ja'ayuty, nyajnitso'ogupts situy. **48** Di'ibuts xy'uxtijp es kyaj ttuñu kwentu n'ayúkuts, tam yu'u 'yawíxyuty pan tukkumadowudp. Yu tyqadh ayuk di'ibu uj th ngajxyuts, yu'u du'hn niguxu'ugap ko pekymyuut ja ja'ay ja xuu ko ja'ay yajpayo'oydyuut. **49** Mat ko uj kyajts ngajxy madudsu ngu'um winma'añ, ja nDeedyuts di'ibuts xykyajx, yu'uts th xytyuk'anemy di'ibuts ngajxup es di'ibuts nduk'uxpukup. **50** Es nnija'abuts yu nDeedyudsh 'yana'amun, yu'u du'hn wi'ix yajpaqaty ja jiky'ajtan winu xuu winu tiempu. Pes di'ibuts uj ngajxypy, ngajxypyuts éxtumts ja nDeedyun th xytyuk'anemy.

13

Jesús tpujy ja 'yuxpuijkpuytukh tyeky

¹ Tu naty ttimpatnu ja pasku a'ux. Jess ñija'abu naty ko ja ooru tu tpatnu es tmastu'udánnu ja naxwíñudu es ñujxánnu ma Dios Teety. Ja'a du'ñumu naty ttseky ja jya'ayuty di'ibu naty ya naxwiiñ, es tyam dyajniguxe'eky mabaat jyantsytsyoktu.

² A'ux'atándubu naty, es tu naty ja mujku'ugópk tyaku jyodoty wyinma'añóty ja Juudas, Simonk Iskaryotu myaqank, es tkuyákut ja Jess. ³ Jess ñija'abu naty ko yu'u tsyo'oñ mu Dios Teedyun es jyambita'añ nandu'un jatugok mu ja Dios Teety, es nan ñija'abu naty ko Dios Teedyu naty tu myo'oyuty tugekyu ja kutujkan, ⁴ net wya'tse'ky ja Jess meesu winduuuy es ñaydyuknijaandútu ja ñikujxyudu wit es ñaydyukmoxmuwu'unu tu'ugu twayu. ⁵ Net tpuytáku ja nuu mu agubujuun. Ta ñaxwe'tsy es tpuju ja tyékyuty ja 'yuxpuijkpuyt es dyajtátsy mut ja twayu di'ibu naty tu ñaydyukmoxwuñunyuty.

⁶ Ko naty tpujannu Simonk Peedru tyeky, netu Simonk jyuñáñ:

—Windsún, ¿mij mbujaambyuts ja ndeky?

⁷ Jess t'adsooy:

—Tyam kyaj xyjaygyuku di'ibuts ndiimpy, per óknum xyñijáwut.

⁸ Es ja Peedru 'yadsooy:

—¡Uj ni na'qts mij ndeky xykyapújut!

Jess 'yanmuayu:

—Pun kyajts mij yu mdeky nbujy, kyajts mij n'uxpuijkpuy'átu.

⁹ Simonk Peedru 'yadsooy:

—Windsán, kyaj yu'uyuty je'eyu ndékyuts, nandu'un pujtsu ngu'u esu ngubajkuts.

¹⁰ Es ja Jesús 'yadsooy:

—Di'ibu tu tsyiida'ay, kyaj jyatymnigutíkyuty tsyi'lit tugekyu, yu'uyu je'eyu tyeky, mut ko wa'adsu'u tugekyu. Es wa'ats miidsuty, oy mgadimni'amukuty.

¹¹ Mut ko ñija'abu naty pánu naty kuyakánu, paadyu du'un jyuñáñ: “Es wa'ats miidsuty, oy mgadimni'amukuty.”

¹² Ko ja Jesús tpujtäayudu ja 'yuxpajkputy ja tyékyuty, net jatugok ttuktajku ja ñikujxudyu wit. Net ñaxwe'tsy jatugok meesu winduuuy es jyuñáñ:

—¿Mjaygyujkudap miidsuty yu tyaqadu di'ibudsu du'un tu nduñ? ¹³ Miits xytyijtup Ya'uxpajkpua es Windsán. Mmudajttup ja tuy'ajtan, mut ko ujtsu du'un. ¹⁴ Es pan uj, miidsu mYa'uxpajkpua esu mWindsán, tuus nbuijy miidsuty ja mdékyuty, nandu'unu dæn miits mnaybyujxudat nixim niyam. ¹⁵ Ujts miits tu nmo'oydyu tu'ugu ijxwuhumhan es miits xytyündat nandu'un éxtamts uj tu nduñ. ¹⁶ Jantsy tuy'ajtanats miits n'anuumadu, ni tu'ugu po'oduumbu di'ibu ni'igu maj kadiinum wyindsán, es ni tu'ugu di'ibu miimp kexy kyamájuty es kadiinum ja di'ibu kajxap. ¹⁷ Pan mjaygyujkudabu tyaqadu es pan mbaduundap, m'ittup agujk jotkujk.

¹⁸ 'Kyajts miits n'anuumadu nidugekyu. Uj nnija'abuts pánutyts tu nwinwitsy. Per koonam yajkuydyuna'añ éxtam Diosu jyaaybyajtan jyuña'añ: “Di'ibu kqay ukp ti'igyu mut uj, yu'u du'un tu jyambity nmadsípts.” ¹⁹ Tyam miits

n'anuumudu nāam kyajnum du'un tyaqda tyuñ jyátyty, es ko yu tyaqda du'un tyun jyátudu, net xymyabúkttt ko ujtsu du'un punu du'un uj.
20 Jantsy tuy'ajtunuts miits n'anuumudu, di'ibu 'yaxájup di'ibuts uj ngejxypy, xy'axájuptsu naty uj, es di'ibuts uj xy'axájup, 'yaxájup di'ibuts uj xykyajx.

Jesús tnigajxy es Juudus kyhyaka'añuty

21 Ko du'un jyunqanduqu ja Jesus, net ñayjya'aju jotmaymyuat es 'yamutsk'ajty, es oj ttimkajxte'xy:
—Jantsy tuy'ajtunuts miits n'anuumudu ko midsuty nidu'uk xykyuyakaqambuts.

22 Net ja 'yuxpujkputy ak je'eu ñaywyin'íxudu, ni tkanijáwudu punu du'un 'yandijpy. **23** Tu'ugu Jesusu 'yuxpujkpu di'ibu ni'igu ijty tsyejpy*, jamyu pyu'am naty mut 'ya'uux'aty. **24** Simonk Peedru tyuk'ijxu tu'ugu ijkwu'umu es dyajtuuty punu du'unu taadu.
25 Net ja tu'ukpu 'yuxpujkpu ñimujwa'tsu ja Jesus es dyajtuuty:

—Windsún, ¿punuxu du'unu taadu?

26 Jesus 'yadsooy:

—Mints n'ok'yajxeeky tuk pedazu tsajkaaky, es di'ibuts nmeepy, yu'u du'un.

Es du'un dyajxe'ky ja tsajkaaky es tmooy ja Juudus Iskaryotu, Simongu myaqunk. **27** Ta Juudus t'axaju ja tsajkaaky tuk pedazu es tkauay. Net ja mujku'ugópk Satanás tyuktujku ja Juudus. Net ja Jesus jyunáñ:

—Di'ibu mdunaampy, tuungóju du'un pojun.

* **13:23** Fwank yu neky jyaay es yu'u ka'um nay'andíjup ko jyunáñ ja xpujkpu di'ibu Jesus ni'igu ijty tsyejpy.

28 Per ni pán di'ibʉ naty jam a'ux'ajttap tka-jaygyujkʉ ti ko dʉ'un jyʉna'añ ja Jesú. **29** Kom ja Juudʉs yʉ'ʉ naty ñikoombejtypy ja meeñ mʉ ja Jesusʉ 'yʉxpʉjkʉtʉ, nidu'ugʉty twinmʉaydyʉ ko Jesú ja'a 'yandijpy esxyap ti waanʉ yajjúy di'ibʉ yajtúndap mʉ ja xʉʉ, o tmo'oyxyap oyna'ʉnʉn ja ayoobʉ ja'ayʉty. **30** Ko Juudʉs t'axajʉ ja tsajkaaky, ta pyʉdseemy. Tʉ naty kyoodshʉnʉ.

Jesús tmo'oy ja jembyʉ ana'amʉn

31 Ko naty tʉ pyʉdseemy ja Juudʉs, net ja Jesú jyʉnáñ:

—Tyamʉ net ya'íxʉt ja nmʉj'ajtʉnʉts ʉj, ja Naxwíñʉdʉ Ja'ayʉdyʉ Kyudʉnaabyʉ, esʉts nya'íxʉdʉt ja myʉj'ajtʉnʉ Dios. **32** Es kots ʉj nya'íxʉdʉt ja myʉj'ajtʉnʉ Dios, netʉ Dios xymyo'oya'añʉts ja di'ibʉ yʉ'ʉ myʉj'ajtʉn'ajtypy. **33** Mʉgu'ugʉty, kyajts jeky nnaky'ita'añ mʉt miidsʉty. Xy'ʉxta'ayándapts miidsʉty, es dʉ'un éxtʉmts n'anmʉaydyʉ ja israelítʉty, n'anʉmʉdʉts miits tyam: Kyaj mbaat mnʉjxtʉ mʉts ʉj nnejxy. **34** Tyaadʉts miits nmooydyap yʉ jembyʉ ana'amʉn: Naydsyókʉdʉ nixim niyam. Dʉ'un éxtʉmts miits ndsoktʉ, nandʉ'un mnaydsyókʉdʉt nixim niyam. **35** Pʉn mnaydsyojkʉdap miidsʉty nixim niyam, net nidʉgekyʉ ja ja'ay tnijáwʉdʉt kots ʉj miits n'ʉxpʉjkʉ'attʉ.

Jesús tnigajxy ko Peedru' yʉxtija'añʉty

36 Simonk Peedru dyajtʉuy ja Jesú:

—Windsán, ¿mʉ mnejxy?

Jesús 'yadsoojʉ:

—Mʉts ʉj nnejxy, kyajts mbaat xypyanejxy tyam. Per xypyanyjxapts óknʉm.

37 Net ja Peedru t'anmaaqay:

—Windsán, ¿Ti ko kyaj mbaqat nbanejxy tyam?

Ubj ngu'oogupts mij.

38 Jesús 'yadsooju:

—¿Tii tay'ajtun kots mij xykyu'oogupts? Tyam ndim'anuamua tay'ajtun, kyajnuamua natyuugaak 'yay ko mij mjuna'ana'añ taguk ok ko kyajts xy'ixy'aty.

14

Jesuskyujxmua ja'ay jya'ty ma Dios Teety

1 Net ja Jesús t'anmaaqaydyu 'yuxpajkpatu:

—Katua miits mjotmay'ooktu. Pajta'aktua til'igyu mijot mwinma'añ ma Dios es nandu'un ma uj. **2** Maðsua nDeety 'yity, may jam ja tsunaaydyákn. Pan kyajxyabu du'un, tuauxyupts uj miits n'anuamudu. Nnejxyuts uj n'ok'uxkukua ma miits m'ittut. **3** Es netuts nmínut jatugok es nyajnujxtaduts miits es mjiky'attut mat uj. **4** Miits mnija'adup mats nnejxy es mnija'adup ja tu'u.

5 Tomás 'yadsooju:

—Windsán, kyajts uudsuty nnijáwudu ma mij mnejxy. ¿Wi'ixuts uj mbaqat nnijáwudu tada tu'u?

6 Jesús 'yadsooy:

—Ujtsua du'un éxtam tu'ugu tu'u, ujtskyujxmua ja'ay jya'ttu ma Dios Teety, ujtskyujxmua ja'ay tnijáwudu ja tay'ajtun, ujtskyujxmua ja'ay jyiky'attu. Ni pan kyaja'ty ma Dios Teety pan kyajts uj xymyabeky. **7** Kooxyap miits xy'ixy'attuts uj, nandu'unxyap xy'ixy'attu ja nDeedyuts. Es tu net xy'ixy'attu tyam, ja'a ko tu xy'ixtu.

8 Net ja Felipu 'yanmaaqayu:

—Windsún, tuk'ijxtugüts ja Dios Teety, es mat yu'ayu.

⁹ Jesú斯 t'adsooy ja Felip:

—Felip, jékyüts kujk n'ittü mat miidsüty, ¿es kyajnümits mij xy'ixy'aty? Di'ibüts uj xy'ixy'ajtp, 'yixy'ajtypy nandü'an ja Dios Teety. ¿Ti kots mij xy'anüümü kots uj mij nduk'íxüts ja Dios Teety? ¹⁰ ¿Ti kyajts xymyubéküts ko uj ijtpümts mat ja Dios Teety, esü Dios Teety nandü'an ijtpümu du'un mat uj? Di'ibüts miits n'anmaqaydyüp, kyaj yu'ayüty je'eyü ngü'um winma'añüts. Dios Teety yu'u ijtp mat uj, es yu'u dñan xymyeebyüts di'ibüts ndünüp es di'ibüts ngajxüp tugekyü. ¹¹ Mabujktugüts kots uj n'ity mat ja Dios Teety, es ja Dios Teety ijtpümu'ü mat uj. Mabujktugüts mat kots du'un njuna'añ, o mabujktugüts mat ko di'ibüts ndiimpy ya'ijxp ko tyay'ajtänutü di'ibüts miits n'anmaqaydyüp.

¹² 'Jantsy tuy'ajtan n'anüümüdu ko di'ibüts xymyubükütp, tyündüp nandü'an di'ibüts uj ndiimpy. Es tyündüp waanü májatypyü mat ko uj nejxnupts ma Dios Teety. ¹³ Uj ndünüpts di'ibüts miits xy'amoodüp mat ko xymyubéküts, es du'un nya'íxüdüp ja myu'ajtanü Dios Teety. ¹⁴ Paädyüts miits n'anüümüdu, ndünüpts uj pün tits xy'amoodüp ujtskyuixm.

Jesú斯 tnigajxy ko Espíritu Santu tkaxa'añ

¹⁵ 'Pün xytsyojktüpts miidsüty, mguydyúndüpts ja n'ana'amüen. ¹⁶ Üjts ja Dios Teety n'amdowüp es mduknigáxüdüt jatu'uk di'ibü mbudéküdüp, yu Espíritu Santu di'ibü mdruk'íxüdüp ja tuy'ajtan es 'yítü mat miidsüty winü xüü winü tiempü. ¹⁷ Es páñadyü naxwíñüdu winma'añ ja'a'ajtadüp,

nan kyaj mbaat t'axájda ja Espírita Santa, mat ko kyaj t'ixta es ni tka'ixy'atta. Per miits m'ixy'ajttap mat ko taa mat miidsaty es wu'amp wina xuu wina tiempa mat miidsaty. ¹⁸ Kyajts miits nnika'aga'anda. Jumbitaqambats es n'ita'añuts mat miidsaty. ¹⁹ Ko waana 'yítat, kyajts xyñaky'íxtat pánadya naxwiña winma'añ ja'a'ajtadap, per miits m'íxtap, es mjiky'áttap miidsaty mat ko uj njiky'átyuts. ²⁰ Es mañ tada xuu xypyáktadu kwenta ko támudsa naty uj madsas nDeety, es miidsaty mat uj, es uj mat miidsaty. ²¹ Pún ñija'ap es tpadúñ ya n'ana'amanuts, ya'ijxap kots xytsyeky. Esa nDeedyats tsojkap di'ibats uj xytsyojkap, es ujts nanda'an ndsókapts, es nduk'íxapts ya'u.

²² Jatu'uga 'yuxpujkap di'iba nanda'an xya'ajtypy Juudas, per kyaj jya'ajuta di'iba kuyakánap, ja'a jenán:

—Windsán, ¿ti kots mij xytyuk'ixa'añdats uudsaty es kyaj pánadya naxwiña winma'añ ja'a'ajtadap?

²³ Jesús 'yadsooy:

—Di'ibats xytsyojkap, pyadiimpy di'ibats uj ngajxypy; esa nDeedyats tsókudap; es uj esa nDeedyats, míndupts es njiky'átuats mat ya'u. ²⁴ Per di'iba kyajts xytsyeky, kyaj tkuydyúñ di'ibats uj ngajxypy. Tyada kajxwíjan di'iba miits yam madoodap, kyajts uj nja'ajuta, ya'uya jya'aja nDeedyats di'ibats tu xykyexy.

²⁵ 'Miits n'ak'anamadu tyaqadu kots n'ak'yámnuamaty mat miidsaty. ²⁶ Per ja Espírita Santa di'iba ja nDeedyats kyaxaampy ujtskyajxm, ja'a mbudúkudap, mduk'uxpákuadap tagekya es

mdukjamyátsudap tagekyu di'ibuts uj miits ta n'anuamudu.

²⁷ 'Nnayjyugajxupts mat miidsaty jotkujk. Es nmooydyupts miits ya njotkujk'ajtunuts. Per kya-jts nyaky ja jotkujk'ajtun extum dyaktu pánudyu naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtudap. Katu mjot-may'ooktu es ni xykyamudáttut ja tsu'ugu. ²⁸ Tu xymyudowdu kots tu njuna'añ: "Nu jxnupts, es mínuupts jatugok es n'ítuduts mat miidsaty." Pán tuy'ajtunuts miits xytsyoktu, mxondáktupxyup ko xyñijáwudu kots uj nnejxy ma Dios Teety, mat ko ya'u du'un ni'ig uj kudiinum uj.

²⁹ 'N'anmaaydyupts miidsu tyaqadu ko kyajnumu du'un tyuñ jyátyaty, mat ko naix tyuñ jyátyaty, net xymybuktut. ³⁰ Kyajts nnakykyajxa'añ may mat miidsaty, mat ko miimp ja di'ibu ana'amp pánudyu naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtudap, oy ni ti madakun tkamudaty mat uj. ³¹ Per du'un yajkuydyuna'añ extumu Dios Teety xytyuk'ane'emy es tnijáwudut ja naxwíñudu ja'ayaty ko uj ja nDeedyuts ndsejpyuts es nguydiimbyuts di'ibuts ya'u xytyuk'ana'amp. Wa'tsu'akteu. Jo'omdu.

15

Uuvu aats

¹ Esu Jesúus t'ak'anmaaydyu 'yuxpujkpatty:

—Ujtsu du'un extum tu'ugu uuvu aats, es ja nDeedyuts du'un extum di'ibu kywentu'ajtypy ja uuvu aats. ² Kyupo'typy oytyim di'ibaty ja nxe'endsyuts di'ibu kyaj tyamp'aty, per wyindijpy es dyajwa'atsy yajxón di'ibu tueamp'ajtp, es ni'ig u'yaktu'amp'atut. ³ Miidsaty wa'ats m'ittu

mat ja n'uxpukkunats ko ta nmo'oydyu. ⁴ Itta ti'igyu mat uj, éxtam uj du'uxumts n'ity ti'igyu mat miidsaty. Tu'ugu xe'entsy kyaj mbaat tyuump'aty pun kyaj 'ity ti'igyu mat ja ni'aats, es nandu'un jajtpu duna tyaadu, miidsaty kyaj mbaat mduump'attu pun kyaj ti'igyu m'itta mat uj.

⁵ 'Ujtsu du'un ja ni'aats, es miidsadyu du'un ja xye'entsy. Di'ibu du'uxum 'ity mat uj, es uj n'ityats mat ya'ujuty, may tyuump'atut; pes kyaj mbaat ti xytyundu pun kyajpats uj. ⁶ Di'ibu kyaj du'uxum 'ity ti'igyu mat uj, du'un ya'u éxtam ja xe'entsy di'ibu ya'o'xpudsuump es tyu'adsut es ya'o'xmukut es yajnino'ogut.

⁷ 'Pun miits m'ijttabum ti'igyu mat uj, es xkyuydyundu ja n'ana'amunats, amdowdu di'ibu mdsojktap es myajmo'oydyap. ⁸ Yu nDeedyuts ya'ijxap ya myu'ajtan ko miits mduump'attu oy, es de'un ttuk'ixy ja ja'ayuty ko ujts miits n'uxpukpua'ajttap. ⁹ Uj ndsojktapts miidsaty éxtamts ja nDeedyuts xytsyékyuts uj. Padúnduts ja ndsojkunats di'ibuts uj nmudajtypy mat miidsaty. ¹⁰ Pun mguydyuundap ja n'ana'amunats, mbadúndabu tyadu tsojkun di'ibuts uj nmudajtypy mat miidsaty, éxtamts uj nguydyúñuts ja nDeedyudsu 'yana'amun es mbadúñuts ja tsyojkun di'ibu ya'u myudajtypy mat uj. ¹¹ Ujts miits n'anmaaydyap es mxonda'aktut mat uj es du'un jotkuda'aky m'it mxondut. ¹² Yu n'ana'amunats ya'u tyaadu: Naydsyókudu nixim niyam, éxtamts uj miits ndsoktu. ¹³ Di'ibu kyu'oogap ja myutnaymyaayubuty, ya'u du'un ya'ijxap ko myújuty ja tsojkun tmudaty. ¹⁴ Miidsadyu

du'an ja nmutnaymyaayubuty pun mduundap
di'ibuts miits nduk'ana'amdap. ¹⁵ Kyajts miits
nnakytyijtp muduumbu, mut ko ja muduumbu
kyaj tnijawu ti ja wyindsan tyiimpy. Miidsuty
ndijtu mutnaymyaayubuty, mut ko tu nduk'ixtu
tugekyu di'ibuts ja nDeety uj tu xytyuk'ixy. ¹⁶ Kyajts
miidsuty xywyin'ijxtu. Ujtsu du'an miits nwin'ijxtu
es nduknipujktp es m'ittu exutu xe'entsy di'ibu
tuamp'ajtp ni'ligh, es itp winu xuu winu tiempu, es
du'an ja nDeedyuts mmo'oyudap tugekyu di'ibu
m'amoodap mut kots xymyuuktu. ¹⁷ Pesu
tyaqudtuts miits nduk'ana'amdap: Naydsyókuu
nixim niyam.

*Di'ibu naxwiiñudu winma'qun ja'a'ajtuadap kyaj
ttseky ja Jesus esu 'uyxpujkputy*

¹⁸ 'Pun kyaj miits mdsókuu punuddyu
naxwíñudu winma'qun ja'a'ajtuadap, jamyatstu
ko uj jawyiinuts kyaj xytsyojktuts. ¹⁹ Kooxyap
miidsuty ja naxwíñudu winma'qun m'okja'a'átuu,
mdsojkupxyap exutu ja jya'ajuuty. Per ujts miits tu
nwinwitstu es kyaj m'okja'a'ajttunu ja naxwíñudu
winma'qun, pauaty kyaj mdsókuu. ²⁰ Jamyatstu
yajxón exutu n'anumuudu. Tu'ugu po'oduumbu
kyaj ni'ligh myujuuty es kudiinum ja wyindsan.
Pun ja ja'auty xypyajudijttuts uj, nandu'uan miits
myajpajudita'qunduu. Kom kyaj tkuydyuundu ja
n'uxpujkuuts ja ja'auty, nan kyaj tkuydyúndu
ja m'uxpujkuu. ²¹ Es du'an tugekyu tyaqudtu
myajtuktuna'anduu mut ko miits n'uxpujkpu'áttu es
mut ko nan kyaj ttsoktu di'ibuts xykyajx.

²² 'Kooxyapts uj ngamiñ es nmugajxtu, kyajxyap
tmudattu ja pojpu. Per tyam kyaj mbauat ti

ñaydyukkugajxədu. **23** Di'ibəts kyaj xytsyoktə
uij, kyajpu də'un nandə'un ttsoktu ja nDeedyəts.
24 Kooxyəpts tə ngaya'íxyəty yə məj'ajtən éxtəm
ni pán wiink ja'ay tkatúñ, kyajxyəp tmədattu ja
pyeky ko tkakuydyundu. Per tu t'ixtu ja məj'ajtən
di'ibəts tu nduñ, es kyajpyəm xytsyóktuts, es
nandə'un ja nDeedyəts kyaj ttsoktu. **25** Də'un
yajkuydyúñ yə tyəqədu di'ibə ijtp jaaybyéty
ma ja Diosu jyaaybyajtan: "Nanatükəts uj
xymyədsip'ajtpədu."

26 'Pəaty ko myinət ja Kajxwijpu, ja Espíritu
Santu di'ibə ja təy'ajtən tyiimpy kyajxypy, ja'a
yákəp ja təy'ajtən ujtskyəjxm. **27** Es nandə'un miits
xyáktut ja təy'ajtən ujtskyəjxm, mat ko jawyíñəp es
tyambaat miits tu m'ittu mat uj.

16

1 'N'anmaaydyəpts miits yə tyəqədu kədiibə
xymyastu'uttədəts. **2** Kyaj ja ja'ayəty
m'okkupəjkənət tsajptəgót, es ja'taqamp ja tiempə
ma ja ja'ayəty mya'ooga'ənədu. Ja'ajəty oyə dən
ttijiy ttundi di'ibə Dios tsyejpy. **3** Təgekyə də'un
yə tyəqədu ttuna'əndu mat ko kyajts xy'ixy'attu
es ni ja nDeedyəts. **4** Per tuu n'awánədu ko də'un
mduna'ənədu. Es ko də'un mdúnədət, net miits
xyjamýatstədəts kots mij tu nja"anəmədu.

Di'ibə Espíritu Santu tyiimpy

'Kyajts miits yə tyəqədu tu ndukməmadya'aktə
mat kodsə naty n'ity mat miidsəty. **5** Per
nujxánəpts jam ma pánəts xykyajx, es ni
tu'ugəty miits xykyayajtəwdədəts: "¿Ma mnejxy?"
6 Es miits mjotmaymyədəty tyam, mat ko tu

n'anumudu ko uj nujxnupts. ⁷ Tuy'ajtunt miits n'anumudu ko oy ni'ligu mat miidstty kots uj nnejxy. Ja'a ko pun kyajts uj nnejxy, kyaj myina'an ja Kajxwipu, per kots uj nnujxnut, net nduknigaxtut. ⁸ Es ko yu'u myinut, yu'u tyuknijawuyundup ko pyekymyudutty punuduyu naxwiñudu winma'an ja'a'ajtudup, es wi'ixu ja'ay oy wye'emy mudu Dios, es ko Dios pyayo'oy mudu tuy'ajtun. ⁹ Yu Kajxwipu yakaampy es ja ja'ayuty tnijawudut ko pyekymyuut'attu, ja'a ko kyaj xymyubukututs, ¹⁰ es ttuknijawuyu'andu wi'ix oy wyu'u mudu Dios, mat ko nujxnupts mau Dios Teety es kyajts miits xy'ok'ijxnut, ¹¹ es mat ko Dios pyayo'oy tuy'ajtun muut, ja'a ko tuyajtuknibujtauagu es tyuhydyundu ja mujku'ugópk di'ibu 'yane'empy punuduyu naxwiñudu winma'an ja'a'ajtudup.

¹² 'Máyñumts miits ngatukmumadya'aktu, per kyajpu miits mbauat xyjaygyúkudu tyam. ¹³ Per ko myinut ja Espíritu Santa di'ibu muut ja tuy'ajtun, yu'u mduknij*l'ixu*dup tugekyu ja tuy'ajtun, mat ko kyaj jyuna'ana'an mat ja kyu'u mu winma'an. Ja'a myadya'agaampy tugekyu di'ibu tu tmudoy, es mduknijawuyuanudup di'ibu tunán jatánup. ¹⁴ Es yu'u ts xyajmuj*l'ix*anup uj, mat ko 'yaxajuyaampy ujtsu nja'auty es mduknijawuyu'anudu miidstty. ¹⁵ Tugekyu di'ibudsu nDeety myudajtypy, ujtsu nja'a. Nan paudyuts njuunán ko yu Espíritu Santa 'yaxájup di'ibuts uj nja'a'ajtypy es mduknijawuyu'anudu miidstty.

¹⁶ 'Ko waanu tiempu 'yak'ítut, kyajts miits

xyñaky'íxtat. Es ko waanu nujx 'yity, nétats jatugok xy'íxtat.

Amay jotmay jyumbity xondakun

¹⁷ Net nija'ajuty ja 'yuxpujkputy ñayyajtuujudu: —¿Ti da du'un yu tyaqadu myadyakupy ko jyuna'añ ko waanu tiempu 'yak'ítat kyaj nnaky'ijxum, es kum'óknum n'lijxum jatugok, es jatu'uk ko jyuna'añ: "Nujxnupts mä Dios Teety?" ¹⁸ ¿Ti myadya'agaampy mät jawaanubu tiempu? Kyaj nmuwinmä'añbyátum ti dunu taadu myadyakupy.

¹⁹ Net ja Jesus t'ijxy ja 'yuxpujkputy éxtum yajtuwä'anudu. Net t'anmaqaydyu:

—Uj tu n'anuumuduts miits ko waanu 'yítat kyajts xyñaky'íxtat, es óknum xy'íxtat jatugok. ¿Tyaqadu du'un mnayyajtuudup ak miidsuty?

²⁰ Jantsy tuy'ajtun miits n'anuumudu, ko miits mju'uydyup es mjotmay'ooktup mäqunumu naty ja ja'ay xyonda'aktup naxwíñudu winmä'añ ja'a'ajutudup. Per óknum yu mjotmay jumbíup xondakun. ²¹ Ko ja toxytyuk 'yu'unungu'unuunk tpaqada'añ, jotmaydyuktuujkup, ja'a mät ko tu tpaqaty ja ooru mä pyuka'añuty. Per óknum ko naty tu jya'ty naxwiñ ja u'unungu'unuunk, ni tkanakyjyamyetsy ja pujkun di'ibu tu dyajnáxy mät ko xyonda'aky ko tu'ugu mixyu'unuunk tu dyajmiñ dyajja'ty ya naxwiñ. ²² Es nandu'un dun miits mjotmay'o'ktup tyam, per nniminándupts miidsuty, es net ja m'aaqu mjot xyonda'aga'añ tu'ugu xondakun di'ibu kyaj mbaqat ni pun mgapujkxudu.

²³ 'Es mä tadu naty ja xuu, kyajts ti xyñaky'amdówut. Jantsy tuy'ajtunuts miits

n'anuumud ko yu nDeedyuts mmo'oyudap tugekyu di'ibu m'amdeepy mat ko xymyubktuts.
24 Tyambaaat miidsaty kyajnam xy'amdowdu ni tii mat ujtskyujxm. Amdowdu, es xy'axajudut, es jotkuda'aky mxonda'uaktut.

Tsyejpy ja Dios Teety ja uxpujkputujk

25 Tuts miits nduk'uxpuktu tyaqad mud ijxpajtun. Per minap ja tiempu kots miidsaty wa'ats ndukmumadya'agut ja nDeedyuts. **26** Es ma natyu tadaxu, miits xy'amdowdut ja Dios Teety mat ujtskyujxm. Es kyajts uj njatyim'anuumuduts ja nDeedyuts es mmo'oyudut di'ibu miits m'amoodoap, **27** mat ko yu Dios Teety mdsojkuduap, mat kots uj miits xytsyoktuts es tu xymyubktuts kots uj ndso'oñuts ma Dios. **28** Uj ndso'oñuts ma ja Dios Teety es nmiiñuts ya naxwiiñ, es tyam nmastutnuts ja naxwiñud es nnujxnuts jatugok ma Dios Teety.

29 Net ja 'uxpujkputy 'yanmaayudu:

—Tyam sitay xy'anmaaydyupts tay'ajtun es ni xykyanakyyajtuñ ja ijxpajtun. **30** Es tyamuds net n'ixtu ko tugekyu mij xyñija'adya'ay, es kyaj jyatyimtsékyuty pán myajtwudut, mat ko nmubujkupts ko mij tu mdsooñ ma Dios.

31 Jesús t'adsoodu ja 'uxpujkputy:

—Pes, ¿tyamu net mmubujkupts? **32** Miimbu net ja tiempu, es tyamu du'un, ko miits m'agakwa'xtat nidu'uuk nidu'uuk kujknu'u kujktu'u es xymyastu'uda'anduts, es nwu'uma'añuts naydu'uuk. Per uj kyajts nwe'emy naydu'uuk mat ko ja nDeedyuts 'ity mat uj. **33** N'anuumud tyaqad es xypyaattut ja jotkujk'ajtun mat ko ti'igyu

m'ittu mat uj. Ya naxwiiñ miits m'ayówdap, per katu mjotmay'ooktu, mat ko uj, tu ts nmumada'aky ja mujku'ugópk di'ibu yajkutujkp pánudyu naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtudap.

17

Jesús tnigajxtaagu ja 'yuxpujkputujk

¹ Ko tyaadu du'un ja Jesú斯 jyunaandaay, net pyat'ixxy tsajpótm es jyunáñ:

—Tatitu'unk, tu net tpaaty ja ooru. Yajmuj'ijxuguts uj, es ujts mij nyajmuj'íxuadap. ² Pes mijts tu xymyo'oyuts ja kutujku mat nidugekyu ja'ayuty es nmo'oyudsuts ja jiky'ajtun winu xuu winu tiempu tugekyu di'ibuts mij tu xymyo'oy.

³ Esu tyaadu jiky'ajtun winu xuu winu tiempu, ja'a yu'u ko ja'ay mij, ti'igyu Dios, m'ixy'átudu es xy'axájudsuts uj éxtuum ja Kristu es tmubáktut ko mij xykyajxuts ya naxwiiñ. ⁴ Tu ts mij nmuj'íxu mat ko tu ts nguydyuunda'ay tugekyu di'ibuts mij xytyuk'ana'am es ndúnudsuts ya naxwiiñ.

⁵ Meegyudsu net tyam ja muj'ajtun di'ibudsu naty nmudajtypy kodsu naty n'ity mat mij ko naty kyajnum ja naxwíñudu kyojoj.

⁶ 'Es ja ja'ayuty di'ibuts mij xymyooyuts ya naxwiiñ, tu ts nduknijáwu wi'ixu dun mij. Mijtsu naty mja'a'ajtup, es xymyooyuts uj mij. Tu tpadundu ja m'ayuk. ⁷ Ñija'adap ko mijts tu xymyo'oyuts tugekyu di'ibuts uj nmudajtypy,

⁸ mat ko uj tu nmo'oydyuts ja ayuk di'ibuts mij xytyukmugajxu, es yu'uuty 'yaxájudu es ñija'adap kots uj nmiiñ éxtuma mGudunaabyu, esuts xymyabuktu ko mijtsuts xykyajx ya naxwiiñ.

9 'Ujts mij n'amdeepy mt yu'ujuty. Kyajts n'amdoy mt pánudyu naxwíñudu ja'a'ajtudup, ja'ayu je'eyu di'ibuts mij xymyooy, mt ko xyja'ajuty. **10** Tugekyu di'ibuts uj nja'a'ajtypy, mja'ayu nandu'un, éxtum nandu'un nja'adsu'u di'ibu tugekyu mja'a'ajtypy. Es yu'ujuty yajniguxu'kudup ja nmuj'ajtunts.

11 'Jumbijnupts tyam mq mijun. Kyajts nnaky'ita'añ ya naxwiñ, per yu'ujuty ijttup ya naxwiñ. Tatitu'unk, aguduk axajtuk mt mij ja mmuk'ajtun es tun es ti'igyu 'yíttut ja wyinma'añuty, éxtum udsajtum n'ijtum ti'igyu. **12** Kots n'ak'ijty mt yu'ujuty, tuts n'agudiky n'axajtíky mt ja muk'ajtun di'ibuts mij xymyooy. Es ni tu'uk tu kyatugoy, ja'ayu du'un di'ibu naty tu tyugoy es du'un yajkuydyúnt éxtum ja mjaaybyajtun jyuña'añ.

13 'Tyámuts njambitanu mq mij. Es du'unts yu tyaqudu njuna'añ kots n'ak'ity ya naxwiñ esudsu n'uxpujkputy xyonda'aqktut mt ja xondakun di'ibuts uj nmudaqjtypy. **14** Tudsu du'un n'anuumudu di'ibuts xytyuk'ana'am, es n'ak'anuumuhyándupts. Kyaj t'ixa'añ pánudyu naxwíñudu winma'añ ja'a'aqjtudup, mt ko kyaj tyi'igyuty mt ja'aquuty, du'un éxtum kyajts ndi'igyuty mt pánudyu naxwíñudu winma'añ ja'a'aqjtudup. **15** Kyajts mij n'amdoy es xyajpudsu mt ya naxwiñ. Di'ibuts mij n'amdeepy es m'agu'uduk m'axajtukup es kudiibu ja mujk'u'ugópk myumadaqagudat. **16** Kyaj yu'ujuty ja naxwíñudu winma'añ jya'a'aátuu, du'un éxtumts uj kyajts ja naxwíñudu winma'añ xyja'a'aáty. **17** Yu m'uxpujkun ja'a du'un ja tu'yajtun.

Es mij mdukkuydyúnüp yu m'ayuk es jyiky'áttat éxtam miju m'u'unk m'unq'k. ¹⁸ Tuts nduknigexy ja naxwíñudu ja'ay, éxtamts mij xytyuknigejxy ja ja'ay ya naxwiiñ. ¹⁹ Paqdyuts uj nnaygyuyákyuty tagekyu es ndúnuduts éxtam mij xytsyeky. Es nandu'un yu'ujuty ñaygyuyákudu tagekyu es xytyúndut nandu'un éxtam mij xytsyeky.

²⁰ 'Kyajts n'amdoy je'eyu mat yu'ujuty, n'amdeebyuts nandu'un mat nidugekyu di'ibuts óknum xy'axájudupts éxtam Yajnitsókpu ko tmadówdu ja 'yuxpujkunaty ja n'uxpujkputs. ²¹ N'amdeebyuts es tu'ugu wyinma'ñ je'eyu 'yittat. Tatitu'unk, yajti'igyudu jyot wyinma'ñ nixim niyam, éxtam ndi'igyu'ajtam, es du'un ja ja'ayuty tamabktu ko mijts ta xykyexy. ²² Tuts nmo'oy ja muj'ajtun di'ibuts mij xymyooy es yu'ujuty nandu'un 'yittat ti'igyu, éxtam udsajtam n'ijtam. ²³ Uj n'ityuts ti'igyu mat yu'ujuty, es mij m'ity ti'igyu mat uj, es du'un kexy ka'pxy 'yittat ti'igyu ja wyinma'ñuty éxtam udsajtam n'ijtam, es du'un ja naxwíñudu ja'ayuty t'íxtut kots mij xykyejxy, es ko mij nandu'un xytsyoktu yu n'uxpujkputs éxtamts uj mij xytsyeky.

²⁴ 'Tatitu'unk, ndsejpyuts esu n'uxpujkputs nujx 'yittu muts uj n'ita'ñ es t'íxtut ja nmuj'ajtunuts di'ibuts mij xymyooy, mat ko tuts mij xytsyeky extu ma kyajnumu naty ja naxwíñudu kyojy. ²⁵ Tatitu'unk, mdiimpy ja tu'y'ajtun. Kyaj m'ixy'átudu pánadyu naxwíñudu winma'ñ ja'a'ajtudup. Per uj situy n'ixy'ajtyputs mij, es yu n'uxpujkputs ñija'adup kots mij xykyejxy. ²⁶ Tuts n'awánudu éxtam mij ja mjot mwinma'ñ,

es nduk'ijxypyñamts, mat ko n'ita'añats mat yu'ujuty, es ja mdsojkun di'ibuts mij xymyeepy 'yitut nandu'an mat yu'ujuty.

18

Jesús yajmátsy

¹ Ko tyaqadu du'un ja Jesús jyvnáñ, net oj 'yawinnaxtu mat ja 'yuixpajkputy ma ja lugaqar di'ibu xyu'ajtypy Sedrón Nwok. Jap tu'ugu nügam ma 'yityu je'xykyépy. Jap ja Jesús tyajkudu mat ja 'yuixpajkputy. ² Esu Juudas di'ibu naty kyuyakaampy yu Jesús, nan 'yixy'ajtypu naty u tadau nügam, mat ko kanak oku naty tu ñaymyúku duu jup mat ja 'yuixpajkputy ja Jesús. ³ Netu Juudas jyajttu nügamoty muut ja maysyoldaqaduty esu polusiiuty di'ibu kyajxtu ja teedywyindsanuty esu fariseeuty. Es tmunajxtu lyampru, tsyinwaty, pujxn esu kepy. ⁴ Es kom ja Jesús ñija'abu naty ti naty jatánup, ta tninajxtu es dyajtuy di'ibu naty pajudijtudup:

—¿Pán m'uxtaaydyup?

⁵ Net ja'ajuty 'yadsoojudu:

—Yu Jesús nazarenu.

Jesús 'yadsooy:

—Ujtsu du'un.

Juudas di'ibu naty kuyakánup, tapu naty mat ja di'ibadyu naty pajudijtup ja Jesús. ⁶ Es ko ja Jesús t'anmaaydyu: "Ujtsu du'un", net 'yuixtukuwá'ktu es kyudaqadu naxkujxy. ⁷ Net ja Jesús jatugok dyajtuyumbijttu:

—¿Pán m'uxtaaydyup?

Net 'yadsoodu:

—Yu Jesús nazarenu.

⁸ Jesús t'anmaaydyu:

—Tats mij n'anumudu ko ujtsu du'vn. Pun ujts miits xy'uxtaqaydyup, na'ixtu, wa'an tnujxtu tyadu nja'ayuts.

⁹ Du'vn jyunáñ ja Jesús es yajkuydyúnat di'ibu yu'u ku'um junán: "Tatitu'unk, ni tu'uk tu kyatugoy di'ibuts mij xymyooy."

¹⁰ Net ja Simonk Peedru tju'ty ja 'yespaadu es tnibo'tu ja 'yaga'añdyátsk tu'uk di'ibu xyu'ajtypy Malku, tyuumbu ja teedywyindsangópk. ¹¹ Esu Jesús t'anmaay ja Peedru:

—Pujta'ak jatugok yu m'espaadu maq xya'ity. Koonumts n'ayówut éxtum ja Dios Teety tu xytyuknibujtaagu es uj n'ayówuduts.

Jesús, Anás wyindum

¹² Net ja solduqaduty es mut ja solduqaduwindsangopk esu israelítuty ja pyolusiuty tmajtstu ja Jesús es dyajnujxtu kutsimy. ¹³ Net jayujp dyajnujxtu maq yu Anasu tyujk. Yu Anás yu'u myu't'ajtypy ja Kaifás di'ibu maq tадu jumujt teedywyindsangopk'ajtp. ¹⁴ Tyadu Kaifás yu'u naty tu t'ok'anmaabyudu ja israelítuty ko waanu oy es 'yoogut yu'u yu Jesús es kudii ko wyindugoyu ja israelítudyu ñax kyajpn.

Peedru t'uxtijy ja Jesús

¹⁵ Simonk Peedru es jatu'uk ja uxpujkpu* t'akpanujxtu ja Jesús. Yu 'yuxpujkpu ixy'ajtubu naty ja teedywyindsangopk. Paqaty tyujku mut

* **18:15** Fwank yu neky jyaay es yu'u ku'um nay'andíjup ko jyunáñ jatu'uk ja uxpujkpu.

ja Jesús mä ja tyajä'a ja windsún. **16** Per ja Peedrū jap oj wye'emy kemy'agü'p. Paat� pyudseemy ja uxpujkpü di'ibü ixy'ajtäbü naty ja teedywyindsangópk es oj t'anuuumü ja kemy'aa adunaabyü es tyükǖt yü Peedrū. **17** Net ja kemy'aa adunaabyü dyajtäay ja Peedrū:

—¿Tii kyaj mij m'uxpujkpü'atyüty nandü'ünü tadü ja'ay?

Peedrū 'yadsooy:

—Kyaj 'yujtsüty.

18 Es kom xujxpü naty, ja teedywyindsangópkü tyuumbüty di'ibǖ ja polüsiiüty tǖ natyǖ jüün dyajmájüdu, es tamǖ naty tanǖ xyamdu. Esǖ Peedrū nan tapǖ naty muudüty ñayyajjokxpüküdū mä ja jüün.

Teedywyindsangópk dyajtäay dyajtuda'aky ja Jesús

19 Ta ja teedywyindsangópk dyajtäudsondáktǖ ja Jesús:

—¿Pánatǖ m'uxpujkpü'ajtypy es ti dünǖ tadtǖ di'ibǖ mduk'uxpujktüp?

20 Jesús t'adsooy:

—Ixnidé'xyüts tǖ ngajxy mayjya'ayóty. Taayümts nduk'ixtū tsajptügöty es mǟ ja Jerusalengü myǖj tsajptüjk, mǟ ñaymyüküdū ja israelítüty. Kyajts ti tǖ ngajxy ayu'udsya. **21** ¿Ti kots ǖj mij xyajtäay? Yajtäwdǖ di'ibǖ tǖ tmudowdǖ n'uxpujküntǖts, es yǖ'ǖ m'awánadüp tits ǖj tǖ ngajxy. Yu'üjüty yajxón tnijáwüdū wi'ixüts tǖ nya'uxpeky.

22 Ko Jesús jyunaqandaqy du'un, net ja tsajptujk polusiity tu'uk di'ibu naty jap twimbojtse'ky ja Jesús es t'anmaqay:

—¿Ti ko du'un xy'adsoy yu teedywyindsungópk?

23 Jesús 'yadsoou:

—Pan tuts ngajxtugóy, tuk'ixtu wi'ix tsoodsu du'un tu ngajxtugóy. Es pan tuy'ajtunats ngajxy, ¿ti kots mij xykyoxy?

24 Net ja Anás tkajxnajxy ja Jesús kutsimy ma ja Kaifás, teedywyindsungópk.

Peedru t'uxtijy myumajtsk ok ja Jesús

25 Ja Simonk Peedru ñayyajjokxpékyudyu naty ma ja juun, es 'yanmaqayudu:

—¿Ti kyaj mij m'u xpujkpu'átyudyu tyuadu ja'ay?

Ta ja Peedru t'uxtijy, jyunáñ:

—Kyaj 'yuujtsuty.

26 Net jatugok yajtuju ja teedywyindsungópku tyuumbu, pyamugu'ugu di'ibu Peedru naty tu ttatskpo'ttu'uty:

—¿Tii kyajts mij n'i jxy yap nugamóty mut yu'u?

27 Peedru t'uxtijy jatugok ja Jesús, es netyu ja tuugaak 'yuuay.

Jesús, Pilatu wyindum

28 Net tmudso'ondu ja Jesús ma ja Kaifasu tyujk es tmunajxtu ma gobernadooru pyalasyu. Es kom xuuñdyáknubu naty, ja israelítuty kyaj tyujkudu ma ja palasyu, mut ko éxtum ja kyostúmbruty tmudattu, pan tujkup, kyaj mbuquat 'ya'ux'aty ma ja pasku. **29** Pauty ja Pilatu pyudseemy es oj tmugajxtu:

—¿Wi'ix tsoo tyuadu ja'ay xyñi'uuudu?

30 Net ja'ajuty 'yadsoodu:

—Kooxyap kyayu'ajuty tu'ugu axak ja'ay, kya-jxyapts mij tu ndukkudukudu.

31 Net ja Pilatu jyunañ:

—Yajnujxtu miidsuty, es payo'oydyu éxtum miits ja mgum ana'amun.

Ja israelítuty 'yadsooda:

—Per uadsuty, israelítuty, kyajts nmudattu kutujkan es nya'ooktuduts pán.

32 Es du'un yajkuydyuuñ éxtum ja Jesusu naty tu jyuna'añ wi'ixu naty 'yooga'añ.

33 Pilatu tyujku jatugok ma ja palasyu es tmjwooy ja Jesús es dyajtuy:

—¿Ti mijtsu du'un ja israelit ryey?

34 Jesús 'yadsooy:

—¿Taadu mij myajtiipy mat ja mgum winma'añ, o mat ko wiinkputy tu mdukmu'madyaqagudu?

35 Pilatu t'adsooy ja Jesús:

—¿Wa'andsu da uj n'israelítuty? Yu mja'ayuty es yu teedywyindsanuty, ja'ats uj tu xytyukkudukudu mij. ¿Ti mij tu xytyuundugóy?

36 Net ja Jesús t'adsooy:

—Kyajts uj nyajkutíky éxtum ja naxwiñudu ja'ay ja ryéuty. Kooxyapts uj n'ok'yajkutíky ma tyadu naxwiñudu ja'ay, yu nja'ayudyuts tuxxyap tsyiptundu es kyajxyppts tu xymyatstu ja israelítuty. Per kyajts uj nréyuty éxtumu naxwiñudu ja'ayudyu ryey.

37 Net ja Pilatu 'yadsooju:

—Pes, ¿mijtsu du'un rey?

Jesús 'yadsooy:

—Ujtsu du'un rey, éxtum mij mjuna'añ. Paqdyuts tu nmiñ naxwiiñ esuts n'anuamut ja ja'ayuty di'ibu

dun tuy'ajtun. Nidugekyu di'ibu tsyojktup ja tuy'ajtun, myudoodap yu'ujutu di'ibus uj ngajxypy.

³⁸ Ta Pilatu 'yadsooy:

—¿Pun mbuqut tnijawu di'ibu dun tuy'ajtun?

Jesus ñiduku es 'yoogu

Ko Pilatu dyajtudaqayu tyaqudu, ta pyudseemy jatugok es oj tmugajxy ja israelítutu, es t'anmaqay:

—Uj kyajts ti pyojou nbatu tyadu ja'ay. ³⁹ Per du'ñum jaayum yajtúñ tu'uk tu'ugu pasku xuu yajnasmátsu tu'ugu tsimyjya'ay di'ibu miits mjunándap. ¿Pes mdsojktup es nnasmátsuduq ja mrey?

⁴⁰ Net jatugok yaxkaktu:

—¡Taadu kyaj! ¡Nasmatsu Barrabás!

Yu tyudu Barrabás yu'u naty tu tnibude'eky ja yajkutujkpu.

19

¹ Net ja Pilatu tni'ana'amu es ja Jesus yajwóptu. ² Ja solduqudytu txugajttu ja apyñ éxtum tu'ugu koronu es tpujtaqadu kyubajkkujxm es ttukpujtaqtu tu'ugu tsu'unk wit. ³ Ta tmuwingoondu es t'anuuumdu:

—¡Muj kujxm mij israelítugdyu ryey!

Es ta twimbojtsu'ktu.

⁴ Pilatu pyudseemy jatugok es t'anmaqaydyu ja israelítutu:

—¡Ok'ixtu! Tyuquts nyajpudsémy yuqu es xy'íxtut ko kyajts ni ti pyojou ngapatu.

⁵ Ta Jesus pyudseemy mat ja 'yapyñgyoronu ma ja kyubajk es mat ja tsyu'unk wit. Net ja Pilatu t'anmaqaydyu ja israelítutu:

—¡Tyaa net ja tyadu yedyujk!

⁶ Ko t'ijxtu ja teedywyindsáñty es ja polusiiuty, ta yaxkaktu:

—¡Yajkruuzpát! ¡Yajkruuzpát!

Pilatu jyúnáñ:

—Pes yajnujxtu miidsaty, mæt ko uj kyajts nbatu pyekyu tyadu yedyujk.

⁷ Es ja israelítu t'adsoodu ja Pilatu:

—Uudsaty nmædajttupts tu'ugu ana'amun es 'yoogut éxtam u tyadu, mæt ko ñaybyujta'agyaty Diosu 'yU'unk.

⁸ Ko tyadu Pilatu tmædooy, net tsyu'ku ni'ig.

⁹ Ta tyujku jatugok ma ja palasyu es dyajtuuy ja Jesús:

—¿Ma mij mdsooñ?

Peru Jesúz kyaj 'yadsoojumbijtu ni wi'ix.

¹⁰ Net ja Pilatu jyúnáñ:

—¿Uj mij kyajts xy'adsowa'añ? ¿Kyaj xyñijawu ko uj nmædajtypuuts ja kutujkun es nyajkruuzpátu, es nan nmædajtypuuts yu kutujkun es nnasmátsu?

¹¹ Jesúz 'yadsooy:

—Ni ti kutujkunxyup mij xykyamudaty mæt uj kooxyup ja Dios tu mgamo'oyuty. Paaty di'ibuts uj tu xykyuyaky ma mij, yu'ni'ig myudajtypu ja peky es kadiinum mij.

¹² Net ja Pilatu tja'uxtaqay ja winma'añ es tnasmatsuyáñ ja Jesúz, per ja israelítu myuyaxkádu:

—¡Pun mnasmajtsup, kyaj mæt mnaymyáyuty yu yajkutujkpä kopk! ¡Otyim pánaty di'ibä naybyujtákup éxtam rey, yu' ja yajkutujkpä kopku myudsip!

13 Net ja Pilatu, ko tmudooyu tyaqadu, tni'ana'amu es pyudsámut ja Jesús. Ta Pilatu nandu'un pyudseemy es naxwe'tsy mä yajkutíky, mä ja lugaär di'ibu ja ebreeu tyukxu'ajtu Gabata, es 'yayukwimbudsemy Tsaa Winwaabu. **14** Es éxtam kijkxyu mä ja pasku xaa, net ja Pilatu t'anmaaydyu ja israelítatuy:

—¡Tyaa net ja mrey!

15 Per ja'ajuty 'yadsoodu muk:

—¡Wa'an t'eeky! ¡Wa'an t'eeky! ¡Yajkruuzpát!

Ta Pilatu jyunáñ:

—¿Tii ujts nyajkruuzpátup ja mrey?

Per ja teedywyindsunyty 'yadsoodu muk:

—Uudsuty kyajts nmudattu wiinkpu rey, yu'uyu du'un yajkutujkpu kopk.

16 Es mudu tyaqadu Pilatu ttukkudujkudu ja israelítatuy es ja Jesús kyruuzpátut. Net ja solduqaduty oj myunujxudut.

Jesús kyruuzpéty

17 Ta Jesús pyudseemy mut ja kyruuz es ñejxy mä ja lugaär di'ibu xyu'ajtypy Kalaveeru, di'ibu ebreeu ja'ayutty tyukxu'ajttup Gólgotu. **18** Jap dyajkruuzpajttu mut nimajtskut wiingátypyu ja'ay, tu'uk anajñudsyoo es jatu'uk agaañudsyoo es ja Jesús kujk'ám. **19** Pilatu tni'ana'amu tu'ugu jaäaybyajtun yajkuxjaäayut Jesús kyubajky di'ibu junaamp: "Jesús nazarenu, yu israelítudyu ryey."

20 May ja israelítatuy tlijxtu ja jaäaybyajtun es tkajxu, ja'a ko myuwingón ja Jerusalengu tadat lugaär mä dyajkruuzpajttu Jesús, es ja jaäaybyajtun kanak naxu naty tu tkuxjaäaydyu, du'un ja ebreeu,

grieegh esh latín. 21 Paqaty ja teedywyindsáñuty t'anmaqaydyh Pilatuh:

—Katuh xykyuxja'ay israelíth dyey. Kuxja'ay tugatsy. Pujta'ak ko jyunáñ ko yu'u israelíth dyey.

22 Per ja Pilatu t'adsoodh:

—Di'ibhts tuh nguxja'ay, du'un wyu'umut.

23 Ko ja soldqadhtujkhty dyajkruuzpajttaqaydyh ja Jesús, ta ja wyit dyajwa'xhdu taxk peky kujktu'uk. Per ja kyaph kyaj xyuymyíkyhty, du'un je'eyh ti'igyh kyojyhty. 24 Ja soldqadhty ñayjyunáñudh:

—Kyaj ngu'tswa'xham yu tyqadh wit. Nik net n'oktu'unham tu'ugu rifuh es pán myudajtypy ja swerth, yu'u yajnuxjuh.

Tyaqadh du'un tyuun jyajtuh es yajkuydyúñut ja Diosh jyaaybyajtuh má jyunáñ: "Dyajwa'xthts ja nwit má ja'aquty, es trifhtundh má ja ngápuhts."

Es du'un ttuundh ja soldqadhty.

25 Ma ja Jesuh kyuuz tamh naty ja tyqagu'unk, ja tyqagu'ungh myuga'ax, Mariiu ja ñudo'oxyh Kleofhs, esh Mariiu Magdalenuh. 26 Ko Jesús t'ijxy ja tyqagu'unk tyanu má ja 'yuxpujkpuh di'ibh Jesús ni'igh tsyojk*, net ja Jesús t'anmaqay ja tyqagu'unk:

—Nanitu'unk, tyqaq net ja mmáank.

27 Net t'anmaqay ja 'yuxpujkpuh:

—Ta net ja mdáagu'unk.

Net ja 'yuxpujkpuh t'axajh má ja tyqjk.

Jesús 'yeeky

* **19:26** Fwank yu neky jyaay es yu'u ku'um nay'andíjup ko jyunáñ ja 'yuxpujkpuh di'ibh Jesús ni'igh tsyojk.

28 Ko natyu tyaqadu du'vn tuu tyun tuu jyátyuty, Jesús
ñija'abu naty ko tugekyu tuu yajkuydyn, es tkuy-
dynut éxtam ja Diosu jyaaybyajtan, ta jyunán:

—Tátsupts.

29 Japu naty tuk jarru xun vinu. Net dyajxo'ktu
tu'uk yuunkpunaan es tpujtákta ma tu'ugu mats
jupu'unk es ttuk'adíjudu. **30** Jesús tmi'ky ja xun
vinu. Net jyunán:

—Tuu net tugekyu yajkuydyuunda'ay.

Net wyindaknu es oj 'yo'knu.

Tu'ugu soldaqadu tkaatsymyugúmu Jesús

31 Pyátnabu naty ja pasku xuu, es ja israelítuty
kyaj ttsoktu es ja ñini'xuty wyuumat kruuzkujxy
ma ja po'xunxuu, ja'a ko nugoo 'yokmajxu'ajnu.
Paaty madu tyaqadu t'anmaaydyu ja Pilatu es
tni'ana'amat es nujx yajtekytyujtu di'ibu jam kru-
uzkujxy es pojan 'yooktu es dyajjunáku ja ñini'x
kruuzkujxy. **32** Net ja soldaqadutujkuty oj ñujxtu es
ttujdu ja tyeky ja nimajtskpu di'ibu Jesusu naty
mat 'yity kruuzkujxy. **33** Per ko twinguwa'kud
ja Jesús, ta t'ijxtu ko tuu naty 'yo'knu. Paaty kyaj
oj ttujdu ja tyeky. **34** Es oy tja'ijxtu du'vn, tu'ugu
soldaqadu ja lyanza ttukkaatsymygu'umu ja Jesús.
Ta ja ñe'pyñ pyudseemy es nandu'un pyudseemy
éxtam jyawu nuu.

35 Tuts uj yu'u n'ixy, es tuy'ajtants njuna'an es
uj nnija'abuts ko tuy'ajtan di'ibuts ngajxypy es
nguxja'ayuts es miidsuty nandu'un xymyubuktut.

36 Tyaqadu du'vn tyuun jyajtu es yajkuydynut
éxtam ja Diosu jyaaybyajtan jyuna'an: “Kyaj
ttujdu ni tu'ugu pyajk.” **37** Es jatuk pekyu

jaaqybyajtan jyana'añ: “Yíxtap ja di'iba lanza
tukkaatsymyugu'um.”

Jesús ñaxtuku

38 Ko tyaqdu du'un jyajta, Josee di'iba
kugajpn'ajtp Arimateeu es pyanejxypy ja Jessu, oy
ayu'udsyaa mat ko ttsu'ug ja teedywyindsunty,
ta yu'u t'amdooy ja kutujkan maq Pilatua es
dyajnajxa'añ ja Jesusu ñini'x. Pilatua dyajky ja
kutujkan. Ta Josee tmanejxy ja Jesusu ñini'x.

39 Nandu'un Nikodemu di'iba tuuyop oj tmugajxy
ja Jessu koots, tmanejxy i'px majk kila ja pa'ak
xu'kpu di'iba ya'o'ooyadup madu mirrua kepy esa
alwes aay. **40** Es du'un ja Josee es ja Nikodemu
t'axajudu ja Jesusu ñini'x. Ta ttuknijittu tu'ug
manta wit mat ja pa'ak xu'kpu, éxtum ja israelítu
jaayum ttundu ko dyajnaxtuku o'kputy.

41 Maq tadu lugaqar maq dyajkruuzpajttu Jessu, japa
naty wingón tu'ug nagam, es maq tadu nagam
japa naty tu'ug o'kpu jut jembya maq kyajnum
pu'n o'kpu ñaxtuku. **42** Jap tpujtáktu ja Jesusu ñini'x,
mat ko tadu o'kpu jut wingona naty es mat ko
tsyonda'agánab naty ja israelítu ja myuj xuu.

20

Jesús jyikypyeky

1 Domingu, ni nganay'uxkajpumnum, Mariiu
Magdalenua oj ñejxy maq naty tu ñaxtuku Jessu. Es
ko jyajty jam, net t'ijxy ko ja tsqa di'iba naty
'yagu'uy'ajtypy ja jut, kyaj ñakydya'unty éxtum
yajpujtáky. **2** Net jyambijty paye'egyu es oj ñejxy maq

Simonk Peedru es ja uxprujkpu di'ibu Jesú斯 ni'igü
jyantsytsyojk*, es t'anmäaydyu:

—;Tu dyajpudsámdu ja Nindsan'ajtam ja ñini'x
es kyaj nniya'am mäa duñ tu tpajta'aktu!

³ Net ja Peedru es jatu'uk ja uxprujkpu tsyo'ondu
es oj ñuixtu ma ja jut aq. ⁴ Nimajtsk tsyo'ondu
puye'egyu, per jatu'uk ja uxprujkpu waanu muñ
pyuye'eky kadiinam ja Peedru es ja'a jawyiin jajt.

⁵ Ta kyu'ijxu jap jutoty, es t'ijxy ja wit di'ibu ja Jesú斯
tu naty yajtuk'abity, per kyaj tyuikuu. ⁶ Oknämä
Simonk Peedru pyajajtu, es ja'a tujku jap jutoty
es t'ijxy ja wit, ⁷ es nan 'yijx ko ja payu di'ibu
yajtukkupijt ja Jesú斯 ja kyabajk, kyaj naty ti'igyu
'yity mat ja di'ibu yajtuk'abijt ja Jesusu ñini'x.

⁸ Net jatu'uk ja uxprujkpu di'ibu jajt jawyiin ma
jut, nandu'un tyuikuu jap jutoty es t'ijxy éxtam
naty tu jyátyuty. Ta tmubejky ko Jesusu naty
tu jyikupyeky. ⁹ Pes kyajnämä naty tjaygyúku
éxtam ja Diosu jyaaybyajtu jyuna'añ ko yu'u
jikypyukäamp jatugok. ¹⁰ Netu tadu 'yuuxprujkpu
ñuixnuadu ma ja tyuik.

Jesú斯 ñaydyuk'íxyuty ja Marii✉ Magdalenu

¹¹ Per ja Marii✉ ko jyajtjy jatugok, net wye'emy
jap jut agu'p jyu'uy. Jiiubyu naty ko kyu'ijxu jap
jutoty. ¹² Ta t'ijxy majtsku anklas, ak poobu wyit,
'yu'uñdu ma naty ja Jesusu ñini'x tu yajpajta'aky.
Tu'ugü naty 'yu'uñu kyabajky ja Jesú斯 es jatu'uk
tyeky ux'am.

¹³ Net ja Marii✉ yajtuhuadu ja anklas:

* **20:2** Fwank yu neky jyaay es yu'u ka'u'm nay'andíüp ko jyuna'añ
ja uxprujkpu di'ibu Jesú斯 ni'igü jyantsytsyojk.

—¿Ti ko mju'uy?

Ta Mariiu 'yadsooy:

—Mut ko tu dyajnujxtu ja nWindsúndsu ñini'x,
es kyajts nnijawu ma tu tpujta'aktu.

¹⁴ Je'eyanamu naty du'un jyana'añ ko
'yijxumbijty. Net t'ijxy ja Jesú, per ja'a kyaj
tnijawu puñ ja'a du'un ja Jesú, ¹⁵ ja'a duñ ttijy
ja nugam'ijxpu.

Net ja Jesú yajtuuju:

—¿Ti ko mju'uy? ¿Pán m'uxtaapy?

Ja Mariiu 'yadsooy:

—Windsúñ, puñ mij tu xymyunejxy ja o'kpu
ñini'x, anmaagyuts ma tu xypyujta'aky esuts uj
nyajnujxut.

¹⁶ Net ja Jesú t'anmaqay:

—¡Mariiu!

Ja Mariiu wyq'kumbijty es t'anmaqay mut ja
ebreeu ayuk:

—¡Raboni (di'ibu ayuk wimbudsuhmp
Ya'uxpujkpu)!

¹⁷ Net ja Jesú t'anmaqay ja Mariiu:

—Nasmajtsuguts, ja'a ko kyajnumts nbatuks
madsu nDeedyu. Per nujx anuuumudu
nmagu'uguty ko uj patujkunupts madsu nDeety
di'ibu miidsuty nanduun mDeety'ajttup, ujtsu
nDios es miidsuty ja mDios.

¹⁸ Net ja Mariiu Magdalenu oj ñejxy ma ja Jesusu
'uxpujkputy es t'awaq'anudu ko tu t'ixy ja Jesú es
ko yu'u naty tu 'yanu'umxadyu du'un.

Di'ibu Jesú tyuknipejkypy ja 'uxpujkputy

¹⁹ Nan ja xuu domingu koots, ja uxpujkputy
tu naty ñaymyujkta'ayudu ni'agajy tagoty mut

ko ttsh'ughdh teedywyindsáñuty. Neth Jesúś tyhjkh es ñaybyhjtáku kujk'ám. Ta kyajxpo'xhdh es 'yanmhayhdh:

—Jotkujk'átth miidshty.

20 Ko Jesush dh'un jyhnaaandahay, net ttuk'ijxth ja kyh'u mh tu tyhku ja klaavhs es ja kyaatsy mh tu ya-jtukkímy ja lanzh. Es ja 'yhxprhjkhpty jyantsyxyondakth ko t'ixth ja Nindshn'ajthm.

21 Neth Jesúś jyhnáñ jathgok:

—Jotkujk'átth miidshty. Ùj ngajxthpts miidshty, dh'un éxtumts uj ja nDeedyuts xykyejxy.

22 Net traspixu poju'unk mh ja 'yhxprhjkhpty, es t'anmhaydyh:

—Axájhdh ja Espírith Santu. **23** Pán mbojphma'xthp, me'xy wyh'umht; es pán kyaj mbojphma'xth, nan kyaj me'xy wyh'umht.

Tomás t'ixy ja Nindshn'ajthm ko tu jyikypyeky

24 Esh Tomás, tu'ugh Jesush 'yhxprhjkh di'ibh ty-ijthp Xeeñu'unk, kyajh naty jap ko myiiñ yh Jesúś.

25 Net ja myhgu'ughty 'yanmhayhdh:

—Thats n'ixth ja Nindshn'ajthm.

Per ja Tomás 'yadsooy:

—Phn kyajts n'ixy ja kyh'u mh tu tsyayuty mh ja klaavhs tu tyhku, es ngudíjhdsh nghwa'xypy mh ja klaavhs tu tyhku, es ngudíjhdsh nghwa'xypy mh ja kyaatsy tu tsyayuty, kyajts nmhbhkut.

26 Kyumduktujk xhubh naty ñaymyúkhdh ja uxprhjkhpty jathgok. Taph naty ja Tomás. Oyh naty 'yagajyhty ja thjk, Jesúś thjkh es ñaybyhjtáku kujk'aay es tkajxpe'xy ja 'yhxprhjkhpty, oj t'anhumhdh:

—Jotkujk'átth miidshty.

27 Netu Tomás t'anmaqay:

—Tomás, kudiju mguwa'xypy madsu ngu'u tsyayujty mut ja klaavus, es pujta'ak ja mgu'u maq tsyayujty ja ngadsyuts mut ja lanzau. ¡Kyaj xykyamubákut, mubuk!

28 Net ja Tomás 'yadsooy:

—Windsán, mij nDios'ajtypy.

29 Jesús 'yadsooju:

—Tomás, mmubejkupy tyam mut ko tuuts mij xy'ixy. Kuni'xy di'ibuts xymyubujktup óyudsu naty xykyu'aixtuu.

Ti ko Fwank tja'ay yu neky

30 Ni'igu may ja ijxwu'u'man di'ibu myudajtypy ja maq'ajtun di'ibu Jesús tyuun 'yuxpujkputujk wyinduuyaty di'ibuts kyaj nguxja'ay maq tyudu neky.

31 Peru tyaqudsu du'un tuu nguxja'ay yaau es mits xymyubáktut ko yu Jesús yu'u du'un ja Kristu, Diosu 'yU'unk, es ko xymyubáktut, mmudáttup ja jiky'ajtun winu xuu winu tiempu.

21

Jesús ñayyajkuxe'egyuty ma nijuxtujkpu 'yuxpujkpu

1 Oknum kyuxe'ky ja Jesús jatugok ma 'yuxpujkputy maq ja Tibeeryus Myejyñbya'a, Galileeu it. Es du'un ya'iixy: **2** Tukmuku naty jam ja Simonk Peedruu esu Tomás di'ibu tyijtup Xeeñu'unk, Natanael di'ibu kugajpn Kanaa, Galileeu ñuaxóty, ja 'yunaq'kuty ja Zebedeeu es janimajtskpu wiinkpu 'yuxpujkpu Jesús. **3** Simonk Peedruu t'anmaqaydy u'yujuty:

—Nejts n'ok'ajkxmátsy.

Ta 'yadsoodu:

—Nu^ujxándupts uudsuty nandu'an mut mij.

Ta ñujxtu ma tu'ugu barku. Es tu'ugu tsu'um ñajxy, kyaj ni tu'uk tkamajtstu ja ajkx. ⁴ Xuuñdyáknubu naty ko Jesus kyuxe'ky mejyñbyu'aay, per ja 'yuxpujkputy kyaj tnijáwadu pun ja'a dun ja Jesus. ⁵ Net ja Jesus dyajtuadu:

—Muugu'uguty, ¿tu xymyatstu oynu'uñun?

Es ja'ajuty 'yadsoodu:

—Ni nu'un.

⁶ Net ja Jesus t'anmaqaydyu:

—Kujubipudu ja m'ajkxmajtsn aga'añdsyoo ma yu barku, es m'ajkxmátstu.

Ta tkujubijpuu, es óknum kyaj mbuquat t'okju'tnuudu ja 'yajkxmajtsn jap nuujoty, mut ko mayu naty ja ajkx tu tyuku. ⁷ Net ja uxpujkpu di'ibu Jesus jyantsytsyejpy*, t'anmaqay ja Peedru:

—Ja'a tyuquadu ja Nindsun'ajtum!

Ko tmudoodaqay ja Simonk Peedru ko jya'ajuty ja Nindsun'ajtum, ta jatugok ttuktujku ja ñikujxyudu wit di'ibu naty tu tjeñ. Ta kyupujpnajxy nuujoty es ñejxy mejyñbyu'ám ma ja Jesus naty. ⁸ Es ja myugu'uguty jyajttu mejyñbyu'ám mut ja byarku es mudu 'yajkxmajtsn tpawits tpajudottu, mut ko ujtsu naty mut ja ajkx. Wingonu naty ma ja 'yajkxmátstu éxtum mugo'px metrun. ⁹ Ko wyindu'utspudsumdu, net tpattu junu'unk di'ibu ja Jesus tu dyajmáju naty es ttsuquay tu'ugu ajkx, es tamu naty nandu'uñu tsajkaaky.

¹⁰ Net ja Jesus t'anmaqaydyu:

* **21:7** Fwank yu neky jyaay es yu'u ka'u'm nay'andíüp ko jyuna'añ ja uxpujkpu di'ibu Jesus jyantsytsyejpy.

—Yajmíndu majtsk ttuguagu m'ajkx di'ibu ttuxymyatstu.

¹¹ Simonk Peedru tyajku barkoty es dyajnejxy extu pu'ujotm ja 'yajkxmajtsn ujts mat ja muj ajkx mu'go'px jajustikxymyajk ttuguuk. Oyu naty jyantsymyáyuty, ja 'yajkxmajtsn kyaj kyu'tsy.

¹² Net ja Jesú s t'anmaqaydyu ja 'yuxpujkputy:

—Min m'armusal'attu.

Es ni pun tka"anmaqaydyu: "¿Mbunu dun mij?", mat ko nuija'adubu naty ko ja'a ja Nindsun'ajtum.

¹³ Netu Jesú s myujwa'ky es tkone'ky ja tsajkaaky es tmooydyu ja 'yuxpujkputy. Es nandu'un ttuuñ mat ja ajkx.

¹⁴ Ja'a tyaqudu ja myuduguk ok nibudu'uk ma tpuattu ja 'yuxpujkputy ko naty tu jyikypyeky ma 'ye'ky.

Jesú s mudu Peedru ñaygyajxudu

¹⁵ Ko 'yarmusal'ajttaaydyu, net ja Jesú s dyajtuay ja Simonk Peedru:

—Simonk, Jonasu myaqank, ¿xytsyojkputs ni'igu es kudiinum yu mmu"uxpujkputy?

Peedru 'yadsooy:

—Windsun, mij mnija'ap kots uj mij ndsey.

Ta Jesú s jyunañ:

—Extum ja borreegu kwentu'ajtpu dyajje'xy ja byorreegu'unguty, nandu'un mij awánudu ja'ayuty ja n'uxpujkuntuts.

¹⁶ Dyajtuumbijty ja myumajtsk ok ja Jesú s:

—Simonk, Jonasu myaqank, ¿xytsyojkputs mij?

Peedru 'yadsooy:

—Mij mnija'ap kots uj mij ndsey.

Ta Jesú s 'yadsooy:

—Extam ja borreegukwentu'ajtpu dyajje'xy ja byorreegu'unguty, nandu'un mij awánudu ja'ayuty ja n'uxpujkanuts.

¹⁷ Myuduguk ok jyunáñ ja Jessú:

—Simonk, Jonasu myañk, ¿xytsyojkputs mij?

Peedruu jyotmaydyuktujku mut ko yajtuuji tuguk ok puñ tsyejpy ja Jessú, es t'anmaqay:

—Windsán, mij mnija'ap tugekyu. Mnijja'ap kots uj mij ndseky.

Jessú 'yadsoojuu:

—Extam ja borreegukwentu'ajtpu dyajje'xy ja byorreegu'unguty, nandu'un mij awánudu ja'ayuty ja n'uxpujkanuts. ¹⁸ Jantsy tuy'ajtunuts mij n'anuamu ko ijty m'uña'k'aty, mduktujkup ijty ja mwit es mnejxy ma mij xytsyekey. Es óknum ko mij mmajja'ayut, mxajwaxap es wiinkpum wit mdukpujta'aguadap, es mmanujxudat ma mij kyaj xytsyekey mnujxu'aqñ.

¹⁹ Es muda tyaqadu Jessú ttuknijawwi'i ix 'yoogáñ ja Peedruu es ja Dios tmej'íut. Net 'yanmaqayu:

—Pamiinguts.

Fwank, ja uxpujkp di'ibu Jessú ni'iigu tsyejpy

²⁰ Ko Peedru'yijxambijty, net t'ijixy pyanejxyaty ja uxpujkp di'ibu Jessú jyantsytsyojk†, di'ibu naty nandu'un ma 'ya'ux'aty pyu'am ja Jessú, di'ibu yajtuuji: "Windsán, ¿pánu dánu tadu di'ibu mguyakánup?" ²¹ Ko Peedruu t'ijixy, net dyajtuuji ja Jessú:

—Windsán, esu tyaqadu, ¿ti jatánup?

† **21:20** Fwank yu neky jyaay es yu'u ku'u nay'andíjup ko jyunáñ ja uxpujkp di'ibu Jessú jyantsytsyojk.

22 Jesúś 'yadsooju:

—Pan ujts ndsejpy es jyiky'átt extu kots uj njambítt, ¿ti mij xykywéntt? Pamiinguts mij.

23 Net ja myu"uxpujkputy ñayjyuñánu ko yu uxpujkpu kyaj 'yooga'añ. Peru Jesúś kyaj du'ün jyunáñ, di'ibu situ janán: “Pan ujtsats ndsejpy esu tyuquadu jyiky'átt extu kots uj njambítt, ¿ti mij xykywéntt? ”

24 Uj tuus nmudoy es tuus n'ixy tugekyu tyuquadu, es tugekyu di'ibuts uj tuu nguxja'ay, ja'a du'ün tuy'ajtun.

25 May ja wiinkpu di'ibu Jesúś tyuun. Kooxyap yajkuxja'aydyaay nidu'uk nidu'uk tugekyu di'ibu Jesúś tyuun, kyaju da ñibuquadu ja naxwiñuda mut ja mayñeky.

ci

**Ja jembya kajxy'átypyua madaa
Jesukristakyajxm: El Nuevo Testamento de
nuestro Señor Jesucristo en el mixe de
Juquila
New Testament in Mixe, Juquila (MX:mxq:Mixe,
Juquila)**

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixe, Juquila

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixe, Juquila [mxq], Mexico

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixe, Juquila

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

ci

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

0c492fbf-e19b-5f77-b2cc-07da5aab0305